

Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af statsregnskabet for 2009

November
2010

---

revision
revision

revision

Indholdsfortegnelse

Introduktion	1
I. Erklæring om statsregnskabet	3
II. De væsentligste revisionsresultater	5
III. De enkelte ministerområder	9
A. § 5. Statsministeriet	9
B. § 6. Udenrigsministeriet	12
C. § 7. Finansministeriet	18
D. § 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet	31
E. § 9. Skatteministeriet	37
F. § 11. Justitsministeriet	43
G. § 12. Forsvarsministeriet	48
H. § 15. Indenrigs- og Socialministeriet	56
I. § 16. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	61
J. § 17. Beskæftigelsesministeriet	64
K. § 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	69
L. § 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	73
M. § 20. Undervisningsministeriet	80
N. § 21. Kulturministeriet	88
O. § 22. Kirkeministeriet	93
P. § 23. Miljøministeriet	96
Q. § 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	100
R. § 28. Transportministeriet	105
S. § 29. Klima- og Energiministeriet	112
IV. Statsregnskabet	115
V. Baggrundsoplysninger om revisionen	124
Bilag 1. Oversigt over de udførte revisioner under ministerområderne	129

Rigsrevisionen afgiver denne beretning til Statsrevisorerne i henhold til § 17, stk. 1, i rigsrevisorloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 3 af 7. januar 1997 som ændret ved lov nr. 590 af 13. juni 2006.

Beretningen vedrører alle ministerområder på finanslovens §§ 5-29. På flere af ministerområderne er der foretaget nybesættelse af ministerposten i regnskabsåret 2009. Revisionssager omtalt i denne beretning udspringer i flere tilfælde af forhold fra tidligere regnskabsår, herunder forhold, som er omtalt i Endelig betænkning over statsregnskabet eller beretning om revisionen af statsregnskabet for tidligere regnskabsår. På denne baggrund har Rigsrevisionen fundet det rigtigst ikke at opliste alle ministre.

Introduktion

1. Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet og afgiver denne beretning om revisionen af statsregnskabet for 2009 til Statsrevisorerne i henhold til § 17, stk. 1, i rigsrevisorloven. Det fremgår af loven, at rigsrevisor undersøger fuldstændigheden af statsregnskabet og sammenholder bevillings- og regnskabstal og afgiver en beretning herom til Statsrevisorerne.
2. De enkelte afsnit i beretningen har været forelagt de relevante ministerier i udkast i overensstemmelse med rigsrevisorlovens § 17, stk. 3. Ministeriernes bemærkninger er i videst muligt omfang indarbejdet i beretningen.
3. Ministerierne skal afgive en redegørelse til Statsrevisorerne om de foranstaltninger og overvejelser, som beretningen har givet anledning til. Redegørelsen skal afgives inden 2 måneder efter det tidspunkt, hvor Statsrevisorerne fremsender beretningen til ministerierne, jf. rigsrevisorlovens § 18, stk. 2.
4. Rigsrevisionen reviderer statens regnskaber ud fra en strategisk analyse af risiko og væsentlighed inden for det enkelte ministerområde. På baggrund af denne analyse udvælges hvert år et antal virksomheder fordelt på alle ministerområder, som Rigsrevisionen afgiver en erklæring om.
5. Hvor Rigsrevisionen tager forbehold for hele eller dele af regnskabet, indebærer det, at revisionen har afdækket væsentlige fejl eller mangler på området. Supplerende oplysninger bruges til at fremhæve oplysninger om regnskabet eller forvaltningen.
6. Rigsrevisionen afgiver i denne beretning erklæring om statsregnskabet i kap. II. og erklæring om de enkelte ministerområders samlede regnskaber i kap. III. Disse erklæringer indeholder Rigsrevisionens konklusion om regnskabs rigtighed og dispositionernes lovlighed. Vurderingen af virksomhedernes rapportering om mål og resultater samt forvaltningsrevision udføres derimod alene ved de virksomheder, som er omfattet af revision med erklæring. Det er ikke muligt at udtrække en overordnet konklusion om disse forhold for hele ministerområdet eller statsregnskabet som helhed.
7. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 25. juni 2010 erklæret sig personligt inhabil i forhold til 2 konkrete sager vedrørende SKATs regnskab under statsregnskabs § 38. Skatter og afgifter i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling. Sagerne vedrører restanceinddrivelse og Centralregisteret for Motorkøretøjer. Sagerne er omtalt i beretningens pkt. 164-170. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i september 2010 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil. Sætterigsrevisor har derfor erklæret sig om de dele af statsregnskabet, der vedrører restanceinddrivelse og Centralregisteret for Motorkøretøjer under § 38. Skatter og afgifter.

8. Beretningen indledes med Rigsrevisionens *erklæring* om statsregnskabet underskrevet af rigsrevisor og sætterigsrevisor (kap. I). De følgende 4 kapitler og bilag uddyber baggrunden for erklæringen.

9. I kap. II henvises til de *væsentligste revisionsresultater* behandlet under ministerområderne.

10. Selve behandlingen af sagerne findes i kap. III, der omhandler de *19 ministerområder*. Hvert ministerium gennemgås særskilt. I kapitlet erklærer Rigsrevisionen sig om det enkelte ministerområdes regnskab. Erklæringen er baseret på den samlede revision på ministerområdet. Herefter kommer en kort sammenfatning, hvori Rigsrevisionen vurderer regnskabsafleggelsen og beskriver revisionen, som er omtalt i beretningen.

11. I kap. IV gennemgås *statsregnskabet*s hovedtal for driftsregnskabet og anlægsregnskabet. Kapitlet omhandler også statens status og de korrektioner, der er foretaget i forhold til statens status ultimo 2008 (primokorrektioner). Endvidere behandler kapitlet virksomhedernes regnskabsmæssige behandling af hensættelser.

12. Kap. V indeholder en række *baggrundsoplysninger* om den udførte revision, revisions- og regnskabsprincipper og opfølgning fra sidste års beretning.

13. En *oversigt over de udførte revisioner* under ministerområderne fremgår af bilag 1.

I. Erklæring om statsregnskabet

Indledning

14. Rigsrevisionen har revideret statsregnskabet for 2009 og har som led heri undersøgt fuldstændigheden af statsregnskabet og sammenholdt bevillings- og regnskabstal.

15. Revisionen omfatter også EU-midler i Danmark. Danmark modtager hvert år midler fra EU, ligesom Danmark afregner told og landbrugsafgifter mv. samt moms- og BNI-bidrag til EU. Revisionen af EU-midler i Danmark er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009, som er afgivet i november 2010. Rigsrevisionen udarbejder en årlig beretning om EU-midler i Danmark, fordi det er et væsentligt indtægts- og udgiftsområde med stor bevågenhed fra Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet.

16. Rigsrevisionen har endvidere revideret kommunal afregning, bloktilskud til kommunerne og tilskud til regionerne. Revisionerne af disse områder er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009, som er afgivet i november 2010.

17. Rigsrevisionen betragter med denne erklæring revisionen af statsregnskabet for 2009 som afsluttet. Rigsrevisionen kan dog tage spørgsmål vedrørende dette og tidligere regnskabsår op til yderligere undersøgelser. I den forbindelse kan der fremkomme nye oplysninger, som kan give anledning til, at konkrete forhold, der er behandlet i denne beretning, bliver vurderet på ny.

Den udførte revision

18. Revisionen er planlagt og udført i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik og internationale standarder og vejledninger for offentlig revision som vedtaget af INTOSAI (International Organisation of Supreme Audit Institutions). Rigsrevisionen efterprøver ikke alene rigtigheden af statens regnskab, men undersøger også en række aspekter vedrørende forvaltningens overholdelse af bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

19. Rigsrevisionen har ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko efterprøvet grundlaget og dokumentationen for de anførte beløb og øvrige oplysninger i statsregnskabet. Revisionen er udført ved stikprøvevis undersøgelser. Revisionen af statsregnskabet er udført som planlagt og med en dækning, som giver Rigsrevisionen et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere statsregnskabet. Revisionsprincipper mv. er nærmere omtalt i kap. V. Baggrundsoplysninger om revisionen.

Rigsrevisionen har for enkelte virksomheders vedkommende taget forbehold eller afgivet supplerende oplysning. Revisionen afdækkede endvidere svagheder ved regnskabsforvaltningen og fejl i regnskaberne for enkelte virksomheders vedkommende. Dette har haft indflydelse på vurderingen af de enkelte virksomheders regnskabsforvaltning og regnskaber, men giver ikke Rigsrevisionen anledning til at tage forbehold for det samlede statsregnskab.

Konklusion

20. Det er Rigsrevisionens vurdering, at statsregnskabet for 2009 samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Det er videre Rigsrevisionens vurdering, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen, den 4. november 2010

Henrik Otbo
rigsrevisor

/Yvan Pedersen
afdelingschef

Konklusion vedrørende dele af statsregnskabets § 38. Skatter og afgifter

21. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 25. juni 2010 erklæret sig personligt inhabil i forhold til revisionen af dele af statsregnskabets § 38. Skatter og afgifter i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i september 2010 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil. Sætterigsrevisor har derfor erklæret sig om den del af statsregnskabet, der vedrører dele af SKAT under § 38. Skatter og afgifter.

Sætterigsrevisor har taget forbehold for SKATs forvaltning af inddrivelse af restancer. Dette giver ikke sætterigsrevisor anledning til at tage forbehold for regnskabets rigtighed.

Konklusion

22. Det er sætterigsrevisors vurdering, at regnskabet for de dele af SKAT, hvor rigsrevisor har erklæret sig inhabil under § 38. Skatter og afgifter, samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Det er videre sætterigsrevisors vurdering, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen, den 4. november 2010

Jørgen Mohr
sætterigsrevisor

II. De væsentligste revisionsresultater

23. Rigsrevisor har i erklæringen om statsregnskabet vurderet, at statsregnskabet for 2009 samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. I erklæringen har rigsrevisor ligeledes vurderet, at der samlet set er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

24. Sætterigsrevisor har erklæret, at statsregnskabet er rigtigt vedrørende de dele af § 38, som han har behandlet, og at der samlet set er etableret forretningsgange mv.

25. Vurderingen er resultatet af en sammenvejning af revisionen ved virksomheder under de 19 ministerområder. Revisionen af ministerområderne er udført som planlagt og med en dækning, som giver et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere regnskabsforvaltningen på hvert ministerområde. Rigsrevisionen har gennemført afsluttende revision, herunder bevillingskontrol, på alle de statslige virksomheder under de 19 ministerområder. På baggrund af en analyse af væsentlighed og risiko har Rigsrevisionen desuden gennemført løbende revision på en række virksomheder og har erklæret sig om 88 virksomheders regnskaber. Rigsrevisionen har endvidere afgivet påtegning for en række virksomheder uden for statsregnskabet. Der er redegjort nærmere om revisionens gennemførelse i kap. V om baggrundsoplysninger om revisionen. I bilag 1 er der en oversigt over de udførte revisioner under ministerområderne.

26. Rigsrevisionen vurderer samlet set, at de statslige virksomheder havde en betryggende regnskabsforvaltning i 2009. Rigsrevisionen har i erklæringerne taget forbehold ved 2 virksomheder og afgivet 14 supplerende oplysninger. Sætterigsrevisor har taget 1 forbehold. I kap. III under de enkelte ministerområder omtales de sager, hvor rigsrevisor og sætterigsrevisor har taget forbehold og har afgivet supplerende oplysninger. Derudover omtales andre udvalgte revisionsresultater. Forbeholdene og de supplerende oplysninger er kort resumeret nedenfor.

27. Rigsrevisionen vurderede i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2008, at der var sket en mindre nedgang i kvaliteten af regnskabsaflæggelsen i staten generelt, bl.a. som følge af tilpasningerne til de omkostningsbaserede regnskabsprincipper og overgangen til Økonomiservicecentret (ØSC).

Rigsrevisionen vurderer, at virksomhederne har fokus på at forbedre kvaliteten af regnskabsaflæggelsen, og at en række virksomheder har forbedret kvaliteten af regnskaberne væsentligt.

Rigsrevisionen vurderer dog fortsat, at virksomhederne står over for en udfordring med at omstille sig til de omkostningsbaserede regnskabsprincipper. Problemer med omstilling til omkostningsbaserede regnskaber har således været årsag til flere af de regnskabsmæssige fejl og mangler, som Rigsrevisionen har fundet ved regnskabsaflæggelsen i 2009.

Rigsrevisionen har ved revisionen for 2009 konstateret, at ØSC på kundesiden er fuldt udbygget i overensstemmelse med tidsplanen for etableringen af centret, men at virksomhedernes overgang til ØSC fortsat giver en række usikkerheder i forhold til regnskabsaflæggelsen. ØSC har igangsat en række interne tiltag med henblik på at optimere kvaliteten af ØSC's leverancer. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at de igangsatte initiativer vil kunne bidrage til at konsolidere ØSC's opgavevaretagelse med henblik på at forbedre kvaliteten af centrets ydelser. Der er redegjort nærmere om status på implementeringen af ØSC i kap. III under § 7. Finansministeriet, jf. pkt. 95-132.

Områder med væsentligt regnskabsmæssige forbedringer

28. Rigsrevisionen har i 2009 konstateret, at en række virksomheder har forbedret kvaliteten af regnskaberne væsentligt, selv om der fortsat er områder, hvor den økonomiske forvaltning kan forbedres.

Eksempler på virksomheder, hvor den regnskabsmæssige kvalitet er forbedret er oplistet nedenfor.

29. Revisionen for 2009 har vist, at SKAT har forbedret administrationen på løn- og personaleområdet. Rigsrevisionens stikprøvevise gennemgang af personalesager viste bl.a., at der var sket en forbedring af dokumentationen på sagerne. Rigsrevisionen finder dog, at der fortsat er områder inden for løn- og personaleområdet ved SKAT, som kan forbedres, jf. pkt. 179-182.

30. Forsvarskommandoen havde i regnskabet for 2007 en usikker opgørelse af statusposter, og Rigsrevisionen tog forbehold for Forsvarskommandoens værdiansættelse af varebeholdninger i 2008. Forsvarskommandoen har i 2009 forbedret nedskrivningsmetoden og reduceret de væsentligste usikkerheder, som har været konstateret i de seneste regnskabsår. Rigsrevisionen har kunnet konstatere, at Forsvarskommandoen har udført et stort arbejde med at sikre en korrekt opgørelse af værdierne af lagrene. Rigsrevisionen har således konkluderet, at Forsvarskommandoens regnskab for 2009 er rigtigt. Rigsrevisionen finder dog, at der fortsat er mulighed for forbedringer på en række områder, bl.a. vedrørende budgetlægning og ledelsesinformation, der i 2009 ikke fuldt ud understøttede en effektiv økonomistyring, jf. pkt. 212-237.

31. Rigsrevisionen tog i 2008 forbehold for Vejdirektoratets regnskab, fordi direktoratet ikke havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Dette havde medført, at Vejdirektoratets regnskab indeholdt væsentlige fejl. Rigsrevisionen har ved revisionen for 2009 konstateret, at der er sket væsentlige forbedringer på regnskabsområdet, og at regnskabet for 2009 er rigtigt. Rigsrevisionen vurderede dog, at Vejdirektoratet ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt, jf. pkt. 474-485.

32. Rigsrevisionen tog i 2008 forbehold for Naviairs regnskab, idet Rigsrevisionen vurderede, at der var usikkerheder omkring værdiansættelser, beholdninger og afskrivninger. Revisionen af regnskabet for 2009 viste, at Naviair havde foretaget en tilfredsstillende opfølgning på de konstaterede fejl og mangler i regnskabet for 2008. Naviair havde således gennemgået anlægskartoteket i 2009 og foretaget de fornødne korrektionsposter i regnskabet på et veldokumenteret grundlag. Rigsrevisionen har således konkluderet, at Naviairs regnskab for 2009 er rigtigt. Rigsrevisionen finder dog, at der fortsat er mulighed for forbedringer på en række områder, jf. pkt. 486-495.

33. Banedanmark havde i en årrække problemer med at opgøre infrastrukturaktiverne korrekt, hvilket medførte, at Rigsrevisionen i 2007 tog forbehold for regnskabet. Banedanmark har efter et omfattende udredningsarbejde opgjort og værdisat infrastrukturaktiverne i overensstemmelse med praksis pr. 1. januar 2009 og har dermed forbedret kvaliteten af regnskabet. Rigsrevisionen har konkluderet, at Banedanmarks regnskab for 2009 er rigtigt. Der er dog fortsat områder, hvor den økonomiske forvaltning kan forbedres, jf. pkt. 503-507.

Rigsrevisionen har taget forbehold i følgende sager:

- Rigsrevisionen har taget forbehold for, at der mangler tilgodehavender for 856 mio. kr. i den udgiftsbaserede del af politiet og anklagemyndighedens regnskab for 2009, fordi regnskabet ikke indeholdt alle tilgodehavender vedrørende bøder. Endvidere har Rigsrevisionen taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring for 2009 ikke har været tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende i hele regnskabsåret. Endelig har Rigsrevisionen taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens økonomistyring i 2009 ikke har været tilstrækkelig i hele regnskabsåret, jf. pkt. 190-194.
- Rigsrevisionen har taget forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab på 2 punkter. For det første er den bogførte værdi af tilgodehavender, i alt 164,6 mio. kr., i relation til forsikringsordninger vedrørende dagpenge ved sygdom behæftet med usikkerhed, da Arbejdsmarkedsstyrelsen og Økonomistyrelsen, der sammen administrerer ordningerne, ikke kunne afstemme tilgodehavenderne. For det andet er de indregnede lønomkostninger på grund af en bogføringsteknisk fejl opgjort 15,9 mio. kr. for lavt, jf. pkt. 292.

Sætterigsrevisor har taget forbehold for følgende område ved SKAT:

- Sætterigsrevisor har taget forbehold for, om inddrivelsen af restancer i SKAT er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde, idet revisionen af inddrivelsen har vist, at de samlede restancer er vokset, aktivitetsniveauet på inddrivelsesområdet har været faldende, og arbejdet med inddrivelse har ikke haft den fornødne kvalitet, jf. pkt. 164-167.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger i følgende sager:

- Lønrevisionen ved Økonomistyrelsen viste, at ca. halvdelen af personalesagerne i den udtagne stikprøve manglede dokumentation, jf. pkt. 70-74.
- Økonomistyrelsens kontrol ved aflæggelse af årsregnskabet var mangelfuld, jf. pkt. 75-80.
- Statsregnskabet udviser differencer til Slots- og Ejendomsstyrelsens årsrapport angående egenkapitalen for § 07.16.01. Statens Ejendomsadministration (SEA-ordningen) og § 07.16.03. Slots- og Ejendomsstyrelsen, jf. pkt. 84-87.
- SKAT har ikke medtaget et beløb på 57,2 mio. kr. for skyldigt over-/merarbejde i regnskabet for 2009, jf. pkt. 171.
- SKAT havde fortsat ikke sikret et tilfredsstillende niveau for it-styring og håndtering af it-sikkerhed, jf. pkt. 172-176.
- Kriminalforsorgen havde ikke foretaget hensættelser til en række forpligtelser, jf. pkt. 199-201.
- Rigsrevisionen konstaterede væsentlige mangler ved Forsvarskommandoens økonomistyring, jf. pkt. 212-220.
- Det Statslige Lodsvesen havde genereret et underskud på 49,5 mio. kr. i 2009, og trækket på kassekreditten ultimo 2009 udgjorde 109,9 mio. kr., jf. pkt. 238-242.
- Forsknings- og Innovationsstyrelsens lønudbetalinger og personalesager var generelt mangelfuldt dokumenteret, jf. pkt. 323-327.
- Undervisningsministeriet havde ved en fejl bogført en indbetaling fra Arbejdsgivernes Elevrefusion på 288 mio. kr. i regnskabet for 2010, selv om indbetalingen vedrørte 2009, jf. pkt. 351.
- Styrelsen for Statens Uddannelsesstøttes tilgodehavender for deposita er optaget til en for høj værdi i balancen, ca. 2,5 mio. kr., jf. pkt. 359.
- Der er blevet rejst et erstatningskrav på 9,2 mio. kr. mod Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte i tilknytning til en afgørelse i Klagenævnet for Udbud. Erstatningssagen er endnu ikke afgjort, jf. pkt. 360.
- Skov- og Naturstyrelsen havde modregnet udbetalte feriepenge til fratrådte medarbejdere ved opgørelsen af feriepengehensættelsen ultimo 2009, jf. pkt. 429.
- Den supplerende oplysning til FødevarerErhvervs regnskab er afgivet, da Europa-Kommissionen har rejst en række sager på landbrugsområdet, hvor der er underkendelser eller risiko for underkendelse på i alt ca. 945 mio. kr., jf. pkt. 447. Sagen er endvidere omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009, som er afgivet i november 2010.

Forbehold

Rigsrevisionen tager forbehold, hvis revisionen afdækker væsentlige fejl eller mangler på et område. Hvis forbeholdet vedrører regnskabs rigtighed, er det udtryk for, at hele eller dele af regnskabet ikke er rigtigt. Hvis forbeholdet vedrører dispositionernes lovlighed, oplysninger om mål og resultater, årsrapporten eller skyldige økonomiske hensyn, er det enten udtryk for, at de konstaterede fejl og mangler er generelle tilstande på det undersøgte område, eller at fejlene på væsentlig måde påvirker virksomhedens samlede regnskabsaflæggelse, økonomistyring og/eller opgavevaretagelse.

Supplerende oplysning

Hvis revisionen afdækker forhold af væsentlig betydning for regnskabs brugere, men som ikke har betydning for regnskabs rigtighed, vil Rigsrevisionen afgive en supplerende oplysning om forholdet. Hvis revisionen afdækker forhold vedrørende dispositionernes lovlighed, oplysninger om mål og resultater, årsrapporten eller skyldige økonomiske hensyn, som er væsentlige, men som ikke er udtryk for generelle tilstande på området, vil Rigsrevisionen afgive en supplerende oplysning om forholdet.

Øvrige sager af væsentlig og/eller principiel karakter omtalt i beretningen:

- Rigsrevisionen har gennemgået ordningerne i Bankpakke I og II (Kreditpakken) for at vise virkningen på statens drift og status ved udgangen af 2009, jf. pkt. 145-157.
- Rigsrevisionen har foretaget en opfølgning på funktionaliteten af elndkomst i forbindelse med revisionen af personskatter. Rigsrevisionen konstaterede i 2009, at elndkomst fungerede tilfredsstillende, jf. pkt. 183-184.
- En undersøgelse af større engangsudbetalinger på universiteter, professionshøjskoler og erhvervsskoler har vist, at større engangsudbetalinger i flere tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster eller andre retningslinjer, der gælder på området, jf. pkt. 338-345 og 370-279.

III. De enkelte ministerområder

A. § 5. Statsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM STATSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Statsministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er en betryggende regnskabsaflæggelse på Statsministeriets område. Ministeriets forretningsgange og interne kontroller var generelt af høj kvalitet. Rigsrevisionen vurderede også, at ministeriets tilsyn med rigsombuddene på Grønland og Færøerne var meget tilfredsstillende.

a. Baggrundsoplysninger

34. Statsministeriet bestod i 2009 af departementet, Rigsombudsmanden i Grønland og Rigsombudsmanden på Færøerne.

35. Statsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Statsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	67
Øvrige driftsudgifter	68
Tilskud	3
Bruttoudgifter i alt	138
Bruttoindtægter	3

36. Statsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Statsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	43
Omsætningsaktiver	41
Aktiver i alt	84
Egenkapital	24
Hensættelser	1
Langfristet gæld	41
Kortfristet gæld	18
Passiver i alt	84

b. Den udførte revision

37. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet. Derudover har Rigsrevisionen gennemført revisioner uden erklæring ved rigsombuddene.

I det følgende omtales revisionen af departementet.

Revision af departementet

38. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede meget tilfredsstillende og opfyldte de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Departementets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Revisionen viste endvidere, at departementets budgetopfølgning og koncernstyring medvirkede til at sikre, at departementets forvaltning blev varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde. Rigsrevisionen vurderede desuden, at tilsynet med rigsombuddene fungerede meget tilfredsstillende og var med til at forebygge fejl i rigsombuddenes regnskaber.

Regnskabsinstruksen var forbedret i forhold til de tidligere versioner, så alle væsentlige forretningsgange og procedurer var fyldestgørende beskrevet. Instruksen udgjorde et godt grundlag for departementets regnskabsmæssige forvaltning.

Statsministeriets forretningsgange med månedlige afstemninger af statuskonti var hensigtsmæssige og generelt af en høj kvalitet og sikrede dermed ministeriet mod fejl i regnskabet. Rigsrevisionen fandt, at området fungerede meget tilfredsstillende.

Statsministeriets forretningsgange vedrørende forvaltning af tilskud fungerede tilfredsstillende. Beregning og udbetaling af tilskud til Avisårbogen og Nordatlantens Brygge var korrekt, og oplysningerne i regnskabsinstruksen afspejlede forretningsgangene på områderne.

Departementets forretningsgange og interne kontroller vedrørende beregning og udbetaling af statsydelse til dronningen og årpenge til medlemmer af kongehuset fungerede meget tilfredsstillende.

Ved den afsluttende årsrevision var det Rigsrevisionens vurdering, at Statsministeriet på en meget tilfredsstillende måde havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelse af regnskabet.

B. § 6. Udenrigsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM UDENRIGSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Udenrigsministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Udenrigsministeriets område.

Revisionen af Udenrigsministeriet viste bl.a., at forvaltningen ved 4 danske repræsentationer i udlandet generelt fungerede tilfredsstillende, men at forretningsgange og interne kontroller ved 2 andre repræsentationer ikke fungerede helt tilfredsstillende.

Udenrigsministeriets behandling af indberetninger om uregelmæssigheder med danske bistandsmidler viste, at håndteringen er tilfredsstillende, og at ministeriet har styrket gennemsigtigheden og åbenheden på området.

Revisionen ved DCISM viste, at der ikke var foretaget tilstrækkelige regnskabsmæssige kontroller og afstemninger, inden regnskabet blev godkendt.

a. Baggrundsoplysninger

39. Udenrigsministeriet bestod i 2009 af Udenrigstjenesten og Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder (DCISM). Udenrigstjenesten er opdelt i hjemmetjenesten i København og udetjenesten, som omfatter ambassader, generalkonsulater og handelskontorer i mere end 100 byer og i godt 80 lande samt 7 repræsentationer ved de væsentligste internationale organisationer.

40. Udenrigsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 3.

Tabel 3. Udenrigsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	899
Øvrige driftsudgifter ¹⁾	14.077
Tilskud	659
Bruttoudgifter i alt	15.635
Bruttoindtægter	803

¹⁾ Øvrige driftsudgifter indeholder bl.a. tilskud til udviklingsbistand på 11.689 mio. kr.

41. Udenrigsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Udenrigsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	17.090
Omsætningsaktiver	1.856
Aktiver i alt	18.946
Egenkapital	+4.005
Hensættelser	19.665
Langfristet gæld	2.146
Kortfristet gæld	1.140
Passiver i alt	18.946

b. Den udførte revision

42. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om Udenrigsministeriet. Desuden har Rigsrevisionen gennemført en revision ved DCISM uden at afgive erklæring.

Revisionen har ikke omfattet de udgifter, der vedrører COP15, idet ministeriet endnu ikke har udarbejdet en opgørelse over de samlede udgifter. Udgifterne til COP15 vil blive revideret, når der foreligger en samlet opgørelse.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Udenrigsministeriet
- Udenrigsministeriets håndtering af indberetninger om uregelmæssigheder
- revision af DCISM.

Revision af Udenrigsministeriet

43. Revisionen af Udenrigsministeriet har omfattet en vurdering af ministeriets regnskabsforvaltning for 2009, herunder løbende årsrevision, revision af udvalgte forvaltningsområder og afsluttende årsrevision. Revision ved Udenrigsministeriet består af revision i udetjenesten, hjemmetjenesten og DCISM.

Rigsrevisionen finder, at der samlet set er en betryggende regnskabsaflæggelse på Udenrigsministeriets område. Rigsrevisionen konstaterede dog ved revisionen af hjemmetjenesten, at økonomistyringen omkring firmarådgivere og EU-rådsrejser kunne forbedres. Endvidere fandt Rigsrevisionen, at der ikke var tilstrækkelig gennemsigtighed omkring bevillingen til administration af udviklingsbistand. Revisionen af løn- og personaleforvaltningen viste, at denne fungerer tilfredsstillende, men at der fortsat udestår enkelte spørgsmål fra revisionen i 2008.

Revisionen af 6 repræsentationer i udetjenesten viste, at der generelt er en god og pålidelig regnskabs- og tilskudsforvaltning. Rigsrevisionen konstaterede dog ved revisionen af 2 repræsentationer, at forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende.

Udetjenesten

44. Rigsrevisionen har udført løbende årsrevision ved 6 repræsentationer.

45. Ved 4 repræsentationer viste revisionen, at forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder samlet set fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabs- og tilskudsforvaltning. Repræsentationernes forretningsgange og interne kontroller medvirkede således til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

46. På 2 repræsentationer viste revisionen, at forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende.

47. På den ene repræsentation vurderede Rigsrevisionen, at der var behov for forbedringer på centrale områder, bl.a. i forbindelse med godkendelsen af regnskabet, ved afstemninger af beholdningskonti og ved håndtering af værdipost. Repræsentationen havde ligeledes ikke dokumentation for de lokalt ansattes skatteindbetalinger. Ministeriet har oplyst, at repræsentationen fremover vil sikre, at skat bliver betalt, og at skatteindbetalinger bliver dokumenteret. På tilskudsområdet fandt Rigsrevisionen, at der samlet set var behov for mere fokus på forvaltningen, bl.a. vedrørende videndeling og registreringernes rigtighed.

48. På den anden repræsentation vurderede Rigsrevisionen, at der på det konsulære område var behov for at forbedre de interne kontroller og sikre kendskabet til de gældende retningslinjer. Der var ligeledes behov for forbedringer på en række andre centrale områder, bl.a. i forbindelse med tjenesterejser, repræsentation, regnskabsmæssige registreringer og dokumentation for de lokalt ansattes skatteindbetalinger.

Hjemmetjenesten

49. Rigsrevisionen har i den løbende årsrevision af hjemmetjenesten bl.a. gennemgået ministeriets kontraktstyring i forbindelse med § 06.32.04.12. Firmarådgivere.

50. Rigsrevisionens gennemgang viste, at ministeriet havde udarbejdet vejledninger og retningslinjer, der understøtter overholdelsen af tilbudsloven og udbudsdirektivet.

51. En stikprøvevis gennemgang af kontraktsager viste dog, at økonomistyringen kunne forbedres, idet der var en række sager, hvor der var foretaget udbetalinger, selv om der ikke var tilknyttet et tilsagn/budget. Hertil kom, at der ikke på området var foretaget annullering af de ubrugte tilsagn i økonomisystemet siden januar 2007. Dette problem viste sig ligeledes at være gældende på tilskudsområderne rådgiverbistand, stipendiater og multilaterale rådgivere. Rigsrevisionen anbefalede, at ministeriet sikrer, at forretningsgangene i forbindelse med udbetaling bliver overholdt, og at alle medarbejdere på kontraktstyringsområdet bliver bekendt med de relevante retningslinjer og regler for opgavevaretagelsen, herunder regler for tilsagnsregistrering. Ministeriet har oplyst, at annullering af tilsagn vil blive nøje beskrevet i sagsbehandlervejledningen. Ministeriet har endvidere iværksat en afdækning og håndtering af de udestående tilsagn. Ministeriet har efterfølgende oplyst, at gennemgangen af firmarådgivere har medført, at der er annulleret tilsagn for ca. 29,6 mio. kr. Rigsrevisionen har bedt ministeriet om at blive holdt orienteret om resultatet af gennemgangen for de øvrige 3 tilskudsområder.

Afsluttende årsrevision

52. Rigsrevisionen vurderede, at ministeriets regnskab for 2009 er rigtigt, idet der ved revisionen ikke blev konstateret væsentlige fejl eller mangler i ministeriets regnskab. Ministeriet bør dog fremadrettet sikre, at de regnskabsmæssige kontroller og afstemninger, der skal foretages, inden regnskabet bliver godkendt, bliver forbedret, foretaget og dokumenteret.

Konto for EU-rådsrejser

53. Rigsrevisionen har som opfølgning på revisionen af regnskabet for 2008 gennemgået kontoen for EU-rådsrejser. Revisionen viste, at Rigsrevisionens spørgsmål fra 2008 om størrelsen af saldoen og håndtering af tilskrevne renter ikke blev afklaret i forbindelse med EU's rådsrevisorers besøg i november 2009. Ministeriet har i juli 2010 rettet henvendelse til Rådssekretariatet med henblik på at få afklaret disse spørgsmål. Ministeriet forventer, at spørgsmålene vil være afklaret inden udgangen af 2010.

54. Revisionen viste endvidere, at ministeriet i oktober 2009 havde foretaget afregning af rådsrejser for 2008 og foretaget acontoudbetalinger for 2009 over for de ministerier, som deltager i rådsmøder. Der var imidlertid ikke foretaget afregning af ministeriets egne rådsrejser. Revisionen viste desuden, at ministeriet ikke havde overblik over, om saldoen på EU-kontoen, der ultimo 2009 udgjorde 20,8 mio. kr., var korrekt. Rigsrevisionen fandt ikke dette tilfredsstillende. Ministeriet har i september 2010 oplyst, at der nu pågår en afstemning af kontoen.

Rigsrevisionen finder det væsentligt, at ministeriet sikrer fuldt overblik over kontoen inden udgangen af 2010.

Anlægskartotek

55. Ministeriet har oplyst, at der på grund af manglende resurser ikke var sket en revurdering af anlæg i ministeriets anlægskartotek siden åbningsbalancen i 2006, men at der i 2011 vil blive foretaget en gennemgang af anlægskartoteket, idet der formentlig bør foretages en del ændringer heri. Rigsrevisionen finder det nødvendigt, at ministeriet foretager en revurdering af anlæg.

Bevillingskontrol – administration af udviklingsbistand

56. Ministeriets driftsbevilling til administration af udviklingsbistand under § 06.1. Udenrigstjenesten var i 2009 på 736,5 mio. kr. Ministeriet har endvidere under § 06.3. Bistand til udviklingslandene en særlig bevillingshjemmel til at overføre op til 60 mio. kr. fra tilskud til drift til at dække særlige driftsudgifter, der relaterer sig direkte til administrationen af udviklingsbistanden. Dette skal ske som en intern statslig overførsel, hvilket bl.a. er med til at sikre gennemsigtigheden af udgifterne til administration af udviklingsbistanden.

Revisionen viste, at ministeriet havde bogført 60 mio. kr. som et tilskud til anden virksomhed og investeringstilskud frem for som en intern statslig overførsel. Dette betød, at ministeriets respektive konti for tilskud og drift ikke afspejlede overførslen og hermed den faktiske udgift til administration af udviklingsbistand.

Rigsrevisionen finder, at ministeriets fremgangsmåde ikke i tilstrækkeligt grad medvirker til at sikre gennemsigtigheden over de bevillinger, som reelt tilføres administration af udviklingsbistand, ligesom den anvendte kontering ikke sikrer klarhed over ministeriets anvendelse af den samlede driftsbevilling. Hertil kommer, at en forkert opgørelse af udgiften til administration af udviklingsbistand medfører, at den offentliggjorte administrationsprocent, der anvendes til sammenligning af effektiviteten, ikke bliver korrekt.

Ministeriet har oplyst, at ministeriet umiddelbart er forstående over for kritikken. Ministeriet er derfor i fællesskab med Finansministeriet ved at undersøge mulighederne for at ændre den nuværende kontering og hjemmel på finansloven. En ændring forventes først at kunne indarbejdes ved ændringsforslag til finanslovsforslaget for 2011.

Revision af løn

57. Lønrevisionen viste, at ministeriets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Ministeriets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

58. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at organiseringen af løn- og personaleadministrationen var hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Ministeriets løn- og personalepolitikker levede op til reglerne på området, og der var etableret en formaliseret proces for forvaltningen af decentrale lønmidler.

59. Rigsrevisionen har som opfølgning på revisionen for 2008 konstateret, at ministeriet fortsat er ved at gennemgå medarbejdernes timesaldi på den såkaldte lederstyret konto, og at det ikke kan udelukkes, at et mindre antal timer vil blive udbetalt eller afspadseret. Rigsrevisionen finder det vigtigt, at ministeriet får afsluttet gennemgangen af de 155.000 ikke-godkendte timer under kategorien lederstyret konto, og at timer, der kan udbetales eller afspadseres, anføres på en anden konto.

Udenrigsministeriets håndtering af indberetninger om uregelmæssigheder

60. Revisionen af Udenrigsministeriet inkluderede ligeledes en gennemgang af ministeriets forretningsgange vedrørende håndtering af sager om uregelmæssigheder med danske bistandsmidler. I den forbindelse har Rigsrevisionen bl.a. foretaget en nærmere gennemgang af en stikprøve på 25 indberetningssager fra perioden 2007-2009.

Gennemgangen viste, at ministeriets håndtering af sager om uregelmæssigheder er tilfredsstillende, og at ministeriet har styrket gennemsigtigheden og åbenheden om misbrug af danske bistandsmidler.

Rigsrevisionens gennemgang

61. Rigsrevisionen kan konstatere, at den overvejende del af de indberettede uregelmæssigheder vedrører svig og misbrug hos partnerne. Rigsrevisionens gennemgang viste, at antallet af indberettede sager om uregelmæssigheder for perioden 2007-2009 udgjorde 135 sager. Det samlede beløb under mistanke for perioden var beregnet til 79 mio. kr., hvoraf ca. 30 mio. kr. vedrørte 2009. Det samlede tab for perioden 2007-2009 udgjorde i alt 10,5 mio. kr. I 2009 er der afsluttet 52 sager, hvoraf der for 24 sager er sket hel eller delvis tilbagebetaling af det mistænkte beløb. Det samlede tab for 2009 er opgjort til 3,2 mio. kr.

62. Rigsrevisionen konstaterede, at en omtale af afsluttede sager har været tilgængelig på ministeriets hjemmeside siden 2008. Opgørelsen opdateres løbende, idet igangværende sager dog ikke er medtaget. Rigsrevisionen konstaterede, at der generelt var overensstemmelse mellem beløbene og oplysningerne på ministeriets hjemmeside og de gennemgåede indberetninger.

63. Rigsrevisionen vurderer på baggrund af den foretagne gennemgang, at ministeriets håndtering af uregelmæssigheder fortsat er tilfredsstillende. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at ministeriets offentliggørelse af udfaldet af de afsluttede sager på hjemmesiden og i årsberetningen vil medvirke til at øge gennemsigtighed og åbenhed om misbrug af danske bistandsmidler.

Revision af DCISM

64. Rigsrevisionen vurderede i den afsluttende årsrevision, at DCISM ikke i tilstrækkeligt omfang havde sikret, at der var foretaget tilstrækkelige regnskabsmæssige kontroller og afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette anså Rigsrevisionen for ikke helt tilfredsstillende.

DCISM havde i perioden 2004-2009 akkumuleret en større mængde flekstimer, som ifølge virksomhedens egne opgørelser kan udgøre en værdi på mellem ca. 2 og 4,3 mio. kr., såfremt timerne kan udbetales eller afspadseres, hvilket der ikke er hensat til i DCISM's regnskab.

Rigsrevisionen finder, at DCISM på et tidligere tidspunkt burde have taget stilling til, om de akkumulerede flekstimer skulle honoreres. Rigsrevisionen vurderer, at det uafklarede spørgsmål om hensættelse til løn/afspadsering har medført en risiko for, at regnskabet indeholder fejl og dermed ikke er rigtigt.

C. § 7. Finansministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM FINANSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Finansministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger til regnskaberne for Økonomistyrelsen om lønadministration og økonomiforvaltning og Slots- og Ejendomsstyrelsen om egenkapital.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Finansministeriets område. Ved nogle virksomheder var der bemærkninger om fejl og svagheder, som virksomhederne har taget til efterretning.

Økonomistyrelsens administration af løn har medført, at Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om fejl, manglende dokumentation og svage interne kontroller på lønområdet. Desuden har Rigsrevisionen afgivet en supplerende oplysning om, at Økonomistyrelsens kontrol ved afslutningen af årsregnskabet var mangelfuld, hvilket medførte korrektioner i styrelsens årsrapport. Styrelsen har efterfølgende iværksat flere tiltag for at styrke forvaltningen.

Økonomistyrelsen administrerer flere ordninger for andre ministerier. Administrationen og regnskabsaflæggelsen for hovedparten af de ordninger, der var udvalgt til revision i 2009 ud fra bl.a. en vurdering af risiko og væsentlighed, blev vurderet som tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende. Rigsrevisionen tog dog forbehold vedrørende forsikringsordninger for dagpenge ved sygdom i relation til tilgodehavenderne, og sagen er omtalt under § 17. Beskæftigelsesministeriet.

Slots- og Ejendomsstyrelsen har siden 2006 haft væsentlige mangler ved sin regnskabsaflæggelse og ledelsesinformation og har arbejdet på at forbedre disse forhold. Efter at der var sket en væsentlig udvikling af bl.a. ledelsesinformation og budgetopfølgningen, vurderede Rigsrevisionen i 2009, at disse områder var tilfredsstillende. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om differencer på samlet 4.919 mio. kr. mellem opgørelsen af styrelsens egenkapital i statsregnskabet og i styrelsens årsrapport. Fejlen er udelukkende af teknisk karakter og skyldes manglende opmærksomhed på sammenhængen mellem regnskabssystemer. Fejlen har ikke haft betydning for Slots- og Ejendomsstyrelsens opgavevaretagelse.

Økonomiservicecentret (ØSC) under Økonomistyrelsen fortsatte i 2009 med at konsolidere sine nye arbejdsopgaver, og ØSC administrerer nu regnskabsmæssige forhold for hovedparten af de statslige virksomheder. Der har været en del udfordringer ved implementeringen af ØSC, og ØSC har iværksat flere initiativer til at styrke og ensarte kvaliteten af leverancerne til de statslige virksomheder. Rigsrevisionen vurderer, at initiativerne kan medvirke til at konsolidere ØSC's opgavevaretagelse og dermed forbedre kvaliteten af centrets ydelser.

a. Baggrundsplysninger

65. Finansministeriet bestod i 2009 af i alt 5 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Økonomistyrelsen, Personalestyrelsen, Slots- og Ejendomsstyrelsen og Statens It. Ministerområdet omfattede endvidere Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden og Forebyggelsesfonden.

Finansministeriet er endvidere overordnet ansvarlig for finanslovens § 35. Generelle reserver, § 36. Pensionsvæsenet, § 37. Renter, § 40. Genudlån mv., § 41. Beholdningsbevægelser mv. og § 42. Afdrag på statsgælden (netto).

66. Økonomistyrelsen, Personalestyrelsen, Slots- og Ejendomsstyrelsen og Statens It er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions (Koncernrevision) arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at Koncernrevision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af disse virksomheders regnskaber på Koncernrevisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen har gennemført, og resultaterne fra Koncernrevisions revisioner.

Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden og Forebyggelsesfonden er ligeledes omfattet af § 9-aftaler om intern revision, som udføres af Nationalbankens revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde. Det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af disse virksomheders regnskaber på den interne revisions arbejde.

67. Finansministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 5.

Tabel 5. Finansministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.254
Øvrige driftsudgifter	8.909
Tilskud	3.927
Bruttoudgifter i alt	14.090
Bruttoindtægter	7.953

Derudover afholdt Finansministeriet i 2009 under finanslovens §§ 35-37 og 40-42 bruttoudgifter for i alt 431.206 mio. kr. Desuden havde ministeriet indtægter for i alt 415.511 mio. kr. Hovedparten af beløbene vedrørte afdrag på statsgælden og låneoptag.

68. Finansministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 6.

Tabel 6. Finansministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	136.121
Omsætningsaktiver	235.864
Aktiver i alt	371.985
Egenkapital	+282.148
Hensættelser	80
Langfristet gæld	638.226
Kortfristet gæld	15.827
Passiver i alt	371.985

b. Den udførte revision

69. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet, Personalestyrelsen og Statens It. Rigsrevisionen har afgivet 2 supplerende oplysninger til regnskabet for Økonomistyrelsen og en supplerende oplysning til regnskabet for Slots- og Ejendomsstyrelsen. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 4 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- supplerende oplysning om Økonomistyrelsens løn- og personaleadministration
- supplerende oplysning om Økonomistyrelsens økonomiforvaltning
- revision af Økonomistyrelsen
- supplerende oplysning om opgørelsen af Slots- og Ejendomsstyrelsens egenkapital
- revision af Slots- og Ejendomsstyrelsen
- revision af Statsgældsforvaltningen og 3 fonde
- status for Økonomiservicecentret (ØSC).

Herudover har Rigsrevisionen og Koncernrevision revideret forsikringsordningerne vedrørende dagpenge ved sygdom, som Økonomistyrelsen siden februar 2009 har varetaget it-driften og regnskabsføringen af. Rigsrevisionen har taget forbehold for tilgodehavenderne vedrørende forsikringerne, og sagen er omtalt under § 17. Beskæftigelsesministeriet, jf. pkt. 292.

Supplerende oplysning om Økonomistyrelsens løn- og personaleadministration

70. Formålet med lønrevisionen var at undersøge, om lønudbetalingerne og øvrige forhold vedrørende administrationen af løn og personale var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler gældende for statslige ansættelsesmyndigheder.

Revisionen viste bl.a., at der var fejl og svagheder i Økonomistyrelsens interne kontroller. Det var desuden i flere tilfælde ikke muligt at efterprøve, om lønudbetalingerne var korrekte, idet der manglede dokumentation i personalesagerne for udbetalingerne.

Revision af løn ved Økonomistyrelsen

71. Rigsrevisionen har i erklæringen om Økonomistyrelsens regnskab konkluderet, at regnskabet er rigtigt, men har supplerende oplyst, at lønrevisionen viste, at ca. halvdelen af personalesagerne i den udtagne stikprøve manglede dokumentation. Den manglende dokumentation gjorde det i et antal tilfælde ikke muligt for Rigsrevisionen at efterprøve, om lønudbetalingerne var korrekte, og om dispositionerne på lønområdet i de udvalgte sager var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

72. Revisionen viste, at Økonomistyrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende og dermed ikke fuldt ud opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleadministration. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således ikke fuldt ud til at sikre, at regnskabet i videst muligt omfang blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

73. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen bl.a. vægt på, at en stikprøvevis gennemgang viste, at kun knap halvdelen af personalesagerne var veldokumenterede, mens der i de øvrige sager manglede dokumentation for lønfastsættelsen, godkendte beslutningsnotater eller dokumentation for, at aftale om løn var indgået af en bemyndiget medarbejder. Det var på grund af den manglende dokumentation i en række tilfælde ikke muligt at afgøre, om lønudbetalingerne var korrekte. Derudover viste stikprøven, at ikke alle lønbilag var entydige, men at Økonomiservicecentret (ØSC) i flere tilfælde havde opdaget og rettet fejlene. Rigsrevisionen konstaterede, at der i ét tilfælde var udbetalt 19.000 kr. for meget. Endelig havde Økonomistyrelsen udarbejdet interne retningslinjer, der ikke var i overensstemmelse med opgavesnittet i kundeaftalen og vejledningerne fra ØSC. Modsat viste revisionen, at der var etableret hensigtsmæssige forretningsgange for håndteringen af ferie og andet fravær samt faste procedurer for opfølgning på lønbudgettet.

74. Rigsrevisionen anbefalede, at der blev foretaget en dokumenteret personadskilt kontrol af alle lønaftaler og beregninger vedrørende lønfastsættelse, og at styrelsen konsekvent udarbejdede beslutningsnotater, der dokumenterede beslutninger om løn og tillæg i de konkrete sager, herunder at lønaftaler blev godkendt af en bemyndiget. Endelig anbefalede Rigsrevisionen, at der blev foretaget en uddatakontrol af lønanvisningen, og at udførelsen af kontrollerne blev dokumenteret.

Økonomistyrelsen tog Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Supplerende oplysning om Økonomistyrelsens økonomiforvaltning

75. Revisionen viste, at Økonomistyrelsens kontrol ved aflæggelse af årsregnskabet var mangelfuld. Således var der fejl på flere væsentlige poster. Styrelsen foretog på den baggrund flere korrektioner før aflæggelse af årsrapporten. Revisionen kritiserede de manglende kontroller ved aflæggelsen af årsregnskabet, men havde efter rettelserne i årsrapporten ingen forbehold til rapporten.

Økonomistyrelsen har taget kritikken og anbefalingerne til efterretning og har efterfølgende oplyst, at styrelsen på baggrund af bemærkningerne fra revisionen har gennemført organisatoriske ændringer i relation til regnskabsforvaltningen. Derudover har Økonomistyrelsen oplyst, at styrelsen i 2010 har taget flere initiativer til at styrke styrelsens lønadministration og regnskabsforvaltning.

Afsluttende årsrevision

76. Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysning om, at Økonomistyrelsens kontrol ved aflæggelse af årsregnskabet har været mangelfuld. Koncernrevisions revision af Økonomistyrelsens årsrapport gav således anledning til korrektioner i årsrapporten versus statsregnskabet. De konstaterede fejlboføringer på brutto over 10 mio. kr. havde en nettoeffekt på årets resultat på 2,7 mio. kr.

De statslige virksomheders eksterne regnskabsrapportering består af 2 dele. Årsregnskabet, der indgår som en del af statsregnskabet, aflægges umiddelbart efter afslutningen af regnskabsåret. Efterfølgende aflægges virksomhederne en årsrapport, som bl.a. skal omfatte forklaring om regnskabsmæssige forhold og fejl, som er konstateret efter aflæggelsen af årsregnskabet.

77. Koncernrevisions afsluttende revision af Økonomistyrelsens årsrapport viste, at der var fejl på en række væsentlige poster. Økonomistyrelsen foretog herefter væsentlige korrektioner i årsrapporten, og Koncernrevision kunne således afgive revisionspåtegning uden forbehold.

78. Koncernrevision har på den baggrund skærpet sin kritik af styrelsens tilrettelæggelse af aflæggelsen af regnskabet for 2009, da der for 2009 var uforholdsmæssigt mange fejl, selv om revisionen også ved revision af årsrapporten for 2008 havde fremsat tilsvarende kritik på området.

79. Koncernrevision anbefalede, at Økonomistyrelsen gennemgik de interne økonomiprocesser og kontroller for at minimere risikoen for fejl, herunder fejl i samarbejdet med ØSC. Koncernrevision anbefalede i forlængelse heraf, at Økonomistyrelsen etablerer en organisation, der i højere grad afspejler en opgave- og ansvarsfordeling, hvor økonomifunktionen har instruktionsbeføjelser til at sikre en korrekt årsrapport. Økonomifunktionen bør have en mere central funktion i forhold til dokumentation og kvalitetssikring af regnskabsmaterialet, så fejl opdaget og rettes inden aflæggelse af regnskabet.

80. Økonomistyrelsen tog revisionens kritik og anbefalinger til efterretning. Efterfølgende har Økonomistyrelsen oplyst, at styrelsens controllere i 2010 er samlet centralt i Intern Økonomi og Service. Herudover har Økonomistyrelsen igangsat en række initiativer med henblik på at styrke styrelsens lønadministration og økonomiforvaltning. I forhold til økonomiforvaltningen foregår dette i en løbende dialog med Koncernrevision og Finansministeriets departement. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende.

Revision af Økonomistyrelsen

81. Rigsrevisionens revision omfattede ud over lønrevision og afsluttende årsrevision også revision af tjenestemandspensioner samt revision af Økonomistyrelsens virksomheds- og regnskabsinstrukser, planlægning af årsafslutningen for 2009, målrapportering, herunder forretningsgange for målopfølgning og -rapportering samt regnskabsanalyse af udviklingen fra 2008 til 2009 på udvalgte konti.

Endvidere har Rigsrevisionen udført it-revision af betalingsformidlingssystemet Statens KoncernBetalinger (SKB), Dataudvekslingssystemet ØDUP og FO-systemet (system til administration af præmieopkrævning i 2 forsikringsordninger for mindre arbejdsgivere).

I den løbende årsrevision indgik tillige en gennemgang og vurdering af Koncernrevisions arbejde, herunder af 15 revisionsnotater.

82. Rigsrevisionen har ud over revisionsnotatet vedrørende årsrapporten gennemgået og vurderet Koncernrevisions 14 revisionsnotater vedrørende resultaterne af revisionen af udvalgte ordninger og regnskaber administreret af Økonomistyrelsen for andre ministerier. De fleste områder blev vurderet som meget tilfredsstillende eller tilfredsstillende. Rigsrevisionen er enig i Koncernrevisions vurderinger i konklusionsnotaterne. Økonomistyrelsen har i øvrigt taget revisionsbemærkningerne til efterretning og vil rette op på forholdene.

83. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen af VP/Obligationsindskrivningen i Finansservicecentret i Økonomistyrelsen, at kontrolgruppen vedrørende VP/Obligationsindskrivningen ikke havde været bemandet siden den nye organisering af Finansservicecentret pr. 1. maj 2009. Der var derfor ikke blevet foretaget daglig kontrol af alle transaktioner, som foretages via VP. Koncernrevision vurderede området som ikke tilfredsstillende. Økonomistyrelsen har oplyst, at dette forhold nu er bragt i orden.

Supplerende oplysning om opgørelsen af Slots- og Ejendomsstyrelsens egenkapital

84. Revisionen viste, at der samlet var differencer på 4.919 mio. kr. på egenkapitalen mellem statsregnskabet og Slots- og Ejendomsstyrelsens årsrapport. Fejlen er alene af teknisk karakter og har ikke haft betydning for styrelsens opgavevaretagelse.

Afsluttende årsrevision

85. Rigsrevisionen har konkluderet, at regnskabet var rigtigt, men har supplerende oplyst, at statsregnskabet udviste differencer til Slots- og Ejendomsstyrelsens årsrapport for så vidt angår egenkapitalen for § 07.16.01. Statens Ejendomsadministration (SEA-ordningen) og § 07.16.03. Slots- og Ejendomsstyrelsen. Differencerne skyldtes manglende manuel registrering af ændringer i egenkapitalen i Statens Budgetsystem, der genererer statsregnskabet. Differencerne var opgjort til henholdsvis 4.918 mio. kr. og 0,9 mio. kr.

86. Slots- og Ejendomsstyrelsen har oplyst, at styrelsen i perioden 2007-2009 ikke har foretaget reguleringer i Statens Budgetsystem af egenkapitalens bevægelser, som det er fastsat i Økonomistyrelsens "Vejledning om bevillingsafregning og resultatdisponering". Reguleringerne var ført i Navision og Statens Koncernsystem (SKS), idet Slots- og Ejendomsstyrelsen antog, at der var integration herfra til udarbejdelsen af statsregnskabet. Styrelsen var derfor ikke opmærksom på Økonomistyrelsens vejledning om, at posteringen tillige skulle foretages manuelt i Statens Budgetsystem. Styrelsen har i øvrigt redegjort tilfredsstillende for sammensætningen af forskellen mellem egenkapitalen i statsregnskabet og årsrapporten.

87. Slots- og Ejendomsstyrelsen har fra 2010 indført nye procedurer, som skal sikre, at egenkapitalen bliver bogført korrekt i statsregnskabet. Rigsrevisionen finder det imidlertid ikke helt tilfredsstillende, at ministeriet ikke tidligere har været opmærksom på, at posteringerne i Statens Budgetsystem skal ske manuelt.

Revision af Slots- og Ejendomsstyrelsen

88. Det fremgår af Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 331, pkt. 8, at Rigsrevisionen fortsat vil følge udviklingen i Slots- og Ejendomsstyrelsens regnskabsforvaltning og ledelsesinformation.

89. Slots- og Ejendomsstyrelsen havde i 2006 væsentlige mangler i sin regnskabsaflæggelse og ledelsesinformation og har i de følgende år arbejdet på at forbedre disse forhold. På begge områder er der gradvist sket en forbedring.

90. Rigsrevisionen foretog som en del af revisionen for 2009 opfølgning på resultaterne af den løbende revision for 2008. Det blev konstateret, at regnskabsinstruksen var opdateret i overensstemmelse med Rigsrevisionens anbefalinger, ligesom der var udarbejdet en række hensigtsmæssige forretningsgangs- og procesbeskrivelser. Med hensyn til ledelsesinformation var der sket en væsentlig udvikling, ligesom budgetopfølgningen var blevet udviklet og mere målrettet. Rigsrevisionen finder udviklingen tilfredsstillende.

91. Den afsluttende årsrevision viste, at styrelsens årsrapport overordnet set var retvisende, og Koncernrevision afgav således revisionspåtegning uden forbehold.

92. Selv om der således var sket forbedringer i forhold til 2008, gav den afsluttende årsrevision Koncernrevision anledning til at anbefale, at Slots- og Ejendomsstyrelsen sikrede en bedre dokumentation ved administration af byggesager, idet der manglede procedurer, som dokumenterede den løbende budgetopfølgning vedrørende byggesager, ligesom Slots- og Ejendomsstyrelsens bogføring, dokumentation og kvalitetssikring i forbindelse med periode- og årsregnskab fortsat kunne styrkes.

Rigsrevisionen er enig i Koncernrevisions anbefalinger.

Revision af Statsgældsforvaltningen og 3 fonde

93. Rigsrevisionen har revideret Statsgældsforvaltningen, Den Sociale Pensionsfond, Højteknologifonden og Forebyggelsesfonden, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

Revisionsresultater

94. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen, at den løbende kontrol med og opfølgningen på regnskabsaflæggelsen var meget tilfredsstillende og medvirkede til at sikre rigtige regnskaber.

Det var Rigsrevisionens vurdering, at Statsgældsforvaltningens og fondenes regnskaber er rigtige. Samlet set vurderes Statsgældsbogholderiets registrering, bogføring og administration at være meget tilfredsstillende og har dermed medvirket til, at regnskaberne for 2009 er rigtige. Det var endvidere Rigsrevisionens vurdering, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen var i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Status for Økonomiservicecentret (ØSC)

95. Gennemgangen af ØSC er dels en opfølgning på Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, hvor Rigsrevisionen rapporterede om ØSC, dels finder Rigsrevisionen det vigtigt at rapportere mere omfattende om den aktuelle status for ØSC. Dette skyldes, at centrets varetagelse af opgaver for de statslige virksomheder har en væsentlig betydning for den løbende administration og regnskabsaflæggelse for hovedparten af statens virksomheder.

Gennemgangen har vist, at ØSC i 2009 fortsatte med at konsolidere sine nye arbejdsopgaver, og ØSC administrerer nu regnskabsmæssige forhold for hovedparten af de statslige virksomheder. Der har været en del udfordringer ved implementeringen af ØSC, og ØSC har iværksat flere initiativer til at styrke og ensarte kvaliteten af leverancerne til de statslige virksomheder. Rigsrevisionen vurderer, at initiativerne kan medvirke til at konsolidere ØSC's opgavevaretagelse med henblik på at forbedre kvaliteten af centrets ydelser.

96. Rigsrevisionens konstateringer og vurderinger vedrørende status for og udviklingen i ØSC under Økonomistyrelsen er foretaget på baggrund af flere revisionsaktiviteter. Disse revisionsaktiviteter omfatter Rigsrevisionens løbende og afsluttende årsrevision af virksomhederne tilknyttet ØSC, Rigsrevisionens løbende erfaringsudveksling med ØSC og Rigsrevisionens gennemgang og vurdering af Koncernrevisions arbejde.

Første del af gennemgangen er en status for implementeringen af ØSC og er samtidig en opfølgning på Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 338-339, pkt. 48, 49 og 52, hvoraf det fremgik, at Rigsrevisionen fortsat ville følge konsolideringen af ØSC, herunder systemunderstøttelsen og anvendelsen af regnskabserklæringen over for kunderne. Herefter redegøres for resultaterne af revisionen af ØSC i 2009, mens sidste del vedrører Rigsrevisionens erfaringer vedrørende ØSC fra årsrevisionen af de virksomheder, som er tilknyttet centret.

Udviklingen i 2008-2009

97. Status for implementeringen af ØSC ved udgangen af 2008 blev omtalt i Statsrevisorernes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008, pkt. 502-581. Det fremgik bl.a., at implementeringen fulgte tidsplanen, men at kundeaftaler mv. ikke var helt på plads ved de første virksomheders tilslutning til ØSC. Undersøgelsen viste endvidere, at it-systemunderstøttelsen af arbejdsprocesserne i ØSC endnu ikke var fuldt etableret.

Etableringen af ØSC blev påbegyndt ultimo 2008 som en del af aftalerne om finansloven for 2008. Formålet med oprettelsen af ØSC var at effektivisere den statslige administration ved at flytte en række af virksomhedernes opgaver på løn-, refusions-, bogholderi-, regnskabs- og rejseområdet over til servicecentret. De sidste virksomheder overgik planmæssigt til ØSC medio 2010. ØSC udfører således disse opgaver for virksomhederne, der dog stadig har ansvaret for bevillingsoverholdelsen og regnskabet.

98. Rigsrevisionen har i 2009 løbende fulgt opbygningen af ØSC gennem mødevirksomhed og drøftelser af bl.a. ØSC's anvendelse af konceptet for regnskabserklæring. Rigsrevisionen følger i 2010 fortsat udviklingen i ØSC.

99. Opbygningen af ØSC fortsatte i 2009, og centret etablerede endvidere 3 regionale enheder i henholdsvis Viborg, Thisted og Århus i 2009. De første ministerområder, der overgik til centret, havde allerede erfaringer med administrative fællesskaber. I 2. halvår 2009 påbegyndtes overgangen af virksomheder, der ikke tidligere havde været tilknyttet et administrativt fællesskab.

100. Rigsrevisionen konstaterede, at den månedlige regnskabserklæring med tilhørende materiale fra ØSC, der danner grundlag for virksomhedernes regnskabsgodkendelse, endnu ikke fungerede efter hensigten og fortsat var under udvikling.

I takt med centrets organisatoriske etablering fortsatte arbejdet med at udvikle et koncept for regnskabserklæringen, og et nyt koncept blev taget i anvendelse fra marts 2010. Sideløbende arbejder centret med fortsat udvikling af forretningsgange, håndtering af brugerrettigheder, kompetenceudvikling af medarbejdere og it-systemunderstøttelse af arbejdsgangene. It-systemunderstøttelsen består ud over Navision og Økonomistyrelsens Lokale Data-varehus (ØS LDV) også af rejseafregningssystemet RejsUd, det personaleadministrative system HR-løn og indkøbs- og fakturasystemet IndFak. Sidstnævnte fakturasystem er forsinket i ½ år. Det er forventningen, at alle institutioner inden udgangen af 2010 er blevet opgraderet til Navision 5.1 og ØS LDV og har implementeret RejsUd.

Resultaterne af Rigsrevisionens årsrevision af ØSC's kunder – de statslige virksomheder – har herudover givet Rigsrevisionen indblik i den løbende udvikling i kvaliteten af ØSC's leverancer til kunderne.

Kundetilfredshed

101. ØSC har foretaget målinger af kundetilfredsheden, dels i forbindelse med virksomhedernes overgang til ØSC, dels i forbindelse med årsafslutningen for 2009.

Hver virksomhed er knyttet til henholdsvis et regnskabsteam og et løn-team i ØSC. Den kundesvarlige i ØSC anvender målingernes resultat i drøftelserne dels med teamlederne, dels med virksomhederne. Målingerne drøftes for at afklare de forhold, der har givet anledning til målingernes resultat.

I førstnævnte måling blev kundetilfredsheden målt ved at sammenligne virksomhedernes vurdering af deres tidligere løn- og regnskabsadministration (0-punktsmåling) med tilfredsheden med ØSC. Målingen af kundetilfredsheden for de 3 første bølger af overgåede virksomheder viste, at der i den 1. bølge kunne konstateres en marginal fremgang i forhold til 0-punktsmålingen, mens der for de 2 sidste bølger af overgåede virksomheder var en mindre tilbagegang i kundetilfredsheden efter overgangen til ØSC.

Kundetilfredsheden i forbindelse med årsafslutningen for 2009 viste, at tilfredsheden med regnskabsdriften og løndriften udgjorde henholdsvis 3,8 og 3,7, hvilket oversteg Økonomistyrelsens målsætning på 3,5.

ØSC skal månedligt udarbejde en regnskabserklæring til hver virksomhed. Her rapporterer centret om fejl og andre væsentlige forhold i relation til virksomhedernes regnskab.

Det er i § 9-aftalen om intern revision i Finansministeriets koncern bl.a. fastsat, at Koncernrevision reviderer de interne forretningsgange i ØSC. Koncernrevision har i forbindelse med regnskabsåret 2009 for første gang afgivet erklæring om ØSC's opgavevaretagelse. Rigsrevisionen reviderer fortsat de statslige virksomheder, herunder også transaktionerne mellem virksomhederne og ØSC.

Den udførte revision af ØSC's interne forretningsgange

102. Ifølge § 9-aftalen med Rigsrevisionen om intern revision har Koncernrevision ansvaret for at påse og revidere, at ØSC's forretningsgange, regnskabsinstruks og interne kontroller bliver fulgt, og at påse og revidere, at ØSC udfører de opgaver, der er aftalt og beskrevet i kundeaftalerne. Koncernrevision skal desuden påse, at ØSC har opdaterede regnskabs- og sikkerhedsinstrukser og forretningsgange, og skal foretage revision af brugeradgange til de it-systemer, der anvendes i ØSC.

Koncernrevision skal årligt afgive en erklæring om ØSC's opgavevaretagelse i henhold til § 9-aftalen. Erklæringen tjener tillige som dokumentation over for virksomhederne for, om ØSC har udført opgaverne tilfredsstillende i forhold til det aftalte. I forbindelse med revisionen for 2009 af forretningsgange og interne kontroller i ØSC blev denne erklæring afgivet for første gang.

103. Koncernrevisions erklæring for 2009 vedrørende interne kontroller i ØSC blev afgivet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

104. Koncernrevisions revision i 2009 var fokuseret mod væsentlige og risikofyldte områder. Revisionen blev planlagt og gennemført under hensyn til, at ØSC stadig var i en etableringsfase, hvor bl.a. den fulde it-systemunderstøttelse og etablering af bedste praksis for arbejdsprocesserne i ØSC fortsat var under udvikling.

Koncernrevisions revision af ØSC's opgavevaretagelse har i 2009 omfattet væsentlige interne kontroller i ØSC's lønadministration, ØSC's udførelse af lønafstemninger og sammenhængen til regnskabserklæringen, overførsel af løndata til ØSC, herunder brugen af det digitale blanketsystem, udarbejdelse af regnskabserklæringer til ØSC's kunder og brugeradministration i ØSC.

105. Indholdet og konklusionerne i erklæringen blev drøftet med Rigsrevisionen inden afgivelsen. Rigsrevisionen har i den forbindelse gennemgået og vurderet Koncernrevisions dokumentation og afrapportering. Koncernrevisions erklæring for 2009 om interne kontroller i ØSC blev afgivet uden forbehold eller supplerende oplysning. Rigsrevisionen er enig i konklusionerne.

Rigsrevisionen har nedenfor fremhævet nogle af revisionsresultaterne fra Koncernrevisions afrapportering om revisionen i ØSC.

Skabelon for regnskabserklæring

106. ØSC har på baggrund af en række konstaterede mangler udarbejdet en ny skabelon til regnskabserklæring med bilag. Desuden har ØSC påbegyndt udarbejdelse af bedste praksis for afgivelse af regnskabserklæringer, herunder kvalitetssikring af regnskabserklæringerne. ØSC har endvidere igangsat kompetenceudvikling af medarbejderne, herunder særskilte kurser om afgivelse af regnskabserklæringer.

Ved udarbejdelsen af bedste praksis vedrørende afgivelse af regnskabserklæringer har ØSC bl.a. fokus på intern kvalitetssikring af erklæringerne samt ensartet informationsniveau og detaljeringsgrad. Arbejdet med bedste praksis vil endvidere have fokus på at sikre, at eventuelle ændringer i opgavefordelingen mellem kunden og ØSC slår igennem på ØSC's leverancer.

107. En ny udgave af regnskabserklæringen blev taget i brug i marts 2010 og evalueret i maj 2010. Regnskabserklæringen udgør en standardiseret og dokumenteret tilbagemelding til kunderne om ØSC's arbejde, herunder afstemninger mv. Regnskabserklæringen skal klart beskrive, hvilke initiativer der skal tages af virksomhederne henholdsvis ØSC med henblik på at afhjælpe konkrete regnskabsmæssige problemstillinger. I oktober 2010 er en opdateret udgave af regnskabserklæringen taget i anvendelse.

Rigsrevisionen har løbende drøftet udformningen af regnskabserklæringen med ØSC.

Processer og interne kontroller for administration af bogholderi og økonomi

108. Rigsrevisionen må konstatere, at der i ØSC manglede intern kontrol af regnskabserklæringerne til kunderne, ligesom ændringer i opgavesplit mellem kunde og ØSC ikke var dokumenteret tilstrækkeligt. Informationsniveauet og detaljeringsgraden i tilbagemeldingerne til kunderne var desuden uensartet, og ØSC havde ikke gjort opmærksom på alle problemstillinger i kundernes regnskaber. Der blev endvidere konstateret manglende overensstemmelse mellem oversigtserklæringer og afstemnings- og specifikationslister.

Administration af brugerrettigheder

109. Revisionen konstaterede, at der manglede forretningsgange for udførelse af kontrol af brugerrettigheder. De manglende forretningsgange indebar, at kontrollen af brugerrettigheder for Navision, SLS, Nemkonto, SKS og Danske Bank Business Online var utilstrækkelig eller manglede og ikke levede op til forskrifterne i sikkerhedsinstruksen.

110. ØSC oplyste herefter, at centret ville udarbejde og implementere forretningsgange for kontrol af brugerrettigheder. Kontrollen er siden blevet implementeret i 1. halvår 2010.

Lønområdet

111. På lønområdet blev der konstateret flere forhold med betydning for kvaliteten af regnskaberne og regnskabserklæringen. Vedrørende samarbejdet om lønafstemninger blev det bl.a. konstateret, at tilrettelæggelsen var forskellig på tværs af team, og opgavesnittet mellem regnskabsteam og lønteam var uklart. De interne kontroller i forbindelse med digital kommunikation mellem kunderne og ØSC havde desuden ikke fungeret efter hensigten. Endelig var brugen af det digitale blanketsystem ikke implementeret fuldt ud.

Det fremgik endvidere, at også procedureerne for indarbejdelse af lønafstemninger i regnskabserklæringen var uklare. I flere tilfælde var resultaterne fra lønafstemningerne ikke indarbejdet i regnskabserklæringen til kunden. Herudover viste revisionen, at opgave- og ansvarsfordelingen mellem ØSC og kunden vedrørende de månedlige afstemningsopgaver i forhold til elndkomst var uklare, og der var ikke etableret standardiserede rykkerprocedurer for tilgodehavender for refusion.

112. ØSC har oplyst, at centret har igangsat udarbejdelse af bedste praksis for lønafstemninger. Bedste praksis indebærer bl.a., at afstemning af alle lønrelaterede konti skal ske via Navisions afstemningsmodul. Centret vil desuden udarbejde et koncept for opfølgning på refusionssager. ØSC overvejer desuden, om afstemningsopgaven vedrørende elndkomst skal udføres i ØSC sammen med de øvrige regnskabsmæssige afstemninger.

Rigsrevisionens erfaringer med ØSC fra årsrevisionen i virksomhederne

113. Rigsrevisionen har drøftet erfaringerne fra årsrevisionen i virksomhederne for 2009 med ØSC. Drøftelserne har omfattet kvaliteten af ØSC's leverancer, herunder samarbejdet og relationerne mellem ØSC og virksomhederne.

114. Rigsrevisionen konstaterede i forbindelse med revisionen af virksomhederne, at ikke alle ændringer i opgave- og ansvarsfordelingen fremgik klart af aftalegrundlaget mellem ØSC og virksomhederne.

Rigsrevisionen konstaterede bl.a., at enkelte virksomheder, i modstrid med kundaftalen, fortsat selv havde adgang til at indrapportere løn via SLS, og at der i enkelte tilfælde hverken blev foretaget uddatakontrol i virksomheden eller i ØSC. Rigsrevisionen konstaterede herudover, at bemyndigelseskontrollen ved kundernes fremsendelse af bilag til bogføring ikke havde været konsekvent, idet bilag fremsendt af ikke-bemyndigede medarbejdere også blev anvist af ØSC.

115. Rigsrevisionen erfarede, at nogle virksomheder savnede en kvittering for regnskabsmateriale fremsendt til ØSC og en tilkendegivelse af, hvornår den pågældende opgave kunne forventes løst. Desuden var der ønske om at få underretning fra ØSC, når opgaven var løst.

Kommunikation mellem virksomhederne og ØSC

116. Flere virksomheder fandt kommunikationen fra ØSC vedrørende regnskabserklæringen uensartet og uklar. Virksomhederne konstaterede bl.a. manglende tilbagemeldinger på rejste problemstillinger og kommentarer.

117. Nogle virksomheder vurderede, at kommunikationen fra ØSC havde været utilstrækkelig i tilfælde af ændringer i opgavefordelingen/-varetagelsen, hvor ØSC's meddelelse herom alene var sket i et kommentarfelt i regnskabserklæringen.

Endvidere gav nogle virksomheder udtryk for, at de savnede tilbagemeldinger fra ØSC efter afholdte kundemøder.

118. Med henblik på at øge kundeinddragelsen vedrørende driften af ØSC har ØSC nedsat en referencegruppe med deltagere fra ministerområderne, hvor overordnede spørgsmål vedrørende driften kan drøftes, fx vedrørende leveranceaftaler og opgavesnit. Rigsrevisionen finder initiativet tilfredsstillende.

Fejlbehæftet sagsbehandling i sager om lønrefusion

119. Rigsrevisionen konstaterede flere typer af fejl og uhensigtsmæssigheder på lønrefusionsområdet. I enkelte tilfælde havde fejl i ØSC medført tab for virksomheden, idet ØSC ikke havde fremsendt refusionsansøgninger til kommunen rettidigt.

Rigsrevisionen har endvidere erfaret, at refusioner var blevet indtægtsført dobbelt, hvilket indebærer fejl i årsregnskabet for 2009. Dette skyldtes, at refusionsansøgningerne ved fremsendelse til kommunen blev bogført som et tilgodehavende og indtægtsført, mens den efterfølgende indbetaling fra kommunen fejlagtigt også blev indtægtsført.

Rigsrevisionen konstaterede i forbindelse med den afsluttende årsrevision, at nogle virksomheder ikke kunne rekvirere en specifikation af refusionskonti fra ØSC. ØSC havde fejlagtigt oplyst ved virksomhedernes henvendelse, at specifikationerne ikke kunne udleveres af ØSC til virksomhederne, da ansvaret for bogføring og afstemning af de pågældende konti nu var overgået til ØSC.

Rigsrevisionen vurderer, at de nævnte forhold i væsentligt omfang skyldtes mangelfuld kommunikation og mangelfuldt kendskab til de administrative forretningsgange på området både i ØSC og hos kunderne.

ØSC har på den baggrund iværksat en styrkelse af den interne kontrol på tværs af team og medarbejdere, der servicerer virksomhederne. Styrkelsen indebærer, at der etableres en systematisk gennemgang af samtlige ansøgninger op til fristen for indgivelse af refusionsansøgninger, ligesom retningslinjerne for kontering af indbetalinger fra kommuner er blevet tydeliggjort.

Uddatakontrol på lønområdet

120. Ved virksomhedernes overgang til ØSC var det forudsat, at ansvaret for en fuldstændig uddatakontrol af alle lønmæssige ændringer for en given måned overgik fra virksomhederne til ØSC. Virksomhederne skal herefter foretage en uddatakontrol af månedens ændringer i de faste lønde og en stikprøvevis uddatakontrol af engangsudbetalinger. Virksomhedernes kontrol skal baseres på et nyudviklet rapporteringsværktøj i det lokale uddata-varehus ØS-LDV, der erstatter de hidtidige oversigter over lønmæssige ændringer.

121. Flere virksomheder har efter overgang til ØSC ønsket selv at foretage kontroller på lønområdet i en periode, idet de pågældende virksomheder havde konstateret fejl ved lønudbetaling mv.

Økonomistyrelsen har udarbejdet en vejledning i kontrol af lønninger, der beskriver, hvordan kontrollen kan tilrettelægges. Rigsrevisionens revision viste dog, at mange virksomheder havde haft vanskeligt ved at udføre uddatakontrollen, dels fordi uddatamaterialet fra ØSC ikke var fyldestgørende, dels fordi systemunderstøttelsen via ØS-LDV ikke fungerede fuldt ud i 2009.

122. ØSC har oplyst, at den fremadrettede tilrettelæggelse af uddatakontrollen er under overvejelse, herunder brugen af uddata og systemunderstøttelsen. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at i en overgangsperiode, indtil systemunderstøttelsen via ØS-LDV er tilstrækkeligt implementeret, så der foreligger anvendelige uddata herfra, skal virksomhederne have adgang til de data, som er nødvendige for at kunne gennemføre en tilstrækkelig uddatakontrol.

Afstemninger mv.

123. Flere virksomheder tilkendegav, at afstemningsmaterialet i nogle tilfælde var af svingende kvalitet og ikke altid gennemskueligt. Oversigterne over debitor- og kreditorsaldi fremstod mindre informative, idet der manglede en aldersopdeling af posterne. Endvidere havde ØSC i nogle tilfælde ikke fremsendt forslag til rykkerlister vedrørende debitorer med henblik på godkendelse, sådan som det er forudsat i opgavesplittet mellem ØSC og kunde.

Manglende momssandsynliggørelse

124. Rigsrevisionen konstaterede, at nogle virksomheder udtrykte tvivl om, hvor ansvaret for momssandsynliggørelsen var placeret. ØSC har over for Rigsrevisionen bekræftet, at det er ØSC's opgave at foretage momssandsynliggørelsen, og at ØSC er i gang med at udarbejde et koncept herfor. ØSC kan dog endnu ikke fastsætte den præcise tidshorisont for konceptets udarbejdelse og implementering. Rigsrevisionen finder det væsentligt, at dette arbejde snarest bliver afsluttet.

Rigsrevisionens samlede vurdering

Status for implementeringen

125. Rigsrevisionen konstaterer, at ØSC på kundesiden er udbygget i overensstemmelse med tidsplanen for etableringen af centret. ØSC fortsatte i 2009 arbejdet med at implementere flere af de nødvendige it-værktøjer til understøttelse af arbejdsopgaverne, men der udestår fortsat arbejde på dette område. Flere af systemerne vil først være taget i brug af kunderne i løbet af 2010. Et nyt og mere hensigtsmæssigt koncept for regnskabserklæringen blev taget i anvendelse i foråret 2010. Konceptet er under fortsat udvikling og forbedring.

Formålet med ØSC's uddatakontrol på lønområdet er at kontrollere, om indtægten i Statens Lønssystem (SLS) og resultatet af lønudbetalingen er i overensstemmelse med de oplysninger, der er sendt ind fra kunden. SLS beregner den løn, som skal udbetales, og systemets beregninger kommer retur som uddata. Disse uddata kontrolleres manuelt i forhold til de originale grunddokumenter, som blev anvendt ved indtægtningen.

Erklæring om ØSC's opgavevaretagelse

126. Det er Rigsrevisionens vurdering, som det også fremgår af Koncernrevisions erklæring om ØSC, at ØSC samlet set har overholdt det aftalte opgave- og ansvarssplit mellem ØSC og virksomheden og har sikret udførelse af væsentlige interne kontroller.

Rigsrevisionen konstaterer samtidig, at ØSC's kundebetjening på flere områder i 2009 endnu ikke fungerede helt tilfredsstillende. Dette indebærer en risiko for fejl i kundernes regnskabsaflæggelse, hvilket Rigsrevisionen også i nogle tilfælde har konstateret.

Rigsrevisionens vurdering af ØSC's initiativer

127. ØSC har på baggrund af de hidtil indhentede erfaringer med kundebetjeningen og drøftelserne med Rigsrevisionen og Koncernrevision igangsat en række tiltag med henblik på at optimere såvel interne forretningsgange, kvaliteten af ØSC's leverancer og kommunikationen med virksomhederne.

128. Rigsrevisionen skal særligt fremhæve implementeringen af det nye koncept for regnskaberklæringen og det fortsatte arbejde med at færdigudvikle konceptet. Det er Rigsrevisionens vurdering, at konceptet kan bidrage til at styrke kvaliteten af ØSC's leverancer, herunder tydeliggøre ansvarsfordelingen mellem kunderne og ØSC, og styrke opfølgningen på regnskabsaflæggelsen hos de enkelte kunder.

Rigsrevisionen skal også fremhæve, at ØSC har påbegyndt udarbejdelse og implementering af bedste praksis på alle væsentlige områder i ØSC. Videre finder Rigsrevisionen det positivt, at ØSC har gjort flere tiltag inden for kompetenceudvikling af medarbejderne for at sikre en ensartet løsning af opgaverne og tilfredsstillende kvalitet i betjeningen af kunderne.

129. Det er Rigsrevisionens vurdering, at de igangsatte initiativer vil bidrage til at styrke og ensarte kvaliteten af ØSC's leverancer, herunder sikre, at kommunikationen på regnskabsområdet mellem virksomhederne og ØSC kvalitetssikres og fokuseres på opfølgning af konkrete problemstillinger. Initiativerne vil efter Rigsrevisionens opfattelse kunne bidrage til at reducere de fejl og uhensigtsmæssigheder, der blev konstateret i 2009.

130. Det er samtidig Rigsrevisionens opfattelse, at der er et fortsat behov for ledelsesmæssigt fokus på de beskrevne områder, og at den fulde effekt af centret først vil kunne realiseres, når den samlede it-systemunderstøttelse er etableret. Endvidere er det en forudsætning for opnåelse og forankring af målsætningerne for ØSC, at medarbejderne aktivt inddrages i processen med at fastsætte bedste praksis og den dertil hørende kompetenceudvikling.

131. Rigsrevisionen understreger i den forbindelse, at ansvaret for regnskabsaflæggelsen fortsat ligger hos den enkelte virksomhed, også efter etableringen af ØSC. Virksomhederne har også fortsat ansvaret for de strategiske opgaver på økonomiområdet, herunder økonomistyring, tilskudsadministration og regnskabsgodkendelse.

132. Rigsrevisionen konstaterer, at der har været en række udfordringer i forbindelse med implementeringen af ØSC. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at de iværksatte initiativer vil kunne bidrage til at konsolidere ØSC's opgavevaretagelse med henblik på at sikre en forbedring af kundebetjeningen og kvaliteten af centrets ydelser.

D. § 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM ØKONOMI- OG ERHVERVSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Økonomi- og Erhvervsministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Økonomi- og Erhvervsministeriets område. Ved enkelte virksomheder var der bemærkninger, som virksomhederne har taget til efterretning.

Revisionen omfattede bl.a. køb af konsulenter ved Erhvervs- og Selskabsstyrelsen og Erhvervs- og Byggestyrelsens administration af renoveringspuljen.

Rigsrevisionen har desuden gennemgået ordningerne i Bankpakke I og II (Kreditpakken) for at vise virkningen på statens drift og status ved udgangen af 2009.

a. Baggrundsoplysninger

133. Økonomi- og Erhvervsministeriet bestod i 2009 af i alt 11 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Erhvervs- og Byggestyrelsen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Finanstilsynet, Patent- og Varemærkestyrelsen og Søfartsstyrelsen. Ministerområdet omfatter endvidere 10 selvejende institutioner for maritime uddannelser under Søfartsstyrelsen, der finansieres af tilskud.

Revisionen af Erhvervs- og Byggestyrelsens forvaltning af EU-midler er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

134. Økonomi- og Erhvervsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Økonomi- og Erhvervsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.210
Øvrige driftsudgifter	2.198
Tilskud	3.611
Bruttoudgifter i alt	7.019
Bruttoindtægter	2.858

135. Økonomi- og Erhvervsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Økonomi- og Erhvervsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	52.078
Omsætningsaktiver	2.816
Aktiver i alt	54.894
Egenkapital	45.737
Hensættelser	2.169
Langfristet gæld	229
Kortfristet gæld	6.759
Passiver i alt	54.894

b. Den udførte revision

136. Rigsrevisionen har afgivet 3 erklæringer på ministerområdet. Revisionen af departementet, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen og Erhvervs- og Byggestyrelsen gav ikke anledning til forbehold eller supplerende oplysninger. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 9 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
- revision af tilskudsmidler ved Erhvervs- og Byggestyrelsen
- bankpakkerne: virkning på statens drift og status i 2009.

Revision af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

Revision af konsulenttydelser

137. Rigsrevisionens forvaltningsrevision, der blev udført som led i årsrevisionen, omfattede køb af konsulenttydelser. Formålet med den udførte revision var at vurdere, om styrelsen havde handlet økonomisk sparsommeligt ved køb af konsulenttydelser og kunne dokumentere, at den bedste og billigste løsning var valgt, at konsulentopgaven var klart beskrevet i aftalen, og at der var fulgt op på, om den leverede ydelse svarede til det aftalte.

138. Det var Rigsrevisionens vurdering, at styrelsen generelt havde ageret sparsommeligt ved køb af konsulenter. Rigsrevisionen konstaterede dog, at styrelsen havde engageret et konsulentfirma til varetagelsen af programledelsen vedrørende Virk.dk, uden at opgaven, der udgjorde ca. 5,5 mio. kr., havde været i udbud i henhold til gældende udbudsregler. Styrelsen oplyste, at den pågældende konsulent blev valgt, fordi vedkommende havde kendskab til Erhvervs- og Selskabsstyrelsens it-systemer fra en tidligere opgave. Rigsrevisionen finder, at styrelsen i den pågældende sag ikke har overholdt gældende udbudsregler.

Styrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

It-revision

139. It-revisionen i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen viste, at it-sikkerheden på de undersøgte områder samlet set ikke var helt tilfredsstillende. Revisionen omfattede it-styring, adgangs- og beredskabsstyring, it-drift og fysisk sikkerhed.

Gennemgangen af it-styring, it-drift og adgangsstyring vedrørte primært 2 outsourcete it-systemer, CVR (Det Centrale Virksomhedsregister) og Prodsys (systemet vedrørende registrering og salg af regnskabs- og selskabsoplysninger).

140. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen vægt på, at styrelsen ikke havde fulgt op på de it-sikkerhedskrav, som styrelsen havde stillet i driftsaftalerne vedrørende CVR og Prodsys. Endvidere havde styrelsen ikke udarbejdet sikkerhedsinstrukser for CVR og Prodsys med beskrivelse af sikkerhedsprocedurerne, og derudover havde styrelsen ikke periodisk gennemgået brugernes adgangsrettigheder til disse systemer.

Rigsrevisionen fandt det positivt, at styrelsen havde udarbejdet en risikovurdering af styrelsens it-systemer og en overordnet beredskabsplan, som var koordineret med styrelsens største leverandør vedrørende it-drift. Styrelsen fulgte løbende op på driften af CVR og Prodsys, og om der var udført en betryggende kontrol med adgangen til styrelsens serverrum.

141. Styrelsen har oplyst, at de har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision af tilskudsmidler ved Erhvervs- og Byggestyrelsen

142. Rigsrevisionen havde ved årsrevisionen af Erhvervs- og Byggestyrelsen særligt fokus på styrelsens forvaltning af en række tilskudsordninger, herunder renoveringspuljen, der blev oprettet i 2009.

143. Formålet med renoveringspuljen var at sætte gang i beskæftigelsen i byggeriet ved at yde tilskud til renovering af private helårsboliger. Tilskud kunne omfatte arbejds løn og energibesparende materialer på mellem 2.000 kr. og 25.000 kr. pr. ansøgning. I alt 117.000 ansøgte om tilskud, hvoraf ca. 2/3 af ansøgningerne omfattede energibesparende materialer. Der blev udbetalt 1,35 mia. kr. fra renoveringspuljen i 2009, idet en række udbetalinger først ville finde sted i 2010. Til administration af puljen fik styrelsen overført 39,2 mio. kr.

144. Rigsrevisionen gennemgik de etablerede forretningsgange for behandling af ansøgninger og udbetaling af tilskud. Rigsrevisionen fandt, at styrelsens administration af ordningen generelt var tilfredsstillende i betragtning af den meget korte tid, der var til rådighed forud for ordningens indførelse. Rigsrevisionen skal dog anbefale, at styrelsen ved lignende ordninger sikrer, at der foretages udbetalingskontrol.

Rigsrevisionen konstaterede, at styrelsen løbende havde evalueret ordningerne, både hvad angår de ydelser, som tilskuddene finansierede, og den effekt, som ordningen havde på beskæftigelsen. Styrelsens evalueringer af ordningens effekt viste, at set over 3 år ville netto mellem 700 og 1.000 personer komme i beskæftigelse.

Rigsrevisionen fandt det positivt, at styrelsen løbende har haft fokus på at følge op på og dokumentere ordningens effekt.

Bankpakkerne: virkning på statens drift og status i 2009

Formål og indledning

145. Rigsrevisionen har gennemgået ordningerne i Bankpakke I og II (Kreditpakken) for at vise virkningen på statens drift og status ved udgangen af 2009. Opgørelsen er foretaget på baggrund af statsregnskabet for 2009 og årsrapporten for Finansiell Stabilitet A/S for 2009.

146. Princippet bag tilrettelæggelsen af bankpakkerne var, at pengeinstitutterne i Det Private Beredskab selv skulle finansiere afviklingen af nødlidende pengeinstitutter, mens indbetalingerne til garantiprovision til Finansiell Stabilitet A/S skulle fungere som forsikringspræmie til staten til gengæld for, at staten påtog sig væsentlige udlåns- og garantiforpligtelser. Økonomi- og Erhvervsministeriet forventede ikke, at de samlede tab ved afviklingen af nødlidende pengeinstitutter under Bankpakke I ville overstige 35 mia. kr., som Det Private Beredskab maksimalt skal betale.

147. Resultatet i Finansiell Stabilitet A/S udgjorde 2,9 mia. kr. ved udgangen af 2009, efter statens tab i Roskilde Bank A/S var fratrasket. Statens udgifter til drift under bankpakkerne udgjorde ca. 32,4 mio. kr., mens indtægterne udgjorde 1,5 mia. kr., som stammede fra renteindtægter på de statslige kapitalindskud. Statens låntagning var til gengæld øget med 75,9 mia. kr., og staten havde ved udgangen af 2009 påtaget sig garantiforpligtelser for ca. 195 mia. kr. i kraft af de individuelle statsgarantier.

148. Det endelige resultat af bankpakkerne kan ikke gøres op før om en årrække. Den generelle statsgaranti ophørte den 30. september 2010, og regnskabet med Det Private Beredskab vil først herefter blive gjort op. Resultaterne af de statslige kapitalindskud og de individuelle statsgarantier kan heller ikke gøres op før tidligst ved udgangen af 2013, hvor ordningerne ophører. Endelig er der ikke sat nogen slutdato for afviklingen af datterselskaber under Finansiell Stabilitet A/S og statens aktiebesiddelser mv. i andre danske pengeinstitutter.

Resultater af gennemgangen

149. Rigsrevisionen konstaterer, at Økonomi- og Erhvervsministeriets aftale med Det Private Beredskab om størrelsen på garantiprovision og tabskaution ved udgangen af 2009 har været tilstrækkelig til at opfylde lovens forudsætning om, at afviklingen af nødlidende pengeinstitutter primært finansieres af Det Private Beredskab med staten som långiver og garant.

150. Den generelle statsgaranti omfattede principielt alle lån og indskud i danske banker. Garantien er opført uden beløb i fortegnelsen over statens garantiforpligtelser mv. i statsregnskabet for 2009. Ministeriet har tidligere oplyst over for Folketinget, at garantiens totale omfang udgjorde ca. 3.000 mia. kr. pr. 1. juni 2008, men anførte samtidig, at det reelle tab ved afviklingen forventedes dækket af indbetalingerne til garantiprovision og tabskaution fra Det Private Beredskab på op til 35 mia. kr.

151. Finansiell Stabilitet A/S' resultat indgår ikke i statsregnskabet. Resultatet i 2009 blev på 9,5 mia. kr., som består af indbetalt garantiprovision fra Det Private Beredskab. Fratrukket statens foreløbige tab i Roskilde Bank A/S på 6,6 mia. kr. udgjorde resultatet i Finansiell Stabilitet A/S 2,9 mia. kr. ved udgangen af 2009. Det Private Beredskabs tab ved afviklingen af de øvrige nødlidende pengeinstitutter var ved udgangen af 2009 opgjort til 5,8 mia. kr. I alt skal Det Private Beredskab dække tab op til maks. 35 mia. kr. Regnskabet mellem Finansiell Stabilitet A/S og Det Private Beredskab for afviklingen af nødlidende pengeinstitutter skal ifølge lov om finansiell stabilitet gøres endeligt op pr. 30. september 2010. Afviklingen af datterselskaberne i Finansiell Stabilitet A/S vil imidlertid ikke være afsluttet før om en år-række. Hvis resultatet i selskabet på dette tidspunkt udgør et overskud, vil dette tilfalde staten, som omvendt er forpligtet til at dække et eventuelt underskud. Økonomi- og Erhvervsministeriet har oplyst, at statens tab i Roskilde Bank A/S vil blive fratrasket resultatet i Finansiell Stabilitet A/S, før der tages stilling til eventuel ny kapitalisering af selskabet.

152. Rigsrevisionen har konstateret, at statens tab i Roskilde Bank A/S er opgjort til 4,08 mia. kr. i statsregnskabet for 2009, mens statens tab er opgjort til 6,6 mia. kr. i Finansiell Stabilitet A/S' årsrapport for 2009. Ministeriet har oplyst, at dette skyldes, at resultatet i statsregnskabet kun omfatter opgørelsen til og med 3. kvartal 2009, mens tabet i årsrapporten er opgjort pr. 31. december 2009, og at denne forklaring er udgået af statsregnskabet ved en fejl.

153. I alt 65 pengeinstitutter havde desuden valgt at betale garantiprovision til Finansiell Stabilitet A/S i form af egne aktier og garantibeviser mv. Denne betaling udgjorde 750 mio. kr. ud af de 9,5 mia. kr., som Det Private Beredskab betalte i garantiprovision i 2009. Herved blev staten medejer af de pågældende pengeinstitutter, selv om ejerandelen i hvert enkelt institut er begrænset.

Ministeriet har oplyst, at staten ikke på sigt skal eje andele i danske pengeinstitutter. Det er Finansiell Stabilitet A/S, som afvikler ejerandelene på statens vegne. Strategien er at minimere tabene for staten ved salg af aktier og ejerandele og herunder undgå at påvirke markedet negativt. Finansiell Stabilitet A/S har derfor ikke sat nogen slutdato for afviklingen.

154. Staten brugte i alt 32,4 mio. kr. i 2009 til styrkelse af en række opgaveområder i medfør af Bankpakke I og II. Beløbet indgår i statens drift og blev anvendt til at øge bevillingen til Finanstilsynet for 25 mio. kr., styrke opgavevaretagelsen hos Forbrugerombudsmanden for 3,1 mio. kr. og endelig at styrke opgavevaretagelsen i departementet for 4,3 mio. kr. Staten havde indtægter for netto 1,5 mia. kr. i 2009, som stammer fra rentebetalinger for de statslige kapitalindskud.

155. Staten optog lån for i alt 75,9 mia. kr. som følge af bankpakkerne i 2009. De statslige kapitalindskud, som fulgte af Kreditpakken, tegnede sig for ca. 46 mia. kr., fordelt på 43 pengeinstitutter. Desuden havde Finansiell Stabilitet A/S optaget lån for 29,9 mia. kr. (regnskabsmæssig værdi) gennem statens genudlån ved udgangen af 2009. Heraf var 20,6 mia. kr. tilført likviditet til Roskilde Bank A/S.

156. Staten havde givet garantitilsagn for samlet 195 mia. kr. i form af individuelle statsgarantier ved udgangen af 2009. Heraf udgjorde statens effektive forpligtelse 53 mia. kr. Garantitilsagn fungerer sådan, at staten garanterer for den enkelte banks betalingsforpligtelse over for en tredje part. Garantiforpligtelsen er bindende, men bliver først effektueret, når bankerne optager nye lån under ordningen. Pengeinstitutterne betaler garantiprovision for de individuelle statsgarantier, som dog blev beregnet med en vis rabat for medlemmer af Det Private Beredskab i den generelle statsgarantis løbetid. Statens garantiforpligtelse fra denne ordning indgik ikke i statsregnskabet for 2009, fordi ministeriet mente, at de individuelle statsgarantier var omfattet af den generelle statsgaranti til Finansiell Stabilitet A/S, som er anført uden beløb i statsregnskabet. Rigsrevisionen mener, at de individuelle statsgarantier burde fremgå separat af statsregnskabet, fordi de er kontraktligt bindende for staten. Desuden er der efter Rigsrevisionens vurdering principiel forskel på en forpligtelse over for

et fuldt statsejet selskab og forpligtelser over for andre, private pengeinstitutter. Folketinget vil herved få et mere dækkende overblik over statens garantiforpligtelser, fordi de individuelle statsgarantier løbende opgøres beløbsmæssigt.

Økonomi- og Erhvervsministeriet har oplyst, at ministeriet har taget Rigsrevisionens bemærkning til efterretning og vil følge den.

157. Det endelige resultat af bankpakkerne vil som nævnt ikke kunne opgøres før om en årrække. For det første er den generelle statsgaranti under Bankpakke I først ophørt pr. 30. september 2010. For det andet er de statslige kapitalindskud ydet i form af 3-årige lån, og resultatet heraf vil derfor tidligst kunne gøres op ved udgangen af 2013. Det samme gælder for ordningen med individuelle statsgarantier, hvor staten garanterer for 3-årige lån, der optages af pengeinstitutterne frem til den 31. december 2010. Endelig er der afviklingen af datterselskaber under Finansiell Stabilitet A/S og statens øvrige ejerandele i danske pengeinstitutter, som også vil påvirke statens endelige resultat af Bankpakke I og II.

E. § 9. Skatteministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM SKATTEMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Skatteministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger om hensættelse af skyldigt overarbejde samt styring af it og it-sikkerhed ved SKAT.

Sætterigsrevisor har taget forbehold for SKATs forvaltning af inddrivelse af restancer.

SAMMENFATNING

SKATs regnskab er rigtigt. Revisionen har dog vist svagheder på en række områder, bl.a. forvaltningen af inddrivelse af restancer samt styring af it-systemer og it-sikkerhed i SKAT.

Sætterigsrevisor har taget forbehold for SKATs forvaltning af inddrivelse, fordi restancerne var vokset, aktivitetsniveauet var faldet, og arbejdet i øvrigt ikke havde den fornødne kvalitet. SKAT har i den forbindelse redegjort for en række initiativer, der er iværksat med henblik på at effektivisere inddrivelsen. Sætterigsrevisor har også behandlet revisionen af Centralregisteret for Motorkøretøjer.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om, at SKAT har valgt ikke at medtage 57,2 mio. kr. i skyldigt over-/merarbejde i regnskabet. Rigsrevisionen vurderer, at beløbet, som udgør 3,5 % af balancen, er væsentligt og burde have været medtaget.

SKAT har siden revisionen i 2008 forbedret administrationen af en række brugersystemer, hvor der bl.a. var problemer med tildeling af særlige rettigheder. Rigsrevisionen vurderede, at it-sikkerheden og grundlaget for styringen på it-området hos SKAT endnu ikke var helt tilfredsstillende. SKAT har først i 2010 fastlagt den organisatoriske placering af kontoret for informationssikkerhed og udarbejdet en handlingsplan for det øvrige arbejde, som skal rette op på de problemer, som Rigsrevisionen påpegede i 2008.

SKAT har i en årrække arbejdet med at modernisere it-systemerne på en lang række områder. Systemmoderniseringen var imidlertid fortsat forsinket i 2009, hvilket bl.a. har betydet, at en række gamle systemer fortsat er drift, selv om de skulle have været skiftet ud. Rigsrevisionen vurderede, at SKAT ikke har haft tilstrækkeligt fokus på vurdering og håndtering af risici ved de gamle systemer.

SKATs udgifter til løn udgjorde 3,9 mia. kr. i 2009, hvilket er over 60 % af SKATs samlede driftsudgifter. Rigsrevisionen tog ved revisionen af regnskabet for 2008 forbehold for SKATs forvaltning af løn, fordi det ikke var muligt for Rigsrevisionen at efterprøve, om SKAT udbetalte korrekt løn. Revisionen i 2009 viste, at SKAT havde gjort et stort arbejde for at forbedre forvaltningen på lønområdet, og at dokumentationen på sagerne nu var tilstrækkelig og relevant. Der er dog fortsat en række områder, hvor SKAT bør forbedre administrationen af løn.

Rigsrevisionen har konstateret, at systemet elndkomst nu fungerer tilfredsstillende. I 2008 var fejl i systemet årsag til, at indberetninger fra virksomheder og borgere blev overført forkert til andre af SKATs systemer.

a. Baggrundsoplysninger

158. Skatteministeriet bestod i 2009 af i alt 3 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Landsskatteretten og SKAT. SKAT omfatter et driftsregnskab (statsregnskabet for § 9) og et regnskab vedrørende indtægter fra skatter og afgifter (statsregnskabet for § 38). Revisionen af § 38 omtales tillige i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

159. Rigsrevisor Henrik Otbo har i brev til Folketingets formand af 25. juni 2010 erklæret sig personligt inhabil i forhold til revisionen af inddrivelse af restancer og Centralregisteret for Motorkøretøjer i henhold til § 14, stk. 1, nr. 2, jf. § 15, stk. 3, i instruks for rigsrevisor om Rigsrevisionens forhold til offentligheden samt sagsbehandling. Sagerne er omtalt nedenfor i beretningens pkt. 164-170. Folketingets formand har efter høring af Statsrevisorerne og forhandling med næstformændene i september 2010 udpeget tidligere rigsrevisor Jørgen Mohr som sætterigsrevisor til at behandle de forhold, hvor rigsrevisor er inhabil.

160. Landsskatteretten og SKAT er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af disse regnskaber på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, revisioner gennemført i samarbejde med den interne revision og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

161. Statsrevisorerne har i juni 2010 afgivet beretning nr. 13/2009 om SKATs fusion af inddrivelsesområdet.

162. Skatteministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 9.

Tabel 9. Skatteministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009
(Mio. kr.)

	§ 9	§ 38	I alt
Lønudgifter	3.938		3.938
Øvrige driftsudgifter	2.052	20.973	23.025
Tilskud	354	14.303	14.657
Bruttoudgifter i alt	6.344	35.276	41.620
Bruttoindtægter	1.658	567.286	568.944

163. Skatteministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 10.

Tabel 10. Skatteministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	3.812
Omsætningsaktiver	67.347
Aktiver i alt	71.159
Egenkapital	72.527
Hensættelser	196
Langfristet gæld	606
Kortfristet gæld	+2.170
Passiver i alt	71.159

b. Den udførte revision

164. Rigsrevisionen har afgivet 3 erklæringer. Revisionen af departementet og Landsskatte retten gav ikke anledning til forbehold eller supplerende oplysninger. Sætterigsrevisor har taget forbehold for SKATs forvaltning af inddrivelse af restancer, og Rigsrevisionen har afgivet 2 supplerende oplysninger til regnskabet for SKAT.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

Sætterigsrevisor:

- forbehold for økonomisk hensigtsmæssig forvaltning ved SKAT i forbindelse med inddrivelse af restancer
- revision af Centralregisteret for Motorkøretøjer.

Rigsrevisionen:

- supplerende oplysning om skyldigt over-/merarbejde i SKATs regnskab
- supplerende oplysning om SKATs it-styring og håndtering af it-sikkerhed
- revision af brugersystemer i SKAT
- revision af løn ved SKAT
- opfølgning på revision af elndkomst i 2008.

165. På baggrund af den udførte revision er henholdsvis Rigsrevisionen og sætterigsrevisor nået frem til følgende konklusioner om SKATs regnskab:

- SKATs regnskab for statsregnskabet § 9 er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- SKATs regnskab vedrørende skatter og afgifter for statsregnskabet § 38 er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen for §§ 9 og 38 er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende.

- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, ud over det i forbeholdet anførte, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Forbehold:

- Sætterigsrevisor har taget forbehold for, om inddrivelsen af restancer i SKAT er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde, idet revisionen af inddrivelsen har vist, at de samlede restancer er vokset, aktivitetsniveauet på inddrivelsesområdet har været faldende, og arbejdet med inddrivelse har ikke haft den fornødne kvalitet.

Supplerende oplysninger:

- Rigsrevisionen har konkluderet, at regnskabet er rigtigt, men har supplerende oplyst, at SKAT i 2009 har valgt ikke at medtage skyldigt over-/merarbejde for 57,2 mio. kr. i regnskabet, da SKAT vurderede, at beløbet ikke var væsentligt.
- Rigsrevisionen har endvidere konkluderet, at SKAT i 2009 fortsat ikke har sikret et tilfredsstillende niveau for it-styring og håndtering af it-sikkerhed. De planlagte aktiviteter var kun i begrænset omfang igangsat i 2009.

Forbehold for økonomisk hensigtsmæssig forvaltning ved SKAT i forbindelse med inddrivelse af restancer

166. SKAT udarbejdede i tilknytning til fusionen af inddrivelsesområdet en ny strategi for inddrivelse, som skulle gøre indsatsen mere effektiv. Sætterigsrevisor konstaterede, at inddrivelsesstrategien fortsat ikke var implementeret i fuldt omfang som planlagt. Forbeholdet er taget på baggrund af Statsrevisorernes beretning nr. 13/2009 om SKATs fusion af inddrivelsesområdet. I beretningen indgår resultatet af en række revisioner fra den interne revision i SKAT, bl.a. revisionen af inddrivelse af selskabsrestancer og restancer i virksomheder med personlig hæftelse.

167. Skatteministeriet har taget en række initiativer af henholdsvis organisatorisk og produktionsmæssig karakter, der skal sikre et større ledelsesmæssigt og produktionsmæssigt fokus i Skatteministeriet på inddrivelsesområdet, hvilket sætterigsrevisor finder tilfredsstillende.

Revision af Centralregisteret for Motorkøretøjer

168. SKAT overtog Centralregisteret for Motorkøretøjer (CRM3) fra politiet den 1. januar 2008. På det tidspunkt var forventningen, at systemet skulle afløses af Digitalt Motor Register (DMR) i 2009. En forsinkelse af SKATs systemmodernisering har imidlertid bevirket, at CRM3 fortsat skal være i drift i 2010 og 2011.

169. Skatteministeriets Interne Revision konstaterede, at systemejerskabet for CRM3 fortsat ikke er overdraget til SKAT, hvilket bevirker, at SKAT ikke er i besiddelse af en driftsaftale vedrørende drift og udvikling af systemet. Rigsrevisionen konstaterede tillige, at grundmaterialet for registrering af motorkøretøjer opbevares på mikrofilm, men at opbevaringen ikke er brand- eller indbrudssikret. Generelt er der ikke etableret nødprocedurer omkring CRM3.

Sætterigsrevisor vurderede, at SKAT dermed burde have udarbejdet en ny risikovurdering for systemet.

170. Det er sætterigsrevisors vurdering, at SKAT ikke i tilstrækkeligt omfang har vurderet, i hvilket omfang levetidsforlængelsen af CRM3 har medført en sådan forøgelse af risici, at der burde være sket en afdækning af de væsentligste risici i form af kompenserende kontrolforanstaltninger. Revisionen har dog vist, at der ikke var væsentlige regnskabsmæssige fejl, og at afstemningen mellem CRM3 og SAP38 kun giver mindre månedlige differencer.

Supplerende oplysning om skyldigt over-/merarbejde i SKATs regnskab

171. SKAT har valgt ikke at medtage et beløb på 57,2 mio. kr. for skyldigt over-/merarbejde i regnskabet for 2009. SKAT vurderer, at beløbet ikke er væsentligt i forhold til den samlede balance på 1.641,8 mio. kr. Rigsrevisionen vurderer imidlertid, at 3,5 % af balancen er et væsentligt beløb, som burde have været medtaget i regnskabet.

Supplerende oplysning om SKATs it-styring og håndtering af it-sikkerhed

172. Rigsrevisionen har ved revisionen i 2009 fulgt op på de væsentligste problemstillinger, som blev konstateret ved it-revisionen i 2008.

173. Rigsrevisionen konkluderede ved den løbende revision i 2009, at SKAT fortsat ikke havde fastlagt grundlaget for styring og gennemførelse af aktiviteterne på informationssikkerhedsområdet. Formålet skulle bl.a. være at sikre, at ansvaret fremover blev klart placeret, og at arbejdet med informationssikkerhed blev prioriteret på de områder, som SKAT vurderer er væsentlige. Derfor anbefalede Rigsrevisionen igen, at Skatteministeriet fik fastlagt, hvilket ansvar de enkelte enheder havde for implementeringen af informationssikkerhed. SKAT burde desuden fastlægge, i hvilket omfang Informationssikkerhedskontoret kunne uddelegere opgaver og ansvar til andre enheder.

174. SKAT havde efter Rigsrevisionens vurdering ikke i tilstrækkeligt omfang foretaget risikoanalyser af de forretningskritiske systemer. De seneste risikovurderinger var foretaget i foråret 2008 på 70 it-systemer, som it-afdelingen vurderede som forretningskritiske. Risikoanalyser medvirker til at afdække eksisterende svagheder i systemerne, men er også en forudsætning for et effektivt it-beredskab, der skal medvirke til at mindske konsekvenserne af uforudsete begivenheder som systemnedbrud, hackerangreb mv. SKAT kunne ikke redegøre for, i hvilket omfang risikovurderingerne fra 2008 efterfølgende var benyttet til fastlæggelse af krav til imødegåelse af kritiske forhold.

175. Skatteministeriet har hertil oplyst, at departementet i foråret 2010 har fastlagt den organisatoriske placering af kontoret for informationssikkerhed, som er ansvarlig for it-sikkerhed i hele koncernen. SKAT har desuden for resten af 2010 udarbejdet kommissorium og handlingsplan for aktiviteterne med implementeringen af informationssikkerhed. Planen omfatter fastlæggelse og præcisering af ansvar, roller og opgaver på alle organisatoriske niveauer samt en plan for udarbejdelse og opdatering af procedurer og risikoanalyser.

176. Rigsrevisionen har vurderet, at it-styringen og den generelle it-sikkerhed på de reviderede områder i 2009 fortsat ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen har konstateret, at der er sket fremskridt i forhold til sikkerheden ved brugersystemerne, men at de aktiviteter, der skulle rette op på manglerne i styringen af informationssikkerhed, som blev konstateret ved revisionen i 2008, kun i begrænset omfang var sat i værk.

Revision af brugersystemer i SKAT

177. It-revisionen på SAP-området viste, at sikkerheden i systemerne i 2009 var tilfredsstillende, og forretningsgange og interne kontroller skønnedes samlet set at kunne understøtte opgavevaretagelsen.

178. SKAT iværksatte i foråret 2009 betydelige kompenserende kontrolforanstaltninger i forbindelse med regnskabsafslutningen for 2008. Dette arbejde fortsatte i løbet af 2009, og der var ved afslutningen af 2009 etableret procedurer, som har hævet kontrolniveauet væsentligt. Skatteministeriets Interne Revision konstaterede således ved revision af SKATs SAP-systemer (SAPIntern, SAP38 og SAPLetLøn), at SKATs styring og overordnede tilrettelæggelse af forretningsgange og interne kontroller var blevet forbedret væsentligt i løbet af 2009. Rigsrevisionen er enig i den interne revisions konklusion og finder SKATs initiativer tilfredsstillende.

Brugersystemer omfatter administrative og faglige systemer. En revision af et brugersystem omfatter bl.a. en gennemgang af systemets funktioner, programmerede og manuelle kontroller samt transaktions- og kontrolspor. Revisor vurderer desuden, om systemerne overholder eventuelle lovmæssige krav.

Revision af løn ved SKAT

179. Rigsrevisionen har i 2009 foretaget lønrevision ved SKAT som opfølgning på lønrevisionen i 2008, hvor Rigsrevisionen tog forbehold for manglende dokumentation af SKATs løn- og personaleforvaltning, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 332, pkt. 10.

180. Lønrevisionen viste, at SKATs forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. SKATs forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder. Revisionen viste dog, at området ferie og andet fravær ikke fungerede tilfredsstillende.

181. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at administrationen af løn- og personaleområdet generelt var forbedret med en klarere opgave- og ansvarsfordeling internt i SKAT. Rigsrevisionens stikprøvevise gennemgang af personalesagerne viste, at der var sket en forbedring af dokumentationen på sagerne. Der var blevet etableret faste og ensartede procedurer for udbetaling af særlige ydelser, og ydelserne var generelt godkendt af en dertil bemyndiget.

182. Rigsrevisionen konstaterede, at SKAT i en række tilfælde udbetalt restferie ud over den 5. ferieuge og i en række tilfælde havde udbetalt den 5. ferieuge i strid med reglerne. Rigsrevisionen forventer, at SKAT fremover følger reglerne på området. Rigsrevisionen gjorde desuden opmærksom på, at SKAT burde gennemgå pensionsindbetaling for de tjenestemænd, som var overgået fra amtskommunal ansættelse til statslig ansættelse i 2007, da der ikke var afregnet korrekt pension. Rigsrevisionen anbefalede endelig, at opgave- og ansvarsfordelingen i forhold til indrapporteringer til lønsystemet blev klarlagt med Økonomiservicecentret (ØSC).

SKAT har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Opfølgning på revision af elndkomst i 2008

183. Arbejdsgivere i Danmark skal indberette data om medarbejdernes løn til elndkomst. elndkomst er et it-baseret register, som administreres af SKAT. Det fremgår af Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 332, pkt. 11, at Rigsrevisionen vil følge funktionaliteten af elndkomst i forbindelse med revisionen af personskatter. Ved revisionen i 2008 var fejl i elndkomst årsag til fejl i en række andre systemer, hvilket førte til fejl i et antal årsopgørelser.

Revisionsresultater

184. Rigsrevisionen konstaterede, at de interne kontroller omkring elndkomst fortsat ikke var fuldt ud etableret, men revisionen viste, at systemet behandlede de modtagne oplysninger korrekt og videregav oplysninger til andre systemer korrekt. Eventuelle fejl i oplysningerne blev udskrevet på fejllister, og oplysningerne blev sendt tilbage til indberetter. Fejllisterne indeholdt betydeligt færre transaktioner end for 2008, og de tekniske problemer, der tidligere har været med opkoblingen til systemet, var løst. Rigsrevisionen vurderede på den baggrund, at elndkomst fungerede tilfredsstillende.

F. § 11. Justitsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM JUSTITSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen har taget forbehold for politiet og anklagemyndighedens regnskab for 2009, idet tilgodehavender vedrørende bøder for 856 mio. kr. ikke fremgik i den udgiftsbaserede del af regnskabet.

Rigsrevisionen vurderer, at Justitsministeriets regnskab – bortset fra virkningen af det i forbeholdene anførte vedrørende politiet og anklagemyndigheden – samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til regnskabet for Kriminalforsorgen om manglende hensættelser.

SAMMENFATNING

Der er en betryggende regnskabsaflæggelse ved hovedparten af virksomhederne på Justitsministeriets område. Der var væsentlige fejl og svagheder i regnskabsforvaltningen ved politiet og anklagemyndigheden.

Der mangler oplysninger om tilgodehavender for 856 mio. kr. i politiet og anklagemyndighedens regnskab, som Rigsrevisionen har taget forbehold for.

Rigsrevisionen har desuden taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring ikke har været tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende, og at økonomistyringen ikke har været tilstrækkelig i regnskabsåret. Problemerne blev første gang konstateret i 2008. Politiet og anklagemyndigheden har i løbet af 2009 iværksat en række tiltag for at understøtte og forbedre både mål- og resultatstyringen og økonomistyringen.

Kriminalforsorgen har ikke foretaget tilstrækkelige hensættelser til en række poster i 2009, fx reetablering af lejemaal og åremålsansættelser. Kriminalforsorgen har ikke kunnet opgøre det beløbsmæssige omfang af de manglende hensættelser. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning herom.

Rigsrevisionen vurderer, at Domstolsstyrelsen har forbedret regnskabsaflæggelsen efter kritik af regnskaberne for 2007 og 2008. Rigsrevisionen vurderede ved revisionen af regnskabet for 2009, at flertallet af retterne havde forbedret deres afstemninger og kontroller af beholdningskonti.

a. Baggrundsoplysninger

185. Justitsministeriet bestod i 2009 af 8 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om politiet og anklagemyndigheden, Kriminalforsorgen og Domstolsstyrelsen. Ministerområdet omfattede endvidere 3 statslige selvejende institutioner, der finansieres helt eller delvist ved tilskud.

186. Politiet og anklagemyndigheden er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Politiets interne revision er en selvstændig enhed under rigspolitchefen. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af politiet og anklagemyndighedens regnskab på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, og resultater fra den interne revisions revisioner.

187. Justitsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Justitsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	10.307
Øvrige driftsudgifter	4.940
Tilskud	1.534
Bruttoudgifter i alt	16.781
Bruttoindtægter	3.045

188. Justitsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 12.

Tabel 12. Justitsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	3.269
Omsætningsaktiver	4.192
Aktiver i alt	7.461
Egenkapital	886
Hensættelser	506
Langfristet gæld	2.996
Kortfristet gæld	3.073
Passiver i alt	7.461

b. Den udførte revision

189. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet. I erklæringen til regnskabet for politiet og anklagemyndigheden har Rigsrevisionen taget forbehold på 3 områder. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til regnskabet for Kriminalforsorgen. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 5 revisioner uden erklæring og foretaget 3 revisioner med erklæring vedrørende selvejende institutioner.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- forbehold for politiet og anklagemyndighedens regnskab, mål- og resultatstyring og økonomistyring
- revision af politiet og anklagemyndigheden
- supplerende oplysning til Kriminalforsorgens regnskab
- revision af retternes regnskabsaflæggelse.

Forbehold for politiet og anklagemyndighedens regnskab, mål- og resultatstyring og økonomistyring

190. Rigsrevisionen har taget forbehold for, at der mangler tilgodehavender for 856 mio. kr. i den udgiftsbaserede del af politiet og anklagemyndighedens regnskab for 2009, og regnskabet derved ikke indeholdt alle tilgodehavender vedrørende bøder.

Endvidere har Rigsrevisionen taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring for 2009 ikke har været tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende i hele regnskabsåret.

Endelig har Rigsrevisionen taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens økonomistyring i 2009 ikke har været tilstrækkelig i hele regnskabsåret, fx vedrørende budgetopfølgning.

På baggrund af den udførte revision er Rigsrevisionen nået frem til følgende konklusioner:

- Regnskabet er – bortset fra virkningen af det i forbeholdene anførte – rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen vurderer, at politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring for 2009 endnu ikke har været tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende.
- Rigsrevisionen vurderer, at politiet og anklagemyndighedens økonomistyring i 2009 ikke har været tilstrækkelig. Rigsrevisionen er ved den øvrige forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med yderligere forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Forbehold for manglende tilgodehavender

191. Der mangler tilgodehavender vedrørende bøder på 856 mio. kr. i politiet og anklagemyndighedens regnskab. Fejlen opstod i forbindelse med årsafslutningen, hvor politiet glemte at optage tilgodehavende bøder i det udgiftsbaserede regnskab. Der er tale om en enkeltstående fejl. Politiet har oplyst, at de nødvendige korrektioner vil blive foretaget i 2010. Rigsrevisionen konstaterede ikke andre væsentlige fejl i regnskabet.

Forbehold for politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring og økonomistyring

192. Rigsrevisionen tog ved revisionen af regnskabet for 2008 forbehold for politiet og anklagemyndighedens rapportering om mål- og resultatstyring, der ikke var tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende. Desuden tog Rigsrevisionen forbehold for, at den basale økonomiske styring var mangelfuld, hvilket bl.a. medførte, at bevillingerne i væsentligt omfang var overskredet.

Resultaterne af revisionen af politiet og anklagemyndighedens økonomistyring indgik desuden i Statsrevisorernes beretning nr. 16/2008 om politireformen.

193. Politiet og anklagemyndigheden har efterfølgende i 2009 iværksat en række tiltag til at understøtte og forbedre både mål- og resultatstyringen og økonomistyringen i den resterende reformperiode samt en række andre initiativer, der skal forbedre styringen i politiet.

Rigspolitiet har særligt fremhævet, at der i juni 2009 blev påbegyndt implementeringen af en ny model for den finansielle styring. På den baggrund er det Rigspolitiets vurdering, at langt størstedelen af de tidligere konstaterede vanskeligheder nu er afhjulpet. Modellen er imidlertid først blevet fuldt implementeret i løbet af 4. kvartal 2009.

194. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at politiet og anklagemyndigheden har taget en række initiativer i 2009. Initiativerne var imidlertid først fuldt implementeret i 4. kvartal og har derfor ikke været effektive i løbet af året. Rigsrevisionen har derfor taget forbehold for, at politiet og anklagemyndighedens mål- og resultatstyring for 2009 ikke har været tilstrækkeligt implementeret, dokumenteret og dækkende, og at politiet og anklagemyndighedens økonomistyring i 2009 ikke har været tilstrækkelig i hele regnskabsåret, fx vedrørende budgetopfølgning.

Rigsrevisionen er opmærksom på, at politiet og anklagemyndigheden fortsat er i gang med at følge op på de tidligere konstaterede svagheder i mål- og resultatstyringen og økonomistyringen.

Revision af politiet og anklagemyndigheden*Revision af løn*

195. Lønrevisionen ved politiet omfattede revision af Københavns Politi og Rigspolitiet. Lønrevisionen viste, at politiets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Politiets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

Revision af tjenestemandspensioner ved politiet

196. Revisionen viste, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller på tjenestemandspensionsområdet var tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning på området. Rigspolitiets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således til at sikre, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med tjenestemandspensionsloven.

Revision af it

197. It-revisionen ved Rigspolitiet viste, at it-sikkerheden på de undersøgte områder samlet set var tilfredsstillende.

198. Revisionen omfattede politiets it-styring, herunder it-sikkerhedspolitik, risikovurdering, eksterne serviceaftaler, adgangsstyring og tværgående samarbejde om it-sikkerhed i politiet samt opfølgning på tidligere anbefalinger vedrørende driftsovervågning og anvendelse af administratorrettigheder.

Supplerende oplysning til Kriminalforsorgens regnskab

199. Rigsrevisionen har afgivet erklæring om Kriminalforsorgens regnskab uden forbehold. Rigsrevisionen har supplerende oplyst, at Kriminalforsorgen ikke har foretaget tilstrækkelige hensættelser på en række poster i regnskabet for 2009.

200. Revisionen viste, at Kriminalforsorgen ikke havde foretaget hensættelser til en række forpligtelser som fx reetablering af lejemål, åremålsansættelser, fratrædelsesordninger, resultatløn, bonusordninger og engangsvederlag. Rigsrevisionen vurderede, at Kriminalforsorgen dermed ikke i tilstrækkeligt omfang fulgte gældende regler for omkostningsbaseret regnskabsaflæggelse.

201. Kriminalforsorgen var af den opfattelse, at de havde dispensation fra reglerne på dette punkt, men var ikke i stand til at dokumentere dispensationen. En opgørelse af det beløbsmæssige omfang ville kræve, at direktoratet og samtlige fængsler og arresthuse foretog en gennemgang af alle lejekontrakter og åremålskontrakter på personaleområdet mv. Kriminalforsorgen har oplyst, at de er i gang med en undersøgelse af omfanget, men opgørelsen kunne ikke udarbejdes inden afgivelse af erklæringen. Rigsrevisionen kan derfor ikke vurdere det beløbsmæssige omfang af de manglende hensættelser.

Rigsrevisionen forventer, at Kriminalforsorgen foretager de nødvendige hensættelser i regnskabet for 2010, og at Kriminalforsorgen dokumenterer Økonomistyrelsens dispensation for eventuelle afvigelser fra de gældende regler for omkostningsbaserede regnskaber.

Revision af retternes regnskabsaflæggelse

202. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen af Domstolsstyrelsens regnskab i 2007 og 2008, at en række retter ikke havde foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, før regnskabet blev godkendt. Rigsrevisionen har i 2009 fulgt op på sagen og vurderet effekten af Domstolsstyrelsens initiativer til at forbedre retternes regnskabsaflæggelse, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 334, pkt. 18.

203. Rigsrevisionen gennemgik stikprøvevist afstemninger af beholdninger for samtlige retter og konstaterede, at flertallet af retterne havde forbedret deres afstemninger og kontroller af beholdningskonti i løbet af 2009. Der var dog endnu enkelte retter, hvor der var mindre mangler i afstemningerne og de udførte kontroller.

Rigsrevisionen fandt samlet set, at regnskabsaflæggelsen ved retterne var tilfredsstillende.

G. § 12. Forsvarsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM FORSVARSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Forsvarsministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger om økonomistyringen ved Forsvarskommandoen og om underskud ved Det Statslige Lodsvæsen under Farvandsvæsenet.

SAMMENFATNING

Rigsrevisionen har konkluderet, at Forsvarskommandoens regnskab for 2009 er rigtigt. Forsvarskommandoen har igennem en årrække arbejdet på at forbedre regnskabsaflæggelsen og økonomistyringen.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om væsentlige mangler ved økonomistyringen i Forsvarskommandoen.

Forsvarskommandoen har siden 2006 forbedret en række forhold i relation til regnskabsaflæggelsen. Rigsrevisionen tog i 2008 forbehold for Forsvarskommandoens værdiansættelse af varebeholdninger. Forsvarskommandoen har i de seneste år udført et betydeligt arbejde på regnskabsområdet, herunder med at minimere usikkerheden i værdiansættelsen af forsvarets lagre. Forsvarskommandoen arbejder fortsat på at udvikle og forbedre regnskabsaflæggelsen, herunder at tilpasse de anvendte regnskabsprincipper til den generelle statslige praksis.

Forsvarskommandoen tog i 2009 en række initiativer i forhold til økonomistyringen. Bl.a. har forbedringen af myndighedernes budgetopfølgning givet et bedre grundlag for Forsvarskommandoens styring af bevillingerne. Forsvarets Materieltjeneste har desuden indført nye forretningsgange for budgetopfølgning i 2009, hvilket samlet har ført til en forbedret økonomistyring inden for den overordnede ramme.

Rigsrevisionen vurderer, at Forsvarskommandoens budgetlægning og ledelsesinformation i 2009 ikke fuldt ud understøttede en effektiv økonomistyring. Fx var der ikke tilstrækkelig sammenhæng mellem resurser og opgaver i budgetlægningen, og ledelsesinformationen i Forsvarets Materieltjeneste var endnu ikke tilstrækkeligt systematisk og struktureret.

Rigsrevisionen har i 2010 påbegyndt en undersøgelse af forsvarets økonomistyring.

Forsvarskommandoen har forbedret forvaltningen af løn siden 2008. Rigsrevisionen vurderede i 2009, at forvaltningen nu var tilfredsstillende.

Rigsrevisionen konstaterede et behov for at styrke it-styringen og udmøntningen af it-sikkerhed i Forsvarskommandoen, som ikke var helt tilfredsstillende i 2009. Forsvarsministeriet har indarbejdet krav til kontroller i den kommende driftsløsning på it-området under Forsvarskommandoen.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om underskud ved Det Statslige Lodsvæsen under Farvandsvæsenet. Det Statslige Lodsvæsen havde i 2009 et underskud på 49,5 mio. kr. Det Statslige Lodsvæsen er omfattet af en genopretningsplan, og underskuddet blev 19,9 mio. kr. større end forudsat i planen. Forsvarsministeriet har oplyst, at der er iværksat et skærpet tilsyn med Det Statslige Lodsvæsens økonomi.

a. Baggrundsplysninger

204. Forsvarsministeriet bestod i 2009 af i alt 8 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Forsvarskommandoen, hjemmeværnet, Farvandsvæsenet, Beredskabsstyrelsen (Redningsberedskabet), Forsvarets Efterretningstjeneste, Forsvarsministeriets Interne Revision og Militærnægteradministrationen. Ministerområdet omfattede endvidere de 2 selvejende institutioner Beredskabsforbundet og Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut, der er finansieret af tilskud.

205. Forsvarskommandoen, hjemmeværnet og Farvandsvæsenet er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af disse regnskaber på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, revisioner gennemført i samarbejde med den interne revision og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

206. Hjemmeværnets årsregnskab for 2009 består i lighed med tidligere år alene af en resultatopgørelse, mens hjemmeværnets aktiver og passiver indgår i Forsvarskommandoens samlede status og balance. Rigsrevisionen erklærer sig derfor om Forsvarskommandoens samlede årsregnskab, hvori hjemmeværnets resultatopgørelse indgår.

207. Forsvarskommandoens årsregnskab omfatter både et udgiftsbaseret driftsregnskab samt en omkostningsbaseret status for 2009 og et omkostningsbaseret regnskab med en resultatopgørelse og balance for 2009. Årsagen hertil er, at Forsvarskommandoen og hjemmeværnet endnu er omfattet af de udgiftsbaserede bevillingsregler.

208. Forsvarsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 13.

Tabel 13. Forsvarsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	11.385
Øvrige driftsudgifter	10.970
Tilskud	164
Bruttoudgifter i alt	22.519
Bruttoindtægter	+1.440

209. Forsvarsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 14.

Tabel 14. Forsvarsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	32.913
Omsætningsaktiver	17.017
Aktiver i alt	49.930
Egenkapital	44.326
Hensættelser	447
Langfristet gæld	1.277
Kortfristet gæld	3.880
Passiver i alt	49.930

b. Den udførte revision

210. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet og Beredskabsstyrelsen. Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger til regnskaberne for Forsvarskommandoen og Farvandsvæsenet. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 5 revisioner uden erklæring.

211. I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- supplerende oplysning om væsentlige mangler ved Forsvarskommandoens økonomistyring
- revision af Forsvarskommandoen
- supplerende oplysning om underskud ved Det Statslige Lodsvæsen under Farvandsvæsenet.

Supplerende oplysning om væsentlige mangler ved Forsvarskommandoens økonomistyring

212. Rigsrevisionen har konkluderet, at Forsvarskommandoens regnskab er rigtigt. Rigsrevisionen har supplerende oplyst, at der var væsentlige mangler ved Forsvarskommandoens økonomistyring. Forsvarskommandoens budgetlægning og ledelsesinformation understøttede ikke fuldt ud en hensigtsmæssig økonomistyring, idet den nuværende budgetlægningsproces ikke sikrede en tilstrækkelig sammenhæng mellem de planlagte opgaver og de samlede resurser i budgetlægningen. I Forsvarskommandoens og Forsvarets Materieltjenestes ledelsesinformation, som blev anvendt til den løbende ledelsesmæssige opfølgning, var der ligeledes ikke tilstrækkelig sammenhæng mellem resurser, aktiviteter/opgaver og økonomi. De konstaterede mangler i økonomistyringen har dog ikke medført overskridelser af Forsvarskommandoens samlede bevillingsramme i 2009. Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen har oplyst, at Forsvarskommandoen har iværksat en række initiativer på området. Rigsrevisionen har igangsat en større undersøgelse af Forsvarskommandoens økonomistyring.

213. Rigsrevisionen har i 2009 fulgt op på revisionen i 2008, hvor Rigsrevisionen tog forbehold for Forsvarskommandoens merforbrug på grund af mangler i økonomistyringen, og at Forsvarets Materieltjenestes økonomiske ledelsesinformation og driftsrapportering var mangelfuld og utilstrækkelig, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 334, pkt. 21-22.

Intern økonomistyring og ledelsesinformation i Forsvarskommandoen

214. Revisionen af Forsvarskommandoens interne økonomistyring i 2009 omfattede gennemgang af Forsvarskommandoens budgetlægningsproces. Revisionen viste, at den samlede budgetlægningsproces ikke fuldt ud sikrede, at der blev taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af midlerne, idet der ikke var en tilstrækkelig kobling mellem de planlagte opgaver og de samlede resurser i Forsvarskommandoen. Dette finder Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder det positivt, at Forsvarskommandoen har igangsat arbejdet med en ny budgetmodel, som skal føre til en mere præcis og styrende finansbudgettering ved underopdeling af rammerne.

215. Revisionen viste, at den controlling, som Forsvarskommandoen har etableret som et led i kvalitetssikringen af myndighedernes budgetopfølgning, gav et bedre grundlag for Forsvarskommandoens styring af bevillingerne. Dermed har Forsvarskommandoen bedre forudsætninger for i rimelig tid at være klar over eventuelle bevillingsoverskridelser. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

216. Revisionen af ledelsesinformationen i Forsvarskommandoen viste, at der kun skete ad hoc-præget sammenkobling af de finansielle og ikke-finansielle oplysninger i den løbende opfølgning. Der var således ikke tilstrækkelig sammenhæng mellem resurser, aktiviteter/opgaver og økonomi. Dette finder Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende.

217. Rigsrevisionen skal fremhæve, at det er en forudsætning for effektiv økonomistyring, at virksomheden har overblik over sammenhæng mellem resurser, aktiviteter/opgaver og økonomi ved budgetlægningen og ved løbende opfølgning i kalenderåret.

Forsvarets Materieltjenestes budgetlægning og -opfølgning samt ledelsesinformation

218. Revisionen viste, at Forsvarets Materieltjeneste havde implementeret nye forretningsgange for budgetopfølgning i 2009, og at disse medvirkede til at sikre, at Forsvarets Materieltjeneste i højere grad kunne styre sin økonomi inden for de udmeldte rammer. Revisionen konstaterede, at Forsvarets Materieltjeneste i 2009 ikke havde foretaget overbudgettering, og at disponeringer ud over de bevilgede rammer var dækket ved flytninger mellem de overordnede tildelte rammer efter forudgående aftale med Forsvarskommandoen. Forsvarskommandoen og Forsvarets Materieltjeneste havde således været i tæt dialog om økonomistyringen i 2009. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Forsvarets Materieltjeneste har indført interne forretningsgange og kontroller, der kan medvirke til at sikre, at de bevilgede rammer overholdes.

219. Revisionen af ledelsesinformationen i Forsvarets Materieltjeneste viste, at Forsvarets Materieltjenestes ledelsesinformationssystem til brug for den finansielle styring var blevet forbedret i forhold til tidligere. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende. Det er dog Rigsrevisionens vurdering, at den indførte ledelsesinformation i 2009 i Forsvarets Materieltjeneste fortsat ikke har fundet sin endelige form. Revisionen viste således, at der fortsat ikke var sammenkobling mellem den finansielle og ikke-finansielle ledelsesinformation. Rigsrevisionen vurderede herunder, at den ikke-finansielle ledelsesinformation ikke var tilstrækkeligt systematisk og struktureret og dermed ikke gav et tilstrækkeligt overblik.

220. Forsvarskommandoen har defineret en række hoved- og delopgaver for alle de underliggende myndigheder i et såkaldt årsprogram. Efter Rigsrevisionens vurdering var der ikke logisk sammenhæng mellem de definerede overordnede hovedopgaver og delopgaver for Forsvarets Materieltjeneste, som de var opstillet i Forsvarskommandoens årsprogram, og rapporteringen af de ikke-finansielle data i tjenestens ledelsesinformation. Revisionen konstaterede endvidere, at der i årsprogrammet ikke var defineret konkrete og målbare styrings- og kontrolmål for alle Forsvarets Materieltjenestes delopgaver. Forsvarskommandoen har oplyst, at der fortsat vil ske udvikling på området. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Revision af Forsvarskommandoen

Opfølgning på Forsvarskommandoens handleplan 2006

221. Forsvarskommandoen har arbejdet med en handleplan for bl.a. at udvikle og forbedre regnskabspraksis siden 2006. Et af de centrale punkter i handleplan 2006 var, at Forsvarskommandoen skulle arbejde hen imod at tilpasse sin anvendte regnskabspraksis til Økonomistyreliens regnskabsregler på det statslige område.

222. Rigsrevisionen har fulgt op på Forsvarskommandoens handleplan 2006 vedrørende åbningsbalance, lagre mv., jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 334, pkt. 19. Med Forsvarskommandoens statusnotat fra maj 2010 meddelte Forsvarsministeriets departement, at handleplanen fra juni 2006 var afsluttet.

223. Rigsrevisionen vurderede, at Forsvarskommandoen havde udført et betydeligt stykke arbejde i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen gennem årene. Rigsrevisionen konstaterede, at der var sket væsentlige forbedringer på mange områder i Forsvarskommandoen siden iværksættelsen af handleplanen i 2006. Dette gjaldt såvel områder, der var omfattet af handleplanen, som områder, hvor Rigsrevisionen gennem årene havde rejst kritik. Det var Rigsrevisionens opfattelse, at Forsvarskommandoen også var blevet bedre til selv at identificere svagheder og mangler i de forskellige regnskabsprocesser, så eventuelle fejl og mangler kunne nå at blive afhjulpel inden regnskabsafslutningen.

224. Forsvarsministeriets departement oplyste, at der fortsat vil blive arbejdet på at tilpasse regnskabspraksis til de statslige regler, og forventede, at den nye regnskabspraksis vil kunne implementeres for regnskabsåret 2010 eller senest for regnskabsåret 2011. I statusnotatet lagde Forsvarskommandoen op til, at handleplan 2006 skulle afsluttes, og i stedet ville Forsvarskommandoen fremadrettet rapportere om fremdriften i arbejdet med regnskabet i forhold til 2 nye projekter: anvendt regnskabspraksis og regnskabsprocesser i Forsvarskommandoen.

225. Rigsrevisionen finder, at den fremadrettede rapportering godt kan ske i de 2 ovennævnte projekter, såfremt Forsvarskommandoen finder det mere hensigtsmæssigt. Rigsrevisionen forventer, at de relevante og væsentlige udeståender fra handleplan 2006 bliver løst i de 2 nye projekters regi, og at der sker en løbende rapportering om fremdriften af disse. Rigsrevisionen har i dialogen med Forsvarsministeriets departement og Forsvarskommandoen noteret sig, at det ledelsesmæssige fokus på projekterne fastholdes for at sikre, at den nye regnskabspraksis bliver implementeret til den planlagte tid.

Opfølgning på Forsvarskommandoens regnskab for 2008 vedrørende usikkerheder på regnskabsposten "Varebeholdninger"

226. I revisionserklæringen for 2008 tog Rigsrevisionen forbehold for regnskabsposten "Varebeholdninger" i balancen og regnskabsposten "Ændring i lagre" i resultatopgørelsen, idet den af Forsvarskommandoen anvendte nedskrivningsmetode til værdiansættelsen af Forsvarskommandoens varebeholdninger gav en usikkerhed på +/-2,5 mia. kr. i forhold til den samlede værdi af varebeholdninger på 14,8 mia. kr., jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 334, pkt. 20.

227. Rigsrevisionen har konstateret, at Forsvarskommandoen har forbedret nedskrivningsmetoden i 2009. Rigsrevisionen gennemgik ved den afsluttende revision for 2009 nedskrivningsmetoden og den underliggende dokumentation. Rigsrevisionen vurderede, at nedskrivningsmetoden i 2009 var sagligt begrundet, og de bagvedliggende beregninger og datagrundlag var velbeskrevne og veldokumenterede. Selv om der var enkelte områder i nedskrivningsmetoden, som efter Rigsrevisionens vurdering fortsat kunne forbedres, vurderede Rigsrevisionen, at den anvendte nedskrivningsmetode i 2009 sikrede et hensigtsmæssigt grundlag for beregningen af nedskrivninger af ukurans på varebeholdningerne i 2009. Efter Rigsrevisionens vurdering har Forsvarskommandoen med den nye nedskrivningsmetode reduceret de væsentligste usikkerheder, som har været konstateret i de seneste regnskabsår. Rigsrevisionen har kunnet konstatere, at Forsvarskommandoen har udført et stort arbej-

de med at sikre en korrekt opgørelse af værdien af lagrene. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Revision af løn ved Forsvarskommandoen

228. Lønrevisionen viste, at Forsvarskommandoens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Forsvarskommandoens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at lønregnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder. Lønrevisionen omfattede besøg ved Forsvarsstaben, Forsvarets Personeltjeneste, Forsvarets Regnskabs-tjeneste og Jægerkorpsen.

229. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at Forsvarskommandoen havde fulgt op på hovedparten af anbefalingerne fra lønrevisionen i 2008, hvor Rigsrevisionen fandt, at løn- og personaleadministrationen ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen lagde også vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af løn- og personaleområdet virkede hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Revisionen viste, at administrationen af overførsel af ferie skete i overensstemmelse med reglerne, at Forsvarskommandoen havde etableret faste forretningsgange for registrering af sygdom, og at der løbende blev udarbejdet sygefraværstatistikker. Rigsrevisionen vurderede også, at forretningsgangene for variable ydelser var hensigtsmæssigt tilrettelagt.

230. Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at Forsvarskommandoen anvendte lønsystemets automatik til at sikre, at midlertidige tillæg blev lukket. Rigsrevisionen anbefalede også, at procedurebeskrivelserne for uddatakontrol blev fulgt.

231. Rigsrevisionen fulgte desuden op på status for Forsvarskommandoens gennemgang af pensionsforhold for civilansatte, der i forbindelse med overgangen til den nuværende OAO-overenskomst i 1999 var blevet indplaceret forkert i pensionssystemet. Forsvarskommandoen blev gjort opmærksom på fejlen i 2008 og har siden arbejdet på at gennemgå og rette sagerne. Gennemgangen af sager omfatter ca. 2.600 nuværende medarbejdere og ca. 2.500 tidligere ansatte. Forsvarskommandoen oplyste, at der medio februar 2010 var gennemgået ca. 1.300 ud af i alt ca. 2.600 sager for de nuværende medarbejdere. Ud af de gennemgåede sager var der i 226 sager indbetalt for lidt pension. Fejlene var nu rettet, og der var samlet set sket udbetaling af ca. 3,4 mio. kr. ekskl. morarenter. Forsvarskommandoen forventede at afslutte gennemgangen af de resterende 1.300 sager for nuværende medarbejdere ved årsskiftet 2010/11 og de resterende sager inden udgangen af 2011. Rigsrevisionen er opmærksom på, at gennemgangen af sagerne er resursekrævende, og finder det derfor positivt, at der er fremdrift i Forsvarskommandoens gennemgang af pensionsforhold for civilansatte.

Revision af it ved Forsvarskommandoen

232. Rigsrevisionen vurderede, at Forsvarskommandoens it-styring og generelle it-sikkerhed på de reviderede områder i Forsvarskommandoen ikke var helt tilfredsstillende. It-revisionen omfattede primært it-styringen i Forsvarskommandoen og deres system til økonomistyring, DeMars. Rigsrevisionen fulgte op på de udestående forhold fra 2008 og konstaterede, at en række af disse var løst eller ville blive løst i forbindelse med udbuddet af den kommende driftsløsning til en ekstern it-leverandør. Uanset dette udestod der dog fortsat en række kritiske forhold og tidligere konstaterede mangler i it-systemsikkerhed og funktionsadskillelse. Revisionen viste bl.a., at der fortsat var væsentlige mangler i den overordnede tilrettelæggelse af it-styringen. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen, at der var sket væsentlige udviklinger på it-området under Forsvarskommandoen i de senere år, uden at Forsvarskommandoen havde opdateret risikovurderingerne på de væsentligste områder/it-sy-

stemer. Risici kan omfatte uvedkommendes adgang til interne netværk, kompromittering af data og systemnedbrud.

233. En række forretningsgange fungerede ikke tilstrækkeligt effektivt i løbet af 2009. Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen, at Forsvarskommandoens bestemmelsesgrundlag ikke var opdateret. Bestemmelsesgrundlaget udgør det centrale regelsæt for tilrettelæggelse og drift af de væsentligste processer i Forsvarskommandoen, herunder it-systemerne. Dette havde bl.a. medført, at en række ansvarlige for forskellige kontroller i organisationen ikke havde de tilstrækkelige understøttende værktøjer til rådighed til at kunne udføre deres opgaver. Derfor blev en række vigtige kontroller i forhold til adgangstildeling ikke udført i nødvendigt omfang. Dette kan påvirke grundlaget for regnskabsaflæggelsen. Rigsrevisionen finder ikke dette helt tilfredsstillende.

DeMars

234. Revisionen viste endvidere, at styringen af DeMars-området ikke var tilstrækkeligt effektiv og velkontrolleret, idet der fortsat var mangler ved tildelingen af og opfølgningen på adgangsrettigheder og anvendelsen heraf.

235. Den opfølgende revision viste, at der i Forsvarskommandoen var sket en gradvis forbedring i styringen af ændringer i systemer og programmer mv., som samlet kaldes change management. Herunder konstaterede Rigsrevisionen, at der var ryddet op i de tidligere konstaterede privilegerede brugeradgange i DeMars, men at dette ikke var sket i tilstrækkeligt omfang. Forsvarskommandoen havde fortsat ikke etableret logning af faktisk brug af privilegerede transaktionskoder i DeMars. Efter Rigsrevisionens opfattelse øger disse mangler risikoen for, at fejl og/eller uautoriserede ændringer opstår og ikke bliver opdaget, hvilket kan påvirke validiteten af de samlede regnskabsdata.

236. Forsvarskommandoen har oplyst, at en række af de kritiske forhold først vil blive løst i den kommende driftsløsning. Forsvarskommandoen gennemførte derfor en række kompenserende kontroller med det formål at undersøge, om der i perioden havde været uautoriserede handlinger, som kunne påvirke regnskabsgrundlaget. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Forsvarskommandoen på trods af de kritiske forhold og mangler kunne dokumentere, at der ikke havde været tegn på uautoriserede handlinger, som havde påvirket regnskabsgrundlaget.

237. Rigsrevisionen konstaterede, at Forsvarskommandoen på enkelte områder havde valgt at acceptere risiciene i den nuværende løsning. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Forsvarskommandoen gennemførte kompenserende kontroller og indarbejdede krav til kontroller i materialet til den kommende driftsløsning. Rigsrevisionen vil i den forbindelse understrege vigtigheden i, at Forsvarskommandoen fremadrettet løbende revurderer de accepterede risici i forhold til udviklingen på it-området og eventuelle ændringer i det samlede risikobillede i Forsvarskommandoens virksomhed.

Supplerende oplysning om underskud ved Det Statslige Lodsvæsen under Farvandsvæsenet

238. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold om Farvandsvæsenets regnskab. Rigsrevisionen har supplerende oplyst, at Det Statslige Lodsvæsen, der hører under Farvandsvæsenet, havde genereret et underskud på 49,5 mio. kr. i 2009, og at trækket på kassekrediten ultimo 2009 udgjorde 109,9 mio. kr.

239. Det Statslige Lodsvæsen indgik i december 2007 en kreditaftale med et privat pengeinstitut for 10 mio. kr. uden hjemmel, jf. Statsrevisorernes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008, pkt. 211. Finansudvalget tiltrådte efterfølgende ved Akt 20 5/11 2009, at kreditmaksimum i kreditaftalen kunne forhøjes til 150 mio. kr.

240. Farvandsvæsenet anførte i bilag 5 i årsrapporten for 2009, at forhøjelsen af underskuddet i 2009 indebar, at Det Statslige Lodsvæsen isoleret set ikke var selv bærende og selvfinansierende i 2009.

241. Ifølge Farvandsvæsenet blev der i løbet af 2009 iværksat en genopretningsplan med det formål, at Det Statslige Lodsvæsen skulle nedbringe underskuddet til 29,6 mio. kr. i 2009. Det faktiske underskud på 49,5 mio. kr. var dermed 19,9 mio. kr. højere, end det var forudsat i planen. Ifølge Farvandsvæsenet indebar genopretningsplanen bl.a. en årlig stigning i Det Statslige Lodsvæsens indtægter på 72 mio. kr. pr. år, og at der skulle gennemføres en takststigning pr. 1. juli 2009. Takststigningen blev imidlertid først effektueret pr. 1. oktober 2009, hvilket efter Farvandsvæsenets vurdering var en del af forklaringen på det højere underskud i forhold til genopretningsplanen. Ifølge Farvandsvæsenet kostede forsinkelsen på 3 måneder et indtægtstab på ca. 18 mio. kr.

242. Ministeriet har oplyst, at Farvandsvæsenet har sat økonomien i Det Statslige Lodsvæsen under skærpet overvågning. Farvandsvæsenet vil desuden rapportere hyppigere til ministeriet om arbejdet med at reducere omkostningerne i Det Statslige Lodsvæsens virksomhed. Rigsrevisionen forventer, at ministeriet og Farvandsvæsenet fortsat følger udviklingen tæt og sikrer, at økonomien i Det Statslige Lodsvæsen genoprettes i overensstemmelse med planen.

H. § 15. Indenrigs- og Socialministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM INDENRIGS- OG SOCIALMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Indenrigs- og Socialministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Indenrigs- og Socialministeriets område.

Departementets regnskab for 2009 er rigtigt. Den løbende årsrevision af departementet viste væsentlige svagheder i de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller. Departementet rettede i løbet af året op på de konstaterede mangler.

Tilskud til politiske partier (partistøtte) var beregnet korrekt, og departementet havde foretaget fornøden kontrol af det materiale, partierne havde indsendt.

It-sikkerheden omkring Servicestyrelsens it-administrative system (VIAS) var samlet set ikke helt tilfredsstillende. Servicestyrelsen vil rette op på de konstaterede fejl.

a. Baggrundsoplysninger

243. Indenrigs- og Socialministeriet bestod i 2009 af i alt 10 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Ankestyrelsen, Servicestyrelsen og Kofoeds Skole.

244. Kofoeds Skole er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af Kofoeds Skoles regnskab på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

245. Indenrigs- og Socialministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 15.

Tabel 15. Indenrigs- og Socialministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.015
Øvrige driftsudgifter	1.417
Overførsler til/fra kommuner	4.754
Tilskud ¹⁾	170.507
Bruttoudgifter i alt	177.693
Bruttoindtægter	4.726

¹⁾ Under tilskud indgår bl.a. kommunale/regionale (blok)tilskud og refusion af moms.

246. Indenrigs- og Socialministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 16.

Tabel 16. Indenrigs- og Socialministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	2.558
Omsætningsaktiver	47.761
Aktiver i alt	50.319
Egenkapital	+3.841
Hensættelser	51.086
Langfristet gæld	2.407
Kortfristet gæld	667
Passiver i alt	50.319

b. Den udførte revision

247. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet, Ankestyrelsen, Servicestyrelsen og Kofoeds Skole. Ud over disse blev der afgivet en erklæring på Sygekassernes Helsefond, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskab. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 6 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Indenrigs- og Socialministeriets departements regnskabsafklæggelse
- revision af tilskud ved Indenrigs- og Socialministeriets departement
- revision af løn ved Ankestyrelsen
- revision af Den Nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisations (VISO) it-administrative system (VIAS) ved Servicestyrelsen.

Revision af kommunalafregning ved Indenrigs- og Socialministeriet er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009.

Revision af Indenrigs- og Socialministeriets departements regnskabsaflæggelse

248. Ved den løbende årsrevision fandt Rigsrevisionen væsentlige svagheder i de gennemgæede forretningsgange og interne kontroller.

249. Vurderingen var særligt baseret på, at der ved revisionen blev konstateret unøjagtige regnskabsmæssige registreringer, som påvirkede rigtigheden af det samlede regnskab. Generelt var afstemninger, opfølgninger og udligninger af statuskonti mangelfulde.

250. Rigsrevisionens revision omfattede fokusområdet regnskabsorganisation som del af den løbende årsrevision. Revisionen viste, at der var uklarheder i regnskabsfunktionen mellem de økonomiske kontorer og Koncernøkonomi. Derudover viste revisionen tillige, at Koncernøkonomi ikke havde udpeget en ansvarlig for regnskabsfunktionen. For at styrke regnskabsfunktionen i departementet anbefalede Rigsrevisionen, at ansvaret for den samlede regnskabsaflæggelse blev tillagt en medarbejder i departementets kontor for Koncernøkonomi. Dette skal medvirke til at sikre, at alle bilag bliver konteret korrekt og rettidigt, og at alle aktiv- og passivkonti løbende bliver afstemt samlet for departementet.

251. Departementet tog Rigsrevisionens vurdering til efterretning og har udarbejdet en handlingsplan for alle de punkter, der skulle følges op på. Rigsrevisionen finder denne handlingsplan tilfredsstillende og konstaterede efterfølgende, at planen bliver fulgt.

252. Ved den afsluttende årsrevision kunne Rigsrevisionen konstatere, at departementet havde fulgt op på bemærkningerne fra den løbende revision, herunder især vedrørende de mangelfulde afstemninger. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

253. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at departementet havde sikret, at der blev foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

254. Rigsrevisionen finder det aflagte regnskab rigtigt, da der ikke ved gennemgangen af de modtagne redegørelser og afstemninger er blevet konstateret væsentlige fejl og mangler.

Revision af tilskud ved Indenrigs- og Socialministeriets departement

255. Tilskudsrevisionen ved departementet omfattede partistøtte, jf. § 15.11.06, og statstilskud til kommuner og regioner, jf. § 15.91.03. For sidstnævnte henvises til beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009.

Partistøtte

256. Rigsrevisor har fra 2002 haft lovhjemmel til at kræve regnskabsmaterialet vedrørende ydede tilskud til de politiske partier mv. til gennemsyn direkte fra tilskudsmodtager. Denne hjemmel er givet med henblik på at undersøge, om betingelserne for tilskud er opfyldt, og om tilskuddet er anvendt i overensstemmelse med lovgivningen. Loven giver ikke rigsrevisor adgang til at foretage forvaltningsrevision hos tilskudsmodtager.

257. Revisionen viste, at partistøtten er beregnet korrekt, og at regnskabet for den udbetalte partistøtte er rigtigt. Revisionen viste endvidere, at departementets administration af tilskudsordningen var i overensstemmelse med bevillinger, love mv. Revisionen af partistøtten viste, at denne tilskudsadministration i Indenrigs- og Socialministeriet var tilfredsstillende.

258. Revisionen omfattede en gennemgang af det materiale, partierne havde indsendt, og departementets behandling af dette. Hvert enkelt parti skal indsende ansøgning om tildeling af partistøtte, en erklæring om, hvilke udgifter der mindst påregnes afholdt til politisk arbejde her i landet i ansøgningsåret, og en erklæring om, hvilke udgifter der mindst er afholdt i det seneste kalenderår før ansøgningsåret. Sidstnævnte erklæring skal være attesteret af en statsautoriseret eller registreret revisor. Endelig skal partierne indsende kopi af det seneste regnskab, som partierne er forpligtet til at aflægge efter partiregnskabsloven. Partiregnska-

berne skal være underskrevet af partiets ledelse og indeholde en erklæring om, at partiet ikke har haft andre indtægter end anført i regnskabet.

259. Revisionen af partistøtten viste, at departementet havde påset, at de krævede ansøgninger, erklæringer og regnskaber var indsendt i rette tid, og at departementet havde gennemgået og vurderet materialet. Revisionen viste, at støtten var korrekt beregnet, og at departementet havde foretaget den fornødne kontrol af det modtagne materiale. Rigsrevisionen fandt derfor ikke anledning til at kræve regnskabsmateriale til gennemsyn fra tilskudsmodtagerne.

Revision af løn ved Ankestyrelsen

260. Lønrevisionen viste, at Ankestyrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

261. Revisionen blev foretaget som opfølgning på lønrevisionen i 2008, hvor styrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende.

262. Rigsrevisionen konstaterede, at Ankestyrelsen havde fulgt op på hovedparten af de bemærkninger og anbefalinger, som Rigsrevisionen havde ved den forrige revision. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Stikprøven viste dog, at styrelsen uden hjemmel fortsat udbetalte en højere honorarsats end den, som fremgik af finansloven. Styrelsen oplyste som opfølgning på revisionen i 2008, at der var tale om en fejl, og at satsen på finansloven ville blive rettet. Styrelsen har ved denne revision oplyst, at honoraret fremadrettet vil blive nedsat pr. 1. juni 2010, så der er overensstemmelse mellem honorarsatserne og finanslovsteksten. Dette vil ifølge styrelsens egne opgørelser medføre en merudgift på ca. 320.000 kr. i 2010, idet honoraret ikke blev nedsat med virkning allerede fra den 1. januar 2010.

263. Rigsrevisionen anbefalede fortsat, at Ankestyrelsen gennemgik forretningsgangene for registrering af ferie med henblik på at etablere sikre og systematiske forretningsgange. Rigsrevisionen anbefalede derudover, at styrelsen etablerede en uddatakontrol i overensstemmelse med Økonomistyrelsens vejledning om lønkontrol.

264. Ankestyrelsen har taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning og vil følge dem.

Revision af Den Nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisations (VISO) it-administrative system (VIAS) ved Servicestyrelsen

265. Styrelsens sagsbehandlere anvender et system (VIAS) til at administrere aftaler om specialrådgivning og udredning i enkeltager, fx om udsatte mennesker eller om mennesker med handicap.

266. Revisionen af VIAS viste, at it-sikkerheden på de undersøgte områder samlet set ikke var helt tilfredsstillende.

Styrelsen havde i flere tilfælde ikke godkendt brugeres adgangsrettigheder i VIAS og havde ikke periodisk fulgt op på brugernes adgangsrettigheder, så det blev sikret, at brugerne kun havde arbejdsbetingede rettigheder i systemet. Rigsrevisionen har dog ved den løbende årsrevision ikke konstateret svig eller fejl.

267. Endvidere havde styrelsen ikke beskrevet den anvendte funktionsadskillelse, og styrelsen dokumenterede ikke i tilstrækkeligt omfang afstemningen af posteringerne i VIAS, som blev overført til bogføring og udbetaling i Navision.

268. Endelig manglede styrelsen at indgå en aftale med Indenrigs- og Socialministeriets Koncern IT om driften af VIAS.

269. Rigsrevisionen anbefalede, at styrelsen rettede op på disse fejl.

Servicestyrelsen har oplyst, at styrelsen har taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning og vil følge dem.

270. Rigsrevisionen fandt det positivt, at styrelsen ved udviklingen af den seneste version af VIAS havde udarbejdet en businesscase og en risikovurdering af projektet samt testet systemet, før det blev sat i drift.

I. § 16. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM MINISTERIET FOR SUNDHED OG FOREBYGGELSES REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses område.

Sundhedsstyrelsens forretningsgange og interne kontroller på lønområdet var blevet forbedret siden 2008 og fungerede nu tilfredsstillende.

Statens Serum Institut havde foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet, og instituttet havde fulgt op på hovedparten af de bemærkninger og anbefalinger, som Rigsrevisionen havde ved revisionen af løn i 2008.

a. Baggrundsoplysninger

271. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse bestod i 2009 af 11 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Sundhedsstyrelsen, Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut.

272. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 17.

Tabel 17. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.356
Øvrige driftsudgifter	1.702
Tilskud	4.069
Bruttoudgifter i alt	7.127
Bruttoindtægter	2.068

273. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 18.

Tabel 18. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	1.424
Omsætningsaktiver	1.435
Aktiver i alt	2.859
Egenkapital	368
Hensættelser	289
Langfristet gæld	1.025
Kortfristet gæld	1.177
Passiver i alt	2.859

b. Den udførte revision

274. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet, Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 8 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af løn ved Sundhedsstyrelsen
- revision af Statens Serum Institut.

Revision af løn ved Sundhedsstyrelsen

275. Lønrevisionen viste, at styrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgængende områder generelt fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

276. Rigsrevisionen konstaterede, at styrelsen havde fulgt op på de bemærkninger og anbefalinger, som Rigsrevisionen havde ved revisionen i 2008. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Rigsrevisionen vurderede derudover, at styrelsens løn- og personalepolitik levede op til Finansministeriets retningslinjer. Endelig vurderede Rigsrevisionen, at der var etableret en fast og hensigtsmæssig budgetopfølgningssprocedure på lønområdet.

277. Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at styrelsens tjeklister, der dokumenterede den funktionsadskilte kontrol af manuelle beregninger, blev opbevaret på personalesagen, og at afgørelser, der havde betydning for ansættelsesforholdet, blev dokumenteret.

278. Styrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision af Statens Serum Institut

279. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var tilfredsstillende og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabet rigtighed.

280. Revisionen viste bl.a., at forretningsgange og interne kontroller ved den centrale indkøbsafdeling sikrede, at der skete en fuldstændig og nøjagtig bogføring af udgifter.

281. Ved den løbende årsrevision kunne instituttet ikke fremlægge en beregning, der sandsynliggjorde, at instituttet havde fået refunderet den korrekte købsmoms. Rigsrevisionen vurderede, at instituttets forvaltning af moms ikke var tilfredsstillende.

Som følge af Rigsrevisionens bemærkninger fremlagde instituttet i marts 2010 en beregning vedrørende købsmoms for 2009, der viste, at afvigelsen var reduceret til ca. 4 mio. kr. i instituttets favør, svarende til 2-3 % af den afregnede købsmoms. Instituttet er derudover i gang med at tilrette deres forretningsgange og interne kontroller vedrørende forvaltning af moms. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

282. Ved den afsluttende årsrevision var det Rigsrevisionens vurdering, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

Revision af løn

283. Lønrevisionen viste, at instituttets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Instituttets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

284. Revisionen blev foretaget som opfølgning på lønrevisionen i 2008, hvor forretningsgange og interne kontroller samlet set fungerede tilfredsstillende, men hvor der også var en række anbefalinger og bemærkninger.

285. Rigsrevisionen konstaterede, at instituttet havde fulgt op på hovedparten af de bemærkninger og anbefalinger, som Rigsrevisionen havde ved revisionen i 2008. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Videre var det Rigsrevisionens vurdering, at instituttets lønpolitik levede op til Finansministeriets retningslinjer, og at der var etableret en fast og hensigtsmæssig budgetopfølgningsprocedure på lønområdet.

286. Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at der blev etableret ensartede procedurer for tildeling af rettigheder i tidsregistreringssystemet. Derudover anbefalede Rigsrevisionen, at der blev indført procedurer for ferielønregulering.

287. Instituttet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

J. § 17. Beskæftigelsesministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM BESKÆFTIGELSESMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen har taget forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab, da styrelsens lønomkostninger, resultatopgørelse og tilgodehavender er behæftet med fejl og usikkerhed.

Rigsrevisionen vurderer, at Beskæftigelsesministeriets regnskab – bortset fra det i forbeholdet anførte – samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der – bortset fra det i forbeholdet anførte – er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er en betryggende regnskabsaflæggelse ved hovedparten af virksomhederne på Beskæftigelsesministeriets område.

Rigsrevisionen tog forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab på baggrund af 2 forhold. Tilgodehavender vedrørende forsikringsordninger for dagpenge ved sygdom på i alt 164,6 mio. kr. var behæftet med usikkerhed. Tilgodehavenderne kunne ikke afstemmes, da der ikke var et samlet overblik over, hvordan saldoen var opstået. Ordningerne administreres af Arbejdsmarkedsstyrelsen og Økonomistyrelsen. Arbejdsmarkedsstyrelsen har det bevillingsmæssige ansvar, og Økonomistyrelsen har siden februar 2009 varetaget driften af it-systemet for forsikringsordningerne og regnskabsføringen for ordningerne. Derudover var lønomkostningerne i statsregnskabet for Arbejdsmarkedsstyrelsen opgjort 15,9 mio. kr. for lavt som følge af en bogføringsteknisk fejl. Arbejdsmarkedsstyrelsen kunne ikke nå at rette fejlen inden årsafslutningen af statsregnskabet.

Beskæftigelsesministeriets departement havde generelt tilfredsstillende forretningsgange og interne kontroller ved forvaltningen af løn- og personaleområdet. Rigsrevisionen pegede dog på, at departementet ikke havde fulgt reglerne for opslag af stillinger i forbindelse med konstituering af længerevarende karakter.

a. Baggrundsoplysninger

288. Beskæftigelsesministeriet bestod i 2009 af i alt 11 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Arbejdstilsynet, Arbejdsskadestyrelsen, Arbejdsdirektoratet, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Pensionsstyrelsen. Ministerområdet omfattede endvidere 11 branchearbejdsmiljøråd, der er finansieret ved tilskud.

289. Beskæftigelsesministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 19.

Tabel 19. Beskæftigelsesministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.433
Øvrige driftsudgifter	1.537
Overførsler til/fra kommuner	155.219
Tilskud	47.955
Bruttoudgifter i alt	206.144
Bruttoindtægter	25.264

290. Beskæftigelsesministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 20.

Tabel 20. Beskæftigelsesministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	2.373
Omsætningsaktiver	3.012
Aktiver i alt	5.385
Egenkapital	÷28.169
Hensættelser	1.513
Langfristet gæld	276
Kortfristet gæld	31.765
Passiver i alt	5.385

b. Den udførte revision

291. Rigsrevisionen har afgivet 3 erklæringer på ministerområdet. Revisionen af departementet og Arbejdsdirektoratet gav ikke anledning til forbehold eller supplerende oplysninger. Rigsrevisionen har taget forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 19 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab
- revision af løn ved departementet.

Revision af kommunal afregning ved Beskæftigelsesministeriet er omtalt i Rigsrevisionens beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009.

Siden 15. februar 2009 har Økonomistyrelsen under Finansministeriet stået for it-driften af FO-systemet og regnskabsføringen af ordningerne. Indtil 1. oktober 2009 havde Arbejdsdirektoratet det bevillingsmæssige ansvar for forsikringsordningerne. Fra 1. oktober 2009 har Arbejdsmarkedsstyrelsen overtaget det bevillingsmæssige ansvar for ordningerne.

FO-systemet understøtter forsikringsordningerne for dagpenge ved sygdom. Systemet håndterer indmeldelser, udmeldelser, ændringer og udelukkelse og understøtter præmieberegninger, opkrævning, rykning og tilbagebetaling. Systemet administrerer præmieindtægter for mere end 500 mio. kr. fra ca. 100.000 forsikrede. Udbetaling af sygedagpenge til de forsikrede foretages af kommunerne. Systemet indeholder personfølsomme oplysninger og er anmeldt til Datatilsynet.

Forbehold for Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab

Rigsrevisionens erklæring

292. Rigsrevisionen har taget forbehold for regnskabets rigtighed på 2 punkter.

For det første er den bogførte værdi af tilgodehavender på i alt 164,6 mio. kr. i relation til forsikringsordninger vedrørende dagpenge ved sygdom behæftet med usikkerhed, da tilgodehavenderne ikke kunne afstemmes.

For det andet er de indregnede lønomkostninger på grund af en bogføringsteknisk fejl opgjort 15,9 mio. kr. for lavt, ligesom de indregnede tilgodehavender tilsvarende er opgjort 15,9 mio. kr. for højt. Fejlen indebærer, at Arbejdsmarkedsstyrelsens overskud reelt kun udgør 7,1 mio. kr. Arbejdsmarkedsstyrelsen har i sin godkendelsesskrivelse til Økonomistyrelsen taget forbehold for fejlen og har omtalt fejlen i årsrapporten. Styrelsen har ikke taget forbehold for fejlen i sin påtegning af det samlede regnskab i årsrapporten.

På baggrund af den udførte revision er Rigsrevisionen nået frem til følgende konklusion om revisionen af Arbejdsmarkedsstyrelsens regnskab:

- Regnskabet er – bortset fra det i forbeholdet anførte – rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende.
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

It-revision af brugersystemer

293. It-revisionen af brugersystemer i Arbejdsmarkedsstyrelsen omfattede en gennemgang af FO-systemet, der anvendes til administration af 2 forsikringsordninger for sygedagpenge for private arbejdsgivere og selvstændigt erhvervsdrivende. Arbejdsmarkedsstyrelsen har det bevillingsmæssige ansvar for forsikringsordningerne, mens Økonomistyrelsen har varetaget driften af systemet og regnskabsføringen for ordningerne siden 15. februar 2009 i henhold til en samarbejdsaftale med Beskæftigelsesministeriet. Indtil 1. oktober 2009, hvor der blev gennemført en organisationsændring i ministeriet, havde Arbejdsdirektoratet det bevillingsmæssige ansvar for ordningerne.

294. Rigsrevisionen vurderede på basis af en indledende undersøgelse, at den systemmæssige understøttelse på området samlet set ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen vurderede, at det ikke var muligt eller hensigtsmæssigt at gennemføre en it-revisionsmæssig gennemgang af kontrollerne i og omkring systemet, da kontrollerne ikke havde en sådan kvalitet, at den finansielle revision kunne baseres herpå.

De væsentligste problemer vedrørte de registrerede datas fuldstændighed og nøjagtighed. Systemet medførte fejl i form af dobbeltopkrævninger og fejlagtige tilbagebetalinger, og systemet manglede rapporter, som kunne anvendes til kontrolformål. For nogle fejl kunne årsagen ikke udredes.

Rigsrevisionen konstaterede, at der manglede en overordnet beskrivelse af sammenhængen med de systemer, FO-systemet udveksler data med, og en beskrivelse af de væsentligste forretningsgange og interne kontroller i og omkring systemet.

Rigsrevisionen konstaterede, at Økonomistyrelsen fortsat arbejdede på at få foretaget systemændringer og rettelser af systemet for at imødegå fejl og forbedre funktionaliteten. Arbejdsmarkedsstyrelsen har efterfølgende oplyst, at Økonomistyrelsen nu vil undersøge, om administrationen af forsikringsordningerne fremadrettet kan ske i Økonomistyrelsens Sigma-system.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Økonomistyrelsen arbejder på at forbedre systemunderstøttelsen af administrationen af forsikringsordningerne.

Afsluttende revision

295. Ved den afsluttende revision vurderede Rigsrevisionen, at Arbejdsmarkedsstyrelsen ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende. De manglende afstemninger indebar en risiko for, at aktiver og passiver ikke var opgjort korrekt. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen vægt på følgende 2 forhold:

Det ene forhold vedrørte administrationen af forsikringsordningerne vedrørende dagpenge ved sygdom. Økonomistyrelsen, der som nævnt har varetaget driften af it-systemet for forsikringsordningerne og regnskabsføringen for ordningerne siden 15. februar 2009, revideres af Finansministeriets interne revision sammen med Rigsrevisionen. Finansministeriets interne revision konkluderede ved den afsluttende revision for 2009, at administrationen af forsikringsordningerne vedrørende dagpenge ved sygdom ikke var helt tilfredsstillende. Revisionen konstaterede bl.a., at tilgodehavender vedrørende forsikringsordningerne på i alt 164,6 mio. kr. ikke havde kunnet afstemmes, da der ikke var et samlet overblik over, hvordan saldoen var opstået. Arbejdsmarkedsstyrelsen oplyste over for Rigsrevisionen, at Økonomistyrelsen ved et møde i april 2010 havde tilkendegivet, at man på daværende tidspunkt vurderede, at tilgodehavender på ca. 10 mio. kr. burde afskrives. Rigsrevisionen konstaterede på den baggrund, at den bogførte værdi af tilgodehavender vedrørende forsikringsordningerne i regnskabet for 2009 var behæftet med usikkerhed.

Det andet forhold vedrørte oplysning i Arbejdsmarkedsstyrelsens årsrapport om, at styrelsen havde konstateret, at årsregnskabet ikke var retvisende som følge af en bogføringsteknisk fejl, der var opstået i forbindelse med årsafslutningen. Styrelsen opdagede fejlen inden regnskabsgodkendelsen, men for sent til, at fejlen kunne rettes i 2009. På den baggrund havde styrelsen i sin godkendelsesskrivelse til Økonomistyrelsen vedrørende virksomhedens afsluttende regnskab for 2009 taget forbehold for de indregnede lønomkostninger, der var opgjort 15,9 mio. kr. for lavt, ligesom de indregnede tilgodehavender tilsvarende var opgjort 15,9 mio. kr. for højt. Fejlen indebar, at Arbejdsmarkedsstyrelsens overskud reelt kun udgjorde 7,1 mio. kr.

Revision af løn ved departementet

296. Lønrevisionen viste, at departementets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Departementets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

297. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at departementet var i gang med at følge op på de anbefalinger, der blev givet ved lønrevisionen i 2008. Derudover lagde Rigsrevisionen vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af løn- og personaleområdet virkede hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Rigsrevisionen vurderede ligeledes, at forretningsgangene for udbetaling af særlige ydelser generelt var hensigtsmæssigt tilrettelagt.

298. Rigsrevisionens stikprøvevise gennemgang viste dog, at departementet i flere tilfælde anvendte længerevarende konstitueringer af ledende medarbejdere uden offentligt opslag. En medarbejder blev ved udløbet af sin åremålsaftale konstitueret i samme stilling i mere end ½ år og efterfølgende konstitueret i en anden ledende stilling. Rigsrevisionen bemærkede, at medarbejderen bevarede den samme løn som i åremålsstillingen, idet åremålstillægget blev konverteret til et fast tillæg. Rigsrevisionen bemærkede desuden, at medarbejderen ifølge åremålsaftalen skulle have tiltrådt en tilbagegangsstilling i en lavere lønramme ved åremålsaftalens udløb.

299. Den stikprøvevise gennemgang viste desuden, at en medarbejder var ansat på ordinære vilkår, men at der flere måneder efter ansættelsen var anvist et åremålstillæg med tilbagevirkende kraft på 94.000 kr. Rigsrevisionen modtog efterfølgende en åremålskontrakt. Et tillæg i åremålskontrakten var ikke i overensstemmelse med det beløb, der var indrapporteret i lønsystemet. Rigsrevisionen modtog senere en aftale om forhøjelse af tillægget. Rigsrevisionen konstaterede, at det ikke fremgik af sagen, at der på ansættelsestidspunktet var aftalt ansættelse på åremål, og at der derfor ikke har været grundlag for at udbetale åremålstillæg med tilbagevirkende kraft. Departementet har beklaget det uklare forløb i sagen.

300. Rigsrevisionen anbefalede, at departementet fulgte reglerne for opslag af stillinger i forbindelse med konstituering af længerevarende karakter. Beskæftigelsesministeriets departement har taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning og vil følge dem.

K. § 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM MINISTERIET FOR FLYGTNINGE, INDVANDRERE OG INTEGRATIONS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integrations regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integrations område.

Revisionen af 5 tilskudsordninger i departementet viste, at forvaltningen på området var god, og at departementet var opmærksom på vigtigheden af at foretage evaluering af tilskudsordningerne. Rigsrevisionen anbefalede dog, at kontrollen med udbetalingerne blev forbedret.

Informationssikkerheden på de undersøgte områder vedrørende Det Interne Visum Register var samlet set tilfredsstillende.

Revisionen af Udlændingesservice viste, at kvalitetsmålingerne af sagsbehandlingen på asyl- og opholdsområdet medvirkede til at sikre, at man på alle niveauer i organisationen var opmærksom på betydningen af sagsbehandlings kvalitet.

a. Baggrundsoplysninger

301. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (Integrationsministeriet) bestod i 2009 af departementet, Udlændingesservice og Flygtningenævnet. Ministerområdet omfattede endvidere Dansk Røde Kors' Asylafdeling, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskabet.

302. Integrationsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 21.

Tabel 21. Integrationsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	355
Øvrige driftsudgifter	734
Overførsler til/fra kommuner	1.137
Tilskud	241
Bruttoudgifter i alt	2.467
Bruttoindtægter	48

303. Integrationsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 22.

Tabel 22. Integrationsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	274
Omsætningsaktiver	362
Aktiver i alt	636
Egenkapital	÷195
Hensættelser	275
Langfristet gæld	244
Kortfristet gæld	312
Passiver i alt	636

b. Den udførte revision

304. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet og Udlændingesservice. Derudover har Rigsrevisionen gennemført revision af Flygtningenævnet og Dansk Røde Kors' Asylafdeling uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Om-talen omfatter:

- revision af tilskud ved Integrationsministeriets departement
- revision af Det Interne Visum Register (IVR-VIS) i Udlændingesservice og Integrationsministeriets departement
- revision af Udlændingesservice.

Revision af kommunal afregning ved Integrationsministeriet er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009.

Revision af tilskud ved Integrationsministeriets departement

305. Ved den løbende årsrevision foretog Rigsrevisionen bl.a. en gennemgang af 5 tilskudsordninger.

Gennemgangen viste, at departementet havde udarbejdet tilfredsstillende retningslinjer, der blev fulgt ved tilskudsforvaltningen, og at departementet var opmærksom på vigtigheden af at foretage evaluering af tilskudsordningerne. Rigsrevisionen fandt, at departementets tilskudsforvaltning samlet set var tilfredsstillende.

Kontrollen med udbetalingerne kunne forbedres. Der manglede kontroller af udbetalingsløb og tilskudsmodtagers bankkontonummer i Integrationsministeriets tilskudsadministrative system (ITAS), og departementet havde ikke etableret kompenserende kontroller for at mindske risikoen for, at eventuelle fejl forblev uopdagede eller blev opdaget for sent. Endvidere kunne kontrollen med, at udbetalingsbilagene var godkendt af dertil bemyndigede medarbejdere, forbedres. Endelig var 11 personer oprettet som systemadministratorer i ITAS med alle rettigheder, hvilket udgør en øget risiko på området.

306. Departementet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision af Det Interne Visum Register (IVR-VIS) i Udlændingesservice og Integrationsministeriets departement

307. Det Interne Visum Register (IVR-VIS) er et delsystem, som indgår i det nationale visumsystem (DK-VIS), der i december 2010 forventes opkoblet til det fælleseuropæiske visuminformationssystem (VIS). VIS administrerer Schengenlandenes visumpolitik og understøtter det konsulære samarbejde ved at lette udvekslingen af oplysninger mellem medlemsstaterne om visumansøgninger og -afgørelser.

308. Gennemgangen af IVR-VIS viste, at informationssikkerheden på de undersøgte områder samlet set var tilfredsstillende.

309. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen vægt på, at Udlændingesservice og departementet havde en klar opgave- og ansvarsfordeling for styring af IVR-VIS, og at de havde fokus på at indgå de nødvendige samarbejds-, service- og databehandleraftaler med de berørte myndigheder. Endvidere havde departementet en beskrivelse af de sikkerhedsmæssige krav, som kræves opfyldt ved udviklingen og implementeringen af VIS. Endelig havde departementet udarbejdet en plan for at etablere et nødberedskab for IVR-VIS i tilfælde af nedbrud.

Revision af Udlændingesservice*Udlændingesservices kvalitetssikring af sagsbehandlingen*

310. Rigsrevisionen gennemgik Udlændingesservices tilrettelæggelse, gennemførelse og opfølgning af de kvalitetsvurderinger, som Udlændingesservice gennemfører af sin sagsbehandling. Revisionen tog udgangspunkt i den kvalitetsmåling, som Udlændingesservice havde foretaget i august 2009. Rigsrevisionen foretog ikke en gennemgang af de udvalgte, konkrete sager, der var indgået i kvalitetsmålingen.

311. Udlændingesservice behandler hvert år et meget stort antal sager på asyl- og opholdsområdet. Udlændingesservice er opmærksom på risikoen for, at der kan blive begået fejl ved sagsbehandlingen, og søger gennem kvalitetsmålinger at eliminere risikoen herfor. Udlændingesservice foretager halvårslige kvalitetsmålinger og har udarbejdet udvælgelseskriterier, som bl.a. sikrer, at medarbejderne, der gennemgår sagerne, ikke har deltaget i behandlingen heraf. Udlændingesservice har endvidere udarbejdet retningslinjer for udvælgelse af konkrete sager og har udarbejdet vejledninger mv., som kan sikre, at kvalitetsmålingen sker på et ensartet og dokumenteret grundlag.

312. Det var Rigsrevisionens opfattelse, at de kvalitetsmålinger, som Udlændingesservice gennemførte, medvirkede til at sikre, at man på alle niveauer i organisationen var opmærksom på betydningen af sagsbehandlingens kvalitet. Endelig medvirkede kvalitetsmålingerne til at kunne iværksætte fornødne tiltag, hvis målingerne viste, at sagsbehandlingen ikke opfyldte kvalitetskravene.

Brugeradgange i Ydelsesberegningssystemet (YBS)

313. I forbindelse med den løbende årsrevision gennemgik Rigsrevisionen bl.a. opsætning og administration af brugeradgange i Ydelsesberegningssystemet (YBS), som Udlændingesservice anvender til beregning og udbetaling af de løbende, individuelle kontante ydelser til asylansøgere.

Rigsrevisionen fandt, at opsætningen og administrationen af brugeradgangene vedrørende YBS ikke var helt tilfredsstillende.

Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen vægt på, at brugeradgangene ikke dækkede de konkrete behov. Nogle brugere havde alene behov for læseadgang, men havde også fået adgang til at indrapportere i systemet. Derfor havde flere brugere end nødvendigt haft mulighed for at kunne indrapportere i systemet. Desuden kunne Udlændingesservice ikke ved revisionen tilvejebringe den fornødne dokumentation for, hvilke roller de enkelte brugere var blevet tildelt, og hvem der havde haft adgang til at ændre udbetalingssatserne i YBS. Endelig havde Udlændingesservice ikke etableret en forretningsgang, som sikrede, at der kun var tildelt adgang til personer, som var tilknyttet området. Rigsrevisionen konstaterede, at flere personer på listerne over brugeradgange ikke længere var ansat. Rigsrevisionen anbefalede derfor, at Udlændingesservice gennemgik listerne over brugeradgange.

314. Udlændingesservice tog Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning. Udlændingesservice oplyste, at der var igangsat et såkaldt baselineprojekt, der bl.a. havde til formål at understøtte en mere hensigtsmæssig funktionalitet i YBS i relation til brugeradgangene.

315. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Ombygning af lejemål

316. Ved den løbende årsrevision konstaterede Rigsrevisionen endvidere, at Udlændingesservice havde forudbetalt det samlede beløb på ca. 8 mio. kr. vedrørende ombygningerne af et lejemål, inden arbejdet var påbegyndt.

317. Rigsrevisionen fandt, at Udlændingesservice burde have udbetalt i rater, i takt med at arbejdet blev udført. Udlændingesservice var enig med Rigsrevisionen heri.

L. § 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM MINISTERIET FOR VIDENSKAB, TEKNOLOGI OG UDVIKLINGS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysning til regnskabet for Forsknings- og Innovationsstyrelsen om fejl i lønadministrationen.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings område, herunder ved de 8 universiteter.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om Forsknings- og Innovationsstyrelsen, fordi der var fejl eller mangler i en række af personalesagerne. Generelt manglede der dokumentation i personalesagerne, og det var derfor ikke muligt at efterprøve, om de udbetalte lønninger var korrekte. I flere personalesager var der begået fejl, som havde medført forkert udbetalt løn. Forsknings- og Innovationsstyrelsen havde ikke udrettet fejl, som var kommet til styrelsens kendskab. Ministeriet har efterfølgende oplyst, at personalesager for Forsknings- og Innovationsstyrelsen er gennemgået, og der er rettet op, hvor det var påkrævet.

Forsknings- og Innovationsstyrelsen havde på tilfredsstillende vis rettet op på fejl fra regnskabsaflæggelsen i 2008.

Universiteterne har generelt forbedret deres regnskabsaflæggelse og økonomistyring, og Rigsrevisionen finder det vigtigt, at den positive udvikling fortsætter i de kommende år. På lønområdet viste en gennemgang af større engangsudbetalinger af løn dog, at betalingerne i 5 ud af 25 tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster eller andre retningslinjer, der gælder på området.

I forbindelse med sektorforskningsinstitutionernes sammenlægning med universiteterne har nogle universiteter fået tilført opgaver vedrørende forskningsbaseret myndighedsbetjening. Indholdet og finansieringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening er fastlagt i rammeaftaler mellem det enkelte universitet og relevante sektorministerier. Rigsrevisionen vurderer, at aftalerne generelt administreres betryggende.

a. Baggrundsuplysninger

318. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (Videnskabsministeriet) bestod i 2009 af i alt 10 virksomheder samt Teknologirådet og Højteknologifonden. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om IT- og Telestyrelsen, Forsknings- og Innovationsstyrelsen, Universitets- og Bygningsstyrelsen og Styrelsen for International Uddannelse. Ministerområdet omfatter endvidere 8 universiteter, der som selvejende institutioner er finansieret ved tilskud.

319. Universiteterne er omfattet af en § 9-aftale om intern revision (institutionsrevision). Rigsrevisionen fører tilsyn med universiteternes interne revisorers arbejde. Det er Rigsrevisionens vurdering, at de interne revisorer generelt har udført arbejdet tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af universiteternes regnskaber på de interne revisorers arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, og resultaterne fra de interne revisorers revisioner.

320. Videnskabsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 23.

Tabel 23. Videnskabsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	554
Øvrige driftsudgifter	2.306
Tilskud	18.240
Bruttoudgifter i alt	21.100
Bruttoindtægter	2.958

321. Videnskabsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 24.

Tabel 24. Videnskabsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	23.196
Omsætningsaktiver	4.132
Aktiver i alt	27.328
Egenkapital	+767
Hensættelser	9.117
Langfristet gæld	18.253
Kortfristet gæld	725
Passiver i alt	27.328

b. Den udførte revision

322. Rigsrevisionen har afgivet 11 erklæringer, herunder om universiteterne. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til erklæringen om revisionen af Forsknings- og Innovationsstyrelsen. De øvrige 10 revisioner er afgivet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Om-
talen omfatter:

- supplerende oplysning om løn- og personaleadministrationen ved Forsknings- og Innovationsstyrelsen
- revision af universiteterne.

Supplerende oplysning om løn- og personaleadministrationen ved Forsknings- og Innovationsstyrelsen

323. Rigsrevisionen har afgivet erklæring om Forsknings- og Innovationsstyrelsen uden forbehold. Rigsrevisionen har supplerende oplyst, at Forsknings- og Innovationsstyrelsens lønudbetalinger og personalesager generelt var mangelfuldt dokumenteret. Rigsrevisionen havde i en række af de udvalgte sager derfor ikke mulighed for at efterprøve rigtigheden af styrelsens lønberegninger og lønudbetalinger. Af samme grund var det heller ikke muligt for Rigsrevisionen at efterprøve, om dispositionerne på lønområdet i de udvalgte sager var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

324. Lønrevisionen viste således, at Forsknings- og Innovationsstyrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede tilfredsstillende og dermed ikke opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således ikke til at sikre, at regnskabet i videst muligt omfang blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

325. Rigsrevisionen havde på baggrund af den stikprøvevise gennemgang af sager bemærkninger til 45 ud af 63 sager. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at det på grund af mangelfuld dokumentation i flere tilfælde ikke var muligt at efterprøve, om de udbetalte lønninger var korrekte. Rigsrevisionen konstaterede i flere tilfælde, at der var fejl i ansættelsesbreve, hvilket havde medført forkert udbetalt løn. På grund af den utilstrækkelige dokumentation i sagerne – herunder tilfælde, hvor det var uklart, hvilke lønvilkår der var aftalt for ansættelsen – var det ikke muligt for Rigsrevisionen at opgøre det præcise omfang af fejlbehæftede lønudbetalinger.

Rigsrevisionen konstaterede videre, at Forsknings- og Innovationsstyrelsen ikke havde udredt fejl, som var kommet til styrelsens kendskab. I flere tilfælde havde styrelsen tværtimod eftergivet beløb, herunder i tilfælde, hvor medarbejderen selv havde gjort opmærksom på fejludbetalingen. Det fremgik desuden ikke af sagerne, hvorvidt beslutninger om eftergivelse af beløb var truffet af en hertil bemyndiget person. Revisionen viste videre, at honorarer til fratrådte rådsmedlemmer ikke blev stoppet rettidigt i lønsystemet, og at enkelte rådsmedlemmer havde fået udbetalt for store honorarer, hvor styrelsen havde indgået aftale om tilbagebetaling med en lang tidshorisont.

326. Rigsrevisionen anbefalede bl.a., at alt relevant materiale for medarbejdernes løn- og ansættelsesforhold blev opbevaret på personalesagen. Derudover anbefalede Rigsrevisionen, at styrelsen etablerede forretningsgange, der sikrede, at lønadministrationen blev orienteret rettidigt, når rådsmedlemmer fratrådte, og at der blev udarbejdet en procedure for indhentelse af refusioner ved barselsorlov. Endelig anbefalede Rigsrevisionen, at registreringerne i tidsregistreringssystemet blev godkendt af nærmeste chef, og at anmodning om udbetaling af over- og merarbejde blev vedhæftet en chefgodkendt timeopgørelse.

327. Forsknings- og Innovationsstyrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning. Videnskabsministeriet etablerede efterfølgende fra 1. oktober 2009 en koncernfælles HR-funktion for alle enhederne på ministerområdet. Ved etableringen af Koncern HR er der udarbejdet nye arbejdsgange og procedurer.

Videnskabsministeriet har efterfølgende oplyst, at Koncern HR gennem sommeren 2010 har gennemgået samtlige personalesager for Forsknings- og Innovationsstyrelsen og har rettet op, hvor det var påkrævet. Arbejdet har bl.a. omfattet udarbejdelse af aftaler for medarbejdere, der har fået udbetalt for meget, fremskaffelse af manglende dokumentation og tilbagebetaling af skyldige beløb. Pr. oktober 2010 udestod 4 sager, som styrelsen forventede at afslutte inden udgangen af 2010.

I den forbindelse er der taget hensyn til Rigsrevisionens bemærkninger til løn- og personaleadministrationen i Forsknings- og Innovationsstyrelsen.

Videnskabsministeriet har endvidere oplyst, at Forsknings- og Innovationsstyrelsen efter revisionen har fulgt op på de fleste af Rigsrevisionens anbefalinger. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Opfølgning på årsrevision ved Forsknings- og Innovationsstyrelsen

328. Rigsrevisionen afgav supplerende oplysninger til erklæringen om revisionen af Forsknings- og Innovationsstyrelsens regnskab for 2008, jf. Statsrevisorenes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008, pkt. 307 og 308. De supplerende oplysninger vedrørte dels en fejl i statsregnskabet på 285,1 mio. kr. i opgørelsen af driftsresultatet på § 19.41.12.10. Det Frie Forskningsråd, dels en fejl i Forsknings- og Innovationsstyrelsens årsrapport ved opgørelsen af styrelsens egenkapital.

Rigsrevisionen konstaterede ved revisionen i 2009, at de nævnte forhold vedrørende regnskabet for 2008 var blevet rettet.

Revision af universiteterne

329. Universiteternes regnskabsaflæggelse og økonomistyring er generelt forbedret, og Rigsrevisionen finder det vigtigt, at den positive udvikling fortsætter i de kommende år. På lønområdet har Rigsrevisionen dog for regnskabet for 2009 enkelte bemærkninger.

Den udførte revision

330. Rigsrevisionen har revideret årsrapporterne for de 8 universiteter. Rigsrevisionens årsrevision udføres som løbende årsrevision af udvalgte områder og som afsluttende årsrevision af universiteternes årsrapporter. I forbindelse med revisionen har Rigsrevisionen videre haft flere drøftelser med universiteterne og de interne revisorer.

For 2009 omfattede årsrevisionen bl.a. universiteternes udførelse af tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed. Revisionen havde særligt fokus på universiteternes forskning med EU-tilskud, samarbejdsaftaler med erhvervslivet og forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Rigsrevisionen har afrapporteret resultaterne af revisionen til universiteternes bestyrelser og har deltaget ved bestyrelsernes behandling og godkendelse af årsrapporterne.

Resultatet af gennemgangen af universiteternes forskning med EU-tilskud indgår i Rigsrevisionens beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

Rigsrevisionen har endelig stikprøvevist revideret engangsudbetalinger på universiteterne og afrapporteret resultaterne til universiteterne.

Revision af årsrapporterne

331. De interne revisorer havde alle afgivet påtegning på årsrapporterne uden forbehold eller supplerende oplysninger, men havde i revisionsprotokollaterne forskellige bemærkninger til universiteternes finansielle regnskab. Rigsrevisionen tilsluttede sig i forbindelse med afrapporteringen til universiteternes bestyrelser de interne revisorers bemærkninger.

Det er i den forbindelse Rigsrevisionens vurdering, at universiteternes økonomistyring generelt er forbedret, særligt gennem en øget centralisering af funktioner og ansvarsplacering. Rigsrevisionen finder dog, at der fortsat er behov for et udbygget samarbejde mellem det enkelte universitets centrale administration og de underliggende fakulteter og institutter for at højne kvaliteten af den samlede regnskabsaflæggelse og økonomistyring.

332. Universitets- og Bygningsstyrelsen har efterfølgende oplyst, at styrelsen ultimo juni 2010, som opfølgning på universiteternes årsrapporter for 2009, har bedt universiteterne redegøre for, om de forhold, som Rigsrevisionen har påpeget, er afklaret, og hvad universiteterne har gjort for at sikre, at der ikke fremover opstår problemer med disse forhold. Universitets- og Bygningsstyrelsen har efterfølgende modtaget redegørelser fra alle universiteter. Det er styrelsens vurdering, at universiteternes redegørelser vedrørende opfølgningen på årsrapporterne for 2009 er tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at styrelsen har fulgt op på de forhold, som Rigsrevisionen har påpeget.

Forskningsbaseret myndighedsbetjening

Fokusområde på universiteterne

333. Rigsrevisionen udvælger hvert år ét eller flere områder af universiteternes aktiviteter til nærmere gennemgang. I 2008 valgte Rigsrevisionen bl.a. at se nærmere på deltagerbetaling til deltidsuddannelser og gennemføre en tværgående undersøgelse af universiteternes forvaltning af løn.

I 2009 har Rigsrevisionen bl.a. fokuseret på universiteternes betjening af offentlige myndigheder, som udføres på grundlag af forskningsaktiviteter. Derudover har Rigsrevisionen foretaget en tværgående undersøgelse af større engangsudbetalinger af løn.

Revisionsresultater

334. Forskningsbaseret myndighedsbetjening omfatter både den sektorrelaterede forskning og den direkte opgaveløsning for myndighederne (rådgivning mv.). Indtil 1. januar 2007 blev den forskningsbaserede myndighedsbetjening varetaget af sektorforskningsinstitutioner under det ministerium, de udførte opgaverne for. Fra 1. januar 2007 er sektorforskningen henlagt til universiteterne. 5 universiteter – Danmarks Tekniske Universitet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Aalborg Universitet og Syddansk Universitet – udfører forskningsbaseret myndighedsbetjening. Omfanget og arten af myndighedsbetjeningen fastlægges nu i en rammeaftale mellem universitetet og det pågældende ministerium.

Universitets- og Bygningsstyrelsen har i et notat af 18. december 2006 beskrevet vejledende retningslinjer for aftaler mellem universiteter og ministerier om myndighedsbetjening. Vejledningen er udarbejdet sammen med de berørte fagministerier.

335. Ved revisionen konstaterede Rigsrevisionen, at aftalerne mellem ministerierne og universiteterne om den forskningsbaserede myndighedsbetjening var opbygget forskelligt fra ministerium til ministerium og fra universitet til universitet. Tilskuddene fra ministerierne til udførelse af de opgaver, der var fastlagt i rammeaftalerne, var generelt ikke baseret på en egentlig budgettering af resurseforbruget til opfyldelse af aftalerne, men fastsat af ministerierne som en fortsættelse af den basisbevilling, sektorforskningsinstitutionen tidligere havde fået til driften og til forsknings- og rådgivningsopgaver for ministeriet. Danmarks Tekniske Universitet havde dog udarbejdet en omkostningsanalyse som grundlag for budgetteringen i forbindelse med fornyelse af aftalen med Fødevareministeriet.

336. Det var Rigsrevisionens vurdering, at den forskningsbaserede myndighedsbetjening generelt blev administreret betryggende og hensigtsmæssigt af universiteterne ud fra de indgåede aftaler og i overensstemmelse med universiteternes interne krav til regnskabsafleggelsen. Rigsrevisionen bemærkede dog ved revisionen i 2009, at regnskabsføringen og administrationen af projekter hos Statens Institut for Folkesundhed på revisionstidspunktet ikke fulgte Syddansk Universitets regningslinjer på området, og at der var usikkerhed omkring de reelle projektsaldi. Universitetets rapportering til Indenrigs- og Sundhedsministeriet om den forskningsbaserede myndighedsbetjening var ikke i tilstrækkelig grad lagt i faste rammer, og universitetet havde ikke efterlevet de krav, der var opstillet i rammeaftalen om anvendelsen af tilskuddet fra ministeriet. Universitetet havde heller ikke i årsrapporten for 2008 givet tilstrækkelige oplysninger om anvendelsen af tilskuddet fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Universitetet har efterfølgende fulgt tilfredsstillende op på Rigsrevisionens bemærkninger om den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

Flere universiteter leverer rådgivning mv. baseret på forskning til flere ministerier. Ved fastsættelsen af ministeriernes tilskud til universiteterne for denne opgave indgår vurderinger af universiteternes resurseforbrug til henholdsvis forskning og rådgivning. Rigsrevisionen er opmærksom på, at det kan være vanskeligt og resursekrævende at skelne mellem de enkelte aktiviteter, som den forskningsbaserede myndighedsbetjening består af.

337. Rigsrevisionens gennemgang viste, at flere universiteter ikke opgjorde resurserne til henholdsvis forskningsandelen og rådgivningsandelen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening. Oplysningerne i finansloven herom beror derfor i høj grad på et skøn ud fra tidligere erfaringer. Rammeaftalerne med sektorministerierne indeholdt i flere tilfælde krav eller forudsætninger om, at omkostningerne til forskningen skulle udgøre en bestemt procentvis andel af bevillingen – på Aarhus Universitet fx 59 % – men universiteterne rapporterede ikke til sektorministerierne om det faktiske resurseforbrug hertil. Rigsrevisionen er opmærksom på, at det kan være vanskeligt og resursekrævende at adskille bestanddelene af den forskningsbaserede myndighedsbetjening, som omfatter både egentlig forskning, databasevedligeholdelse, opretholdelse af beredskab og rådgivning. Rigsrevisionen er ligeledes opmærksom på, at der kan være gode grunde til forskelle i rammeaftalerne.

Det er på baggrund af de nævnte forhold Rigsrevisionens vurdering, at der kan være anledning til nærmere at overveje, hvordan rammeaftaler om forskningsbaseret myndighedsbetjening mest hensigtsmæssigt kan udformes, herunder særligt vedrørende budgetteringen og rapporteringen.

Universitets- og Bygningsstyrelsen er bl.a. på baggrund af resultatet af Rigsrevisionens gennemgang ved at ajourføre de vejledende retningslinjer for aftaler om forskningsbaseret myndighedsbetjening. Rigsrevisionen finder dette tilfredsstillende.

Stikprøvevis revision af engangsvederlag, over-/merarbejde og fratrædelsesgodtgørelser på 5 universiteter

338. Rigsrevisionen har gennemført en tværgående undersøgelse af større engangsudbetalinger på Copenhagen Business School, Danmarks Tekniske Universitet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet og Aarhus Universitet. Rigsrevisionen har undersøgt udbetalinger til 25 medarbejdere på de 5 universiteter, udvalgt blandt engangsvederlag på over 100.000 kr., over-/merarbejde på over 100.000 kr. og fratrædelsesgodtgørelser på over 300.000 kr. Formålet med revisionen var at undersøge, om større engangsudbetalinger på universiteterne var dokumenterede og godkendte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Rigsrevisionens undersøgelse viste, at større engangsudbetalinger i 5 ud af 25 tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området. Disse 5 engangsudbetalinger fandt sted på Copenhagen Business School og Aarhus Universitet, hvor der i alt blev gennemgået 14 udbetalinger.

Engangsvederlag

339. Rigsrevisionens undersøgelse viste, at på 4 universiteter var de gennemgåede udbetalinger af større engangsvederlag generelt dokumenterede og godkendte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

340. På ét universitet var der fastsat en intern ordning for udbetaling af engangsvederlag til medarbejderne for en særlig indsats. Engangsvederlaget ydes for varetagelse af undervisning, eksamination mv., der ligger ud over arbejdsforpligtelserne i medarbejdernes almindelige stilling. Ifølge den interne ordning fastsættes størrelsen på disse vederlag efter en konkret vurdering af den særlige indsats og udbetales under forudsætning af, at de pågældende medarbejdere har opfyldt deres undervisnings- og forskningsforpligtelse ved den enhed, hvor de gør tjeneste. Universitetet har fastsat en øvre beløbsgrænse for disse vederlag på 175.000 kr. årligt.

Dokumentation og godkendelse af vederlag sker ved institutlederens underskrift på aftale om udbetaling af vederlag. Institutlederen indestår derved for, at undervisnings- og forskningsforpligtelsen er opfyldt, og at den særlige indsats er udført herudover.

341. Rigsrevisionen konstaterede, at der i 2 tilfælde blev udbetalt engangsvederlag på mere end grænsen på 175.000 kr. Der blev udbetalt henholdsvis 245.000 kr. og 350.000 kr. i løbet af et år. Engangsvederlagene svarer til en forhøjelse på ca. 50 % i forhold til medarbejdernes faste årsløn.

342. Videnskabsministeriet har tilkendegivet, at ministeriet finder, at universitetet bør være omhyggelig ved kontrollen, så det sikres, at betingelserne for udbetalinger, herunder universitetets beløbsgrænser, overholdes. Hvis der sker overskridelse af grænsen for engangsvederlag, skal overskridelsen begrundes i personalesagen. Rigsrevisionen er enig i ministeriets vurdering.

Over-/merarbejde

343. Den stikprøvevise gennemgang viste, at der på ét universitet var udbetalt over-/merarbejde til 2 medarbejdere på henholdsvis 150.000 kr. og 280.000 kr. Udbetalingerne svarer til en forhøjelse på henholdsvis ca. 30 % og ca. 67 % set i forhold til medarbejdernes faste årsløn i fuldtidsstillingen.

I begge tilfælde viste tidsregistreringen, at der i strid med ferieloven blev registreret arbejdstid i perioder med ferie. I det ene af disse tilfælde var tidsregistreringen, der lå til grund for udbetalingen i størstedelen af optjeningsperioden, ikke godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen ikke tilfredsstillende.

Stikprøvegennemgangen indeholdt yderligere én udbetaling af over-/merarbejde på over 100.000 kr. Denne udbetaling var dokumenteret og godkendt og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Fratrædelsesgodtgørelser

344. Den stikprøvevise gennemgang viste, at ét universitet havde indgået en aftale om fratrædelse, der indebar udbetaling på 640.000 kr. i fratrædelsesbeløb. Universitetet havde ikke fulgt åremålsreglerne ved indgåelse af fratrædelsesaftalen. Ifølge cirkulære om åremålsansættelse skal fratrædelsesbeløb udbetales forholdsæssigt, dvs. for hvert fulde år, den pågældende har været ansat i åremålsstillingen. Rigsrevisionen konstaterede, at det udbetalte beløb, der var fremkommet ved forhandling, var større end det beløb, der ville være blevet udbetalt, hvis universitetet havde fulgt reglerne.

Rigsrevisionen har på de øvrige universiteter gennemgået yderligere 2 udbetalinger af fratrædelsesgodtgørelser på henholdsvis 670.000 kr. og 873.000 kr. Udbetalingerne var dokumenterede og godkendte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Samlet vurdering

345. Rigsrevisionen har drøftet undersøgelsens resultater med Videnskabsministeriet. Ministeriet finder, at undersøgelsen viser, at det er en stor andel af udbetalingerne, hvor der er fejl eller mangler, og at universiteterne bør sikre, at alle udbetalinger er dokumenterede og godkendte, og at de overholder love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området. Ministeriet har i et brev til Rectoratets formand givet udtryk for, at ministeriet finder Rigsrevisionens konklusioner bekymrende, og har opfordret universiteterne til at give området øget opmærksomhed. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

M. § 20. Undervisningsministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM UNDERVISNINGSMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Undervisningsministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger til regnskaberne for Undervisningsministeriets departement om en fejlboføring på 288 mio. kr. og Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om værdien af tilgodehavender og erstatningskrav på 9,2 mio. kr.

SAMMENFATNING

Der var samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Undervisningsministeriets område. Rigsrevisionen har dog fundet enkelte svagheder ved regnskabsaflæggelsen på ministerområdet.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til regnskabet for Undervisningsministeriets departement om en indbetaling på 288 mio. kr., der ved en fejl var bogført i regnskabet for 2010 i stedet for 2009.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har værdisat tilgodehavender for deposita 2,5 mio. kr. for højt. Der er endvidere rejst et erstatningskrav på 9,2 mio. kr. mod styrelsen i tilknytning til en afgørelse i Klagenævnet for Udbud. Erstatningssagen er endnu ikke afgjort. Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger om de 2 forhold.

Hovedparten af de 266 selvejende institutioner – gymnasier, voksenuddannelsescentre, professionshøjskoler, erhvervsskoler mv. – havde en tilfredsstillende regnskabsaflæggelse. Rigsrevisionen har gennemgået de interne revisorers revisionspåtegninger og konstateret, at de interne revisorer har taget forbehold for 2 institutioners regnskaber for 2009 mod 9 i 2008. Rigsrevisionens stikprøvevisi- on ved 8 institutioner viste, at institutionerne havde implementeret Navision på tilfredsstillende vis, og at forretningsgange og interne kontroller på indkøbsområdet fungerede tilfredsstillende. En enkelt skole havde indgået en sponsoraftale, der ikke var helt tilfredsstillende. En stikprøvevis gennemgang af større engangsudbetalinger af løn ved erhvervsskoler og professionshøjskoler viste, at udbetalin- gerne i 5 ud af 22 tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster eller andre retningslinjer, der gælder på området.

a. Baggrundsoplysninger

346. Undervisningsministeriet bestod i 2009 af i alt 9 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen og UNI•C. Ministerområdet omfatter endvidere et stort antal selvejende institutioner mv., der er finansieret af tilskud, hvoraf 269 revideres af Rigs- revisionen. Af de 269 institutioner er 266 godkendt efter lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser mv., lov om er- hvervsrettet uddannelse, lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse mv., lov om erhvervsakademier eller lov om professionshøjskoler.

347. De 266 selvejende institutioner er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af institutionernes regnskab på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

348. Undervisningsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 25.

Tabel 25. Undervisningsministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	686
Øvrige driftsudgifter	7.159
Tilskud	49.340
Bruttoudgifter i alt	57.185
Bruttoindtægter	11.428

349. Undervisningsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 26.

Tabel 26. Undervisningsministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	30.970
Omsætningsaktiver	6.010
Aktiver i alt	36.980
Egenkapital	15.605
Hensættelser	303
Langfristet gæld	20.265
Kortfristet gæld	807
Passiver i alt	36.980

b. Den udførte revision

350. Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger til regnskaberne for departementet og Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 11 revisioner uden erklæring. En af revisionerne uden erklæring omfatter 266 almene gymnasier, voksenuddannelsescentre, professionshøjskoler, erhvervsskoler mv.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- supplerende oplysning om departementets regnskab
- revision ved departementet
- supplerende oplysninger til regnskabet for Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om tilgodehavender

- supplerende oplysninger til regnskabet for Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om udbudsforretninger
- revision ved Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte
- revision af 266 almene gymnasier, voksenuddannelsescentre, professionshøjskoler, erhvervsskoler mv.

Supplerende oplysning om departementets regnskab

351. Rigsrevisionen har konkluderet, at regnskabet samlet set er rigtigt, men skal supplerende oplyse, at revisionen viste, at Undervisningsministeriet ved en fejl havde bogført en indbetaling fra Arbejdsgivernes Elevrefusion på 288 mio. kr. i regnskabet for 2010, selv om indbetalingen vedrørte 2009. Departementet har i sin godkendelsesskrivelse til Økonomistyrelsen vedrørende ministeriets afsluttende regnskab for 2009 oplyst om denne fejl.

Revision ved departementet

Revision af løn

352. Lønrevisionen viste, at departementets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Departementets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

353. Rigsrevisionen konstaterede ved lønrevisionen i 2005, at nyansatte fagkonsulenters årsløn ikke var korrekt, og anbefalede en systematisk gennemgang af området. Ved lønrevisionen i 2008 konstaterede Rigsrevisionen, at departementet fortsat manglede at afslutte $\frac{1}{3}$ af sagerne. Rigsrevisionen bemærkede, at sagsgennemgangen burde have været afsluttet langt hurtigere, da muligheden for at kræve for meget udbetalt løn tilbagebetalt mindskes over tid. Ved lønrevisionen i 2009 oplyste departementet, at gennemgangen var afsluttet. Departementet oplyste efterfølgende, at ministeriet samlet set havde efterbetalt ca. 2,1 mio. kr., og at ministeriet havde et tilgodehavende på ca. 0,3 mio. kr. I alt var 71 ud af 100 fagkonsulenters løn blevet efterreguleret.

Den stikprøvevise gennemgang på området viste, at fagkonsulenternes løn var reguleret, og at beregningerne var korrekte. Rigsrevisionen finder, at Undervisningsministeriet har været for lang tid om at rette fejlen, men kan dog konstatere, at sagen nu er afsluttet.

Bevillingskontrol

354. Rigsrevisionens bevillingskontrol af en række hovedkonti på det taxameterstyrede område viste, at bevillingerne samlet set var overskredet. Bevillingsoverskridelsen var på 101,5 mio. kr. Rigsrevisionen finder, at Undervisningsministeriet i overensstemmelse med tekstanmærkningen for kontiene burde have søgt Finansudvalget om yderligere bevilling eller, hvis dette ikke var praktisk muligt, have orienteret Finansudvalget om bevillingsoverskridelsen.

Revisionsresultat

355. Revisionen viste, at der var en samlet bevillingsoverskridelse på de hovedkonti, der er omfattet af tekstanmærkning 1, stk. 1, på finansloven, på i alt 101,5 mio. kr. De samlede udgifter på disse konti udgjorde 29.330,1 mio. kr., mens bevillingerne kun androg 29.228,6 mio. kr.

356. Tekstanmærkningen omfatter en række hovedkonti på det taxameterstyrede område. Ifølge tekstanmærkningen har Undervisningsministeriet hjemmel til at optage mer- og mindreudgifter inden for en samlet nettomerudgiftsramme på 205 mio. kr. på forslag til lov om tillægsbevilling, hvis aktiviteten afviger fra det, der er forudsat i anmærkningerne til finansloven. Hvis merudgifterne forventes at overstige dette niveau, skal der snarest muligt forelægges et aktstykke for Finansudvalget med forslag til finansieringen heraf.

På den baggrund forelagde Undervisningsministeriet et aktstykke for Finansudvalget om en tillægsbevilling på 483,5 mio. kr., som Finansudvalget godkendte ved Akt 78 10/12 2009. Den samlede bevilling udgjorde herefter 29.228,6 mio. kr. Det regnskabsmæssige resultat viste en udgift på 29.330,1 mio. kr. eller 101,5 mio. kr. mere end bevilget.

357. Rigsrevisionen konstaterede, at Undervisningsministeriet havde materiel hjemmel i tilskudslovgivningen til at afholde merudgiften på 101,5 mio. kr., men at tekstanmærkningen ikke gav den fornødne bevillingsmæssige hjemmel hertil. Efter Rigsrevisionens opfattelse burde Undervisningsministeriet, så snart ministeriet blev klar over, at også den forhøjede bevilling ville blive overskredet, i overensstemmelse med tekstanmærkningen have forelagt et nyt aktstykke for Finansudvalget om bevillingsoverskridelsen eller, hvis dette ikke var praktisk muligt, have orienteret Finansudvalget herom.

358. Undervisningsministeriet oplyste, at det i praksis ikke er muligt at sikre en dækkende bevilling til merudgifter på det taxameterstyrede område, idet der ved den endelige bevillingsfastsættelse er usikkerhed knyttet til aktiviteten i årets 4. kvartal. De endelige taxameterudgifter kendes således først omkring 1. februar i året efter finansåret. Det fremgik videre af ministeriets svar, at man ikke havde orienteret Finansudvalget om bevillingsoverskridelsen, da der ikke var praksis herfor. Undervisningsministeriet oplyste endelig, at ministeriet vil drøfte mulige løsningsforslag med Finansministeriet, herunder mulighederne for at præcisere tekstanmærkningen eller inddrage spørgsmålet i de verserende overvejelser om udformning af en ny særlig bevillingstype for tilskud til selvejende institutioner. Drøftelserne med Finansministeriet ville også omfatte spørgsmålet om efterfølgende orientering af Finansudvalget ved konstatering af merudgifter ved regnskabsafslutningen.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Undervisningsministeriet i samarbejde med Finansministeriet vil sikre, at der er bevillingsmæssig hjemmel til afholdelse af ministeriets udgifter.

Supplerende oplysninger til regnskabet for Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om tilgodehavender

359. Rigsrevisionen har konkluderet, at regnskabet samlet set er rigtigt, men har supplerende oplyst, at styrelsens tilgodehavende for deposita var optaget til en for høj værdi i balancen, ca. 2,5 mio. kr. Rigsrevisionen påpegede fejlen over for styrelsen i februar 2009, men konstaterede ved den afsluttende revision i juni 2010, at fejlen fortsat indgik i balancen. Styrelsen har oplyst, at den ikke fandt det rimeligt at belaste styrelsens egenkapital ved at driftsudgiftsføre beløbet. Undervisningsministeriet har den 3. september 2010 anmodet Finansministeriet om tilslutning til, at styrelsen kompenseres for rettelse af fejlen ved en tillægsbevilling på forslag til tillægsbevillingsloven for 2010.

Supplerende oplysninger til regnskabet for Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte udbudsforretninger

360. Rigsrevisionen har desuden supplerende oplyst, at det fremgik af årsrapporten, at der i 2009 blev indgivet en klage over styrelsen til Klagenævnet for Udbud i forbindelse med en udbudsforretning, og at klagenævnet efter regnskabets afslutning tog klagen til følge. Klagenævnet fandt således, at styrelsen havde handlet i strid med EU's udbudsdirektiv ved at tage et tilbud i betragtning, selv om det ikke var konditionsmæssigt. Styrelsen blev pålagt at betale sagsomkostninger på i alt 50.000 kr., og efterfølgende rejste klager et erstatningskrav på 9,2 mio. kr. Styrelsen har indbragt klagenævnets afgørelse for domstolene. Sagen er endnu ikke afsluttet.

Revision ved Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte

361. Revisionen omfattede styrelsens forvaltning af stipendier og lån.

Rigsrevisionens samlede vurdering var, at forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der stilles til en god og pålidelig regnskabsforvaltning. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at tilskud blev beregnet og udbetalt korrekt, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med bevillinger, love m.m.

Revisionen viste dog, at den del af tilskudsforvaltningen, som varetages af uddannelsesinstitutionerne på styrelsens vegne, på visse områder ikke fungerede tilfredsstillende. Uddannelsesinstitutionernes behandling af ansøgninger om stipendier efter udeboende sats til 18-19-årige i ungdomsuddannelser som følge af ganske særlige forhold i hjemmet var således ikke tilfredsstillende, da der i mange tilfælde ikke var en tilstrækkelig dokumentation for, at ansøgerne opfyldte betingelserne for at opnå stipendium efter denne sats. Rigsrevisionen har gennem flere år bemærket, at der var problemer med dokumentationen i disse sager, og ministeriet skærpede ved en bekendtgørelse i 2009 reglerne om dokumentation. Rigsrevisionens stikprøvevise gennemgang viste dog, at regelændringerne endnu ikke havde haft den ønskede effekt på institutionernes sagsbehandling. Rigsrevisionen anbefalede derfor, at styrelsen mere indgående følger uddannelsesstedernes behandling af disse sager.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte vil følge Rigsrevisionens anbefalinger.

Revision af 266 almene gymnasier, voksenuddannelsescentre, professionshøjskoler, erhvervsskoler mv.

362. Revisionen af de 266 selvejende institutioner viste, at der generelt er en tilfredsstillende regnskabsaflæggelse ved hovedparten af virksomhederne. Gennemgangen af årsrapporterne viste, at der med 2 forbehold i 2009 har været en forbedring på området siden 2008, hvor institutionsrevisorerne i 9 tilfælde tog forbehold for uddannelsesinstitutionens årsrapport. Rigsrevisionens revision viste dog også, at en enkelt skole havde indgået en sponsoraftale, der ikke var helt tilfredsstillende. Rigsrevisionen har samtidig konstateret, på baggrund af en tværgående gennemgang af flere større engangsudbetalinger af løn ved erhvervsskoler og professionshøjskoler, at engangsudbetalingerne i 5 ud af 22 tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster eller andre retningslinjer, der gælder på området.

Revisionsresultater

363. Rigsrevisionen har revideret 266 selvejende uddannelsesinstitutioner, som er omfattet af en § 9-aftale om intern revision.

Selvejeinstitutionerne er fordelt på følgende 5 kategorier:

- 124 almene gymnasier
- 25 voksenuddannelsescentre
- 8 professionshøjskoler mv.
- 100 erhvervsskoler
- 9 erhvervsakademier.

Rigsrevisionens vurdering af det reviderede område

364. Det er Rigsrevisionens vurdering, at regnskabsforvaltningen på området var tilfredsstillende, og at kravene i regnskabs- og revisionsbekendtgørelserne var opfyldt. Gennemgangen af 266 årsrapporter viste, at der kun i 2 tilfælde var taget revisorforbehold, og det er Rigsrevisionens samlede vurdering, at årsrapporterne på området er rigtige.

Den udførte revision

365. Rigsrevisionen har på stikprøvebasis udført egen revision på udvalgte områder ved 8 af de selvejende institutioner, fordelt på 3 professionshøjskoler og 5 erhvervsskoler. Områderne vedrørte professionshøjskolernes indkøbspolitik og anvendelse af Navision samt erhvervsskolernes overholdelse af regler for forvaltningen på udvalgte udgiftsområder.

Rigsrevisionens revision har desuden omfattet en gennemgang af revisionspåtegningerne for de selvejende institutioner, en gennemgang af udvalgte revisionsprotokollater og institutioners årsrapporter samt en stikprøvevis stedlig gennemgang af de interne revisorers dokumentation og arbejds papirer for det udførte arbejde for 2009.

Revisionsresultater

Professionshøjskolernes indkøbspolitik og anvendelse af Navision

366. Rigsrevisionens stikprøvevis undersøgelse af professionshøjskolernes indkøbspolitik viste, at forretningsgange og interne kontroller fungerede tilfredsstillende.

367. Rigsrevisionens gennemgang af professionshøjskolernes anvendelse af Navision viste, at institutionerne har implementeret Navision på en måde, der generelt medvirker til at sikre en tilfredsstillende og korrekt regnskabsaflæggelse. Undersøgelsen viste, at der generelt manglede en systemmæssig adskillelse for kasserer- og bogholderfunktionerne i Navision. Rigsrevisionen har anbefalet institutionerne, at der i forbindelse med brugeroprettelserne etableres en systemmæssig adskillelse mellem disse funktioner i Navision.

Erhvervsskolernes overholdelse af regler på udvalgte udgiftsområder

368. Undersøgelsen af udvalgte udgiftsområder ved erhvervsskolerne viste, at skolerne generelt har overholdt reglerne for forvaltningen.

369. Gennemgangen af udgifter viste, at én skole havde indgået en aftale om sponsorering af en lokal idrætsklub. Ud over reklame for skolen medførte aftalen en række gavelignende modydelser til sponsor i form af fribilletter, bespisning, rejse til VM-kamp i Tyskland mv. til et lille antal personer.

Rigsrevisionen finder principielt, at det kan være nyttigt, at statsligt finansierede virksomheder samarbejder med private virksomheder og foreninger. I den forbindelse finder Rigsrevisionen, at statsligt finansierede virksomheder bør sikre klare og konkrete etiske retningslinjer for virksomhedernes samarbejde med private virksomheder. Således finder Rigsrevisionen, som det også fremgår af bl.a. publikationen "God adfærd i det offentlige" fra Personalestyrelsen, at offentligt ansatte generelt bør undlade at tage imod en gave, hvis den har sammenhæng med den pågældendes ansættelse i det offentlige.

Undervisningsministeriet har oplyst, at ministeriet umiddelbart opfatter sponsoraftaler med særlige fordele til en snæver personkreds som uforenelige med reglerne på området.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Undervisningsministeriet er i gang med at behandle den konkrete sag, og at ministeriet på eget initiativ har fulgt op på en anden tilsvarende sponsoraftale.

Stikprøvevis revision af resultatløn, engangsvederlag, over-/merarbejde og fratrædelsesgodtgørelser på professionshøjskoler og erhvervsskoler

370. Rigsrevisionen har gennemført en tværgående undersøgelse af større engangsudbetalinger på professionshøjskoler og erhvervsskoler. Rigsrevisionen har undersøgt udbetalinger til 22 medarbejdere på 5 professionshøjskoler og 3 erhvervsskoler, udvalgt blandt udbetalinger af resultatløn og engangsvederlag på over 100.000 kr., over-/merarbejde på over 100.000 kr. og fratrædelsesgodtgørelser på over 300.000 kr. Formålet med revisionen var at undersøge, om større engangsudbetalinger på skolerne var dokumenterede og godkendte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Rigsrevisionens undersøgelse viste, at større engangsudbetalinger på skolerne i 5 ud af 22 tilfælde ikke var dokumenterede og godkendte eller ikke var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Resultatløn og engangsvederlag

371. Revisionen viste, at der til 2 ledende medarbejdere på en skole blev udbetalt resultatløn og engangsvederlag på i alt henholdsvis 275.000 kr. og 400.000 kr. ud over den faste årsløn, hvilket svarer til en forhøjelse på ca. 40 % i forhold til medarbejdernes faste løn. Undervisningsministeriet har over for Rigsrevisionen tilkendegivet, at ministeriet finder udbetalingerne på skolen høje set i forhold til de pågældende medarbejderes faste løn og til, at den gennemsnitlige udbetaling af resultatløn og engangsvederlag til den øverste leder på de 18 største skoler var på i alt 171.000 kr. i 2009. Rigsrevisionen er enig i ministeriets vurdering, også set i forhold til, at den gennemsnitlige udbetaling af resultatløn og engangsvederlag til direktører i staten ifølge Personalestyrelsen var på i alt 88.000 kr. i 2008.

372. Undersøgelsen viste desuden, at der på en anden skole blev udbetalt resultatløn på henholdsvis 177.000 kr., 185.000 kr. og 193.000 kr. ud over den faste årsløn til 3 medarbejdere i et team. Det svarer til en forhøjelse på 45-50 % i forhold til medarbejdernes faste løn. Der var indgået en resultatlønsaftale med de pågældende medarbejdere, som kunne udløse en resultatløn på op til 25 % af teamets overskud ved salg af kurser. Den maksimale udbetaling var ifølge kontrakten på 125.000 kr. pr. teammedlem. Når dette loft blev nået, trådte en individuel resultatdel i kraft. Skolen havde ikke fastsat en øvre grænse for, hvor meget medarbejdere samlet kunne få udbetalt i resultatløn.

373. Undervisningsministeriet har fastsat retningslinjer for anvendelse af resultatløn for ledere ved bl.a. erhvervsskoler, herunder en øvre grænse for den maksimale udbetaling af resultatløn. De udbetalte beløb overstiger denne øvre grænse. Undervisningsministeriet har tilkendegivet, at ministeriet finder, at niveauet for udbetalingerne af resultatløn er højt, og at skolen bør overholde bestemmelserne herom i ministeriets retningslinjer. Rigsrevisionen er enig heri og finder, at skolens resultatlønsaftaler bør udformes, så det er muligt at følge ministeriets retningslinjer.

På de øvrige skoler holdt de gennemgåede udbetalinger af resultatløn og engangsvederlag sig generelt inden for de rammer, der er udmeldt af ministeriet.

Over-/merarbejde

374. Den stikprøvevise gennemgang viste, at der til en medarbejder på en skole blev udbetalt 207.000 kr. i over-/merarbejde. Det fremgik af sagen, at beløbet svarede til 700 timer. Rigsrevisionen konstaterede dog, at der ikke var dokumentation for optjeningen af timerne. Udbetalingen svarer til en forhøjelse på ca. 40 % i forhold til medarbejderens faste årsløn.

Den stikprøvevise gennemgang viste videre, at der på 2 andre skoler var udbetalt over-/merarbejde på henholdsvis 271.000 kr. og 283.000 kr. til 2 medarbejdere, hvilket svarer til en forhøjelse på 65-70 % i forhold til medarbejdernes faste årsløn. Arbejdstidsopgørelserne viste, at medarbejderne havde haft en gennemsnitlig ugentlig arbejdstid på 60-70 timer i en optjeningsperiode på henholdsvis 7 og 11 måneder.

Ministeriet har tilkendegivet, at de pågældende skoler bør undgå over-/merarbejde af så væsentligt omfang. Rigsrevisionen er enig heri.

Fratrædelsesgodtgørelser

375. Undersøgelsen viste, at en skole havde indgået en aftale om fratrædelse, der indebar en udbetaling på 861.000 kr. i fratrædelsesbeløb. Skolen havde ikke fulgt åremålsreglerne ved indgåelse af åremålsaftalen. Aftalen betød, at der blev udbetalt 125.000 kr. mere i fratrædelsesbeløb til den pågældende medarbejder, end der var hjemmel til, idet der ikke i reglerne om åremålsansættelse er hjemmel til at aftale pension af fratrædelsesbeløb. Rigsrevisionen har på de øvrige skoler gennemgået yderligere 2 udbetalinger af aftalte fratrædelsesgodtgørelser på henholdsvis 430.000 kr. og 1.260.000 kr. Der var i begge tilfælde tale om aftalte fratrædelser som alternativ til uansøgt afskedigelse. Udbetalingerne var dokumenterede og godkendte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området.

Samlet vurdering

376. Rigsrevisionen har drøftet undersøgelsens resultater med Undervisningsministeriet. Ministeriet finder, at undersøgelsen viser, at det er en stor andel af udbetalingerne, hvor der er fejl eller mangler, og at andre udbetalinger ligger på et højt niveau. Undervisningsministeriet har tilkendegivet, at ministeriet vil inddrage Rigsrevisionens undersøgelse i sit fremtidige tilsyn med henblik på, at skolerne sikrer, at alle udbetalinger er dokumenterede og godkendte, og at de overholder love, overenskomster og andre retningslinjer, der gælder på området. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Gennemgang af interne revisorers arbejde

377. Rigsrevisionen har gennemgået arbejds papirer mv. hos udvalgte interne revisorer. Gennemgangen fokuserede bl.a. på planlægningen og forvaltningsrevisionen. Gennemgangen viste, at de interne revisorer i større grad har inddraget forvaltningsrevisionen som et naturligt led i den finansielle revision. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at der generelt er sket en styrkelse af forvaltningsrevisionen på området.

378. Rigsrevisionen har ved den afsluttende revision konstateret, at Undervisningsministeriet har foretaget en registrering af revisorforbeholdene og de supplerende oplysninger på området, og at ministeriet har vurderet forbeholdenes betydning for tilrettelæggelsen og prioriteringen af det økonomiske tilsyn med institutionerne. Revisorforbeholdene mv. indgår sammen med nøgletal, fx soliditetsgrad og likviditetsgrad, i ministeriets løbende vurdering af, om institutionen skal underlægges et skærpet økonomisk tilsyn.

379. Rigsrevisionens gennemgang af årsrapporter og tilhørende revisionsprotokoller viste, at de interne revisorer havde konkluderet, at årsrapporterne gav et retvisende billede af institutionernes aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2009. De interne revisorer havde endvidere konkluderet, at de dispositioner, der var omfattet af årsrapporterne, var i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Rigsrevisionen kan tilslutte sig de interne revisorers konklusioner.

N. § 21. Kulturministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM KULTURMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Kulturministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Kulturministeriets område.

Det Kongelige Teater og Kapel havde forbedret forvaltningen af billetindtægterne. Debitorer fra tidligere år var blevet gennemgået, og debitorer bliver nu rykket efter en klar procedure. Forretningsgange og interne kontroller var samlet set tilfredsstillende, men teatret havde ikke i tilstrækkelig grad foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt.

Revisionen af løn hos Statens Museum for Kunst viste, at museets forretningsgange og interne kontroller ikke fungerede helt tilfredsstillende. Selv om personalesagerne generelt var veldokumenterede, var der dog også i enkelte tilfælde mangler i sagerne.

a. Baggrundsoplysninger

380. Kulturministeriet bestod i 2009 af 38 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Kunststyrelsen, Det Kongelige Teater og Kapel, Det Danske Filminstitut, Styrelsen for Bibliotek og Medier, Det Kongelige Bibliotek, Kulturarvsstyrelsen og Nationalmuseet. Ministerområdet omfatter endvidere Danmarks Radio og TV 2-regionerne, der ligger uden for statsregnskabet.

381. Kulturministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 27.

Tabel 27. Kulturministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	2.056
Øvrige driftsudgifter	1.959
Tilskud	3.335
Bruttoudgifter i alt	7.350
Bruttoindtægter	1.244

382. Kulturministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 28.

Tabel 28. Kulturministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	6.243
Omsætningsaktiver	1.336
Aktiver i alt	7.579
Egenkapital	1.383
Hensættelser	728
Langfristet gæld	4.506
Kortfristet gæld	962
Passiver i alt	7.579

b. Den udførte revision

383. Rigsrevisionen har afgivet 9 erklæringer uden forbehold eller supplerende oplysninger. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 29 revisioner uden erklæring. Rigsrevisionen har endvidere afgivet 8 erklæringer vedrørende virksomheder uden for statsregnskabet.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision ved Kunststyrelsen
- revision ved Det Kongelige Teater og Kapel
- revision ved Styrelsen for Bibliotek og Medier
- revision ved Det Kongelige Bibliotek
- revision af løn ved Statens Museum for Kunst
- bevillingskontrol af § 21.32.01. Statens Arkiver
- revision af DR Byens byggeregnskab.

Revision ved Kunststyrelsen

384. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var tilfredsstillende og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirke til at sikre regnskabets rigtighed.

385. Revisionen viste, at styrelsen havde et meget tilfredsstillende grundlag for tilskudsadministration, men regnskabsaflæggelsen for tilskudsmidlerne var ikke helt tilfredsstillende. Bl.a. havde afstemningen af det tilskudsadministrative system (TAS) og Navision ikke fungeret fuldt ud i hele perioden, og det blev konstateret, at der henstod gamle sager, der ikke var blevet udlignet og afstemt.

386. Styrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision ved Det Kongelige Teater og Kapel

387. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens vurdering, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var tilfredsstillende og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabs rigtighed.

388. Rigsrevisionen foretog opfølgning på teatrets forvaltning af billetindtægter. Teatret har udført et stort arbejde for at komme til bunds i debitorerne vedrørende billetsalget for gamle sæsoner, og debitorer rykkes nu efter en klar procedure. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Forvaltningen af aktiver og passiver var generelt tilfredsstillende. Rigsrevisionen anbefalede dog teatret at tilrette sin praksis vedrørende en bunkning af aktiver til smedeværkstedet i overensstemmelse med den dispensation, der var givet fra Økonomistyrelsen. Teatret havde dispensation til at foretage saldoafskrivning over 10 år, men havde i stedet benyttet en afskrivningsperiode på 20 år. Alternativt burde teatret indhente en ny dispensation.

389. Det Kongelige Teater og Kapel har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

390. Ved den afsluttende årsrevision vurderede Rigsrevisionen, at der ikke i tilstrækkelig grad var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende.

391. Revisionen viste fx, at flere afstemninger indeholdt uafklarede differencer og gamle poster, som ikke var blevet udlignet. Ligeledes var der flere afstemninger, der ikke forelå på revisionstidspunktet. Gennemgangen af udvalgte anlægsgrupper viste endvidere, at 4 anlæg var placeret i en forkert anlægsgruppe. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i teatrets regnskab.

392. Teatret har igangsat en række tiltag, der har til formål at stramme op på afstemning og kontrol af mellemregningskontiene. Dette finder Rigsrevisionen tilfredsstillende.

Revision af løn

393. Revisionen viste, at teatrets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Teatrets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

394. Rigsrevisionen konstaterede, at teatret havde fulgt op på hovedparten af bemærkningerne og anbefalingerne fra lønrevisionen i 2008. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og generelt i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Endelig konstaterede Rigsrevisionen, at teatret havde ansat en hel faggruppe på individuelle vilkår, selv om de var omfattet af en overenskomst, og at lønniveauet for faggruppen lå væsentligt under lønniveauet i den statslige overenskomst.

395. Rigsrevisionen anbefalede også, at samtlige studenteransættelser blev gennemgået med henblik på korrekt indbetaling af pension og gruppeliv. Rigsrevisionen fandt derudover fortsat, at der alene burde ske ansættelse på individuelle vilkår i de tilfælde, hvor der ikke var fastsat kollektive regler.

396. Teatret har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision ved Styrelsen for Bibliotek og Medier

397. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var tilfredsstillende og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabet rigtighed.

398. Revisionen viste, at styrelsen har indført nye forretningsgange for viderefakturering af licensudgifter, som sikrer, at institutionerne faktureres korrekt. På tilskudsområdet viste revisionen bl.a., at styrelsen har en meget tilfredsstillende kontrol med målopfyldelsen for tilskud fra udviklingspuljen, der har som overordnet formål at støtte udviklingen af folke- og skolebiblioteker.

Revisionen af tilskud til lokal radio- og tv-produktion viste, at styrelsens tilsyn kun omfatter den kontrol, der foregår som reaktion på indsendte klager over navngivne stationers manglende opfyldelse af krav om selvstændig programvirksomhed. Rigsrevisionen fandt, at styrelsen bør skærpe sit tilsyn med tilskudsmodtagernes anvendelse af tilskud, så tilsynet omfatter mere end reaktion på indsendte klager. Styrelsen oplyste under revisionen, at den er i færd med at forenkle bl.a. procedurerne for udbetalinger, så der frigøres resurser til øget tilsyn og kontrol med tilskudsmodtagernes opfyldelse af tilskudsbetingelser. Dette finder Rigsrevisionen positivt.

Revision ved Det Kongelige Bibliotek

399. Ved den løbende årsrevision var det Rigsrevisionens samlede vurdering, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var meget tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabet rigtighed.

400. Revisionen viste, at biblioteket havde udarbejdet en god regnskabsinstruks, der på en overskuelig måde redegjorde for bibliotekets regnskabsvæsen. Bibliotekets retningslinjer for afstemninger fremgik klart af regnskabsinstruksen, og gennemgangen af afstemninger på de udvalgte konti viste, at afstemningerne var selvforklarende og vedlagt dokumentation. Gennemgangen viste endvidere, at biblioteket havde fokus på at sikre en klar ansvarsfordeling mellem biblioteket og Økonomiservicecentret (ØSC), og at biblioteket havde implementeret initiativer, som kunne reducere risikoen for væsentlige fejl i overgangsperioden. Biblioteket havde endvidere fulgt op på anbefalinger fra den løbende årsrevision i 2008 på it-hostingområdet under den indtægtsdækkede virksomhed.

Revision af løn

401. Revisionen viste, at bibliotekets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede meget tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Bibliotekets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

402. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at løn-udbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Det var Rigsrevisionens vurdering, at biblioteket havde et godt internt kontrolmiljø.

Revision af løn ved Statens Museum for Kunst

403. Revisionen viste, at museets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende og dermed ikke fuldt ud opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Museets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således ikke fuldt ud til at sikre, at regnskabet i videst muligt omfang blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

404. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, men at der i enkelte tilfælde var udbetalt løn, som ikke var hjemlet i overenskomster eller aftaler. Revisionen viste også, at medarbejdernes arbejdstid ikke konsekvent blev registreret, selv om museet havde flekstid. Stikprøven viste videre, at der ikke blev foretaget ferielønregulering, og at der i et enkelt tilfælde var overført flere feriedage, end ferieaftalen tillader. Museet var i gang med at etablere en formaliseret budgetopfølgningssprocedure på lønområdet. Endelig vurderede Rigsrevisionen, at museets løninstruks havde en dækkende beskrivelse af opgave- og ansvarsfordelingen og de funktionsadskilte kontroller i lønadministrationen.

405. Rigsrevisionen anbefalede, at der blev foretaget en gennemgang af ansættelsesbetingelserne for museets ca. 50 studerende med henblik på indbetaling af pension og gruppelev. Endelig anbefalede Rigsrevisionen, at procedurer for indtastning i fraværsregistreringssystemet (FRAV) fulgte Personalestyrelsens cirkulære, da FRAV er standardsystemet, der benyttes til statistisk opgørelse af statens sygefravær.

406. Museet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning.

Bevillingskontrol af § 21.32.01. Statens Arkiver

407. Rigsrevisionen konstaterede, at Statens Arkiver havde reserveret 12,5 mio. kr. til fremtidige omkostninger til afskrivninger på kompaktreoler. Kulturministeriet har oplyst, at ministeriet hidtil har fortolket reglerne, så der er mulighed for at foretage reservering, blot midlerne til en opgave var tilvejebragt i finansåret.

Budgetvejledningen åbner mulighed for, at virksomhederne kan reservere midler til opgaver, der ikke er afsluttet inden for finansåret, men det kræver, at opgaven ikke er færdiggjort. Rigsrevisionen finder ikke, at overførselsadgangen omfatter afskrivninger. Rigsrevisionen finder, at det er en forudsætning for de omkostningsbaserede bevillinger, at omkostninger til afskrivninger skal afholdes af de løbende finanslovsbevillinger. Rigsrevisionen finder således, at Statens Arkiver burde have opført de 12,5 mio. kr. som et overført overskud.

Revision af DR Byens byggeregnskab

408. DR's ledelse har aflagt byggeregnskab for DR Byen pr. 30. juni 2009. Byggeomkostningerne udgør 5.672,6 mio. kr. i løbende priser og 4.689,9 mio. kr. i 1999-priser. Med byggeregnskabet pr. 30. juni 2009 betragtede DR byggeriet af DR Byen som afsluttet, idet der dog var hensat ca. 48 mio. kr. i løbende priser (ca. 36 mio. kr. i 1999-priser) til beplantning af arealer ved parkeringsplads, mindre udestående arbejder og mangelfhjælpning samt enkelte andre udestående.

409. Revisionen af DR Byens byggeregnskab pr. 30. juni 2009 viste, at DR Byens byggeregnskab på 4.689,9 mio. kr. i 1999-priser ikke oversteg byggebudgettet fra februar 2007 på 4.700 mio. kr. I byggeregnskabet var som nævnt ovenfor indregnet hensatte forpligtelser på ca. 36 mio. kr. Rigsrevisionen konkluderede, at byggeregnskabet var retvisende, og at DR's indregning og måling af de hensatte forpligtelser var rimelig og dækkende for de udestående forhold.

O. § 22. Kirkeministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM KIRKEMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Kirkeministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Kirkeministeriets område.

Departementets lønforvaltning og tilsyn med it-sikkerhed på ministerområdet fungerede tilfredsstillende.

Revisionen ved folkekirkens fællesfond viste, at der er sket forbedringer i stifternes regnskabsaflæggelse i forhold til 2008.

a. Baggrundsoplysninger

410. Kirkeministeriet bestod i 2009 af departementet. Revisionen har endvidere omfattet folkekirkens fællesfond, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskabet.

411. Kirkeministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 29.

Tabel 29. Kirkeministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	23
Øvrige driftsudgifter	37
Tilskud	810
Bruttoudgifter i alt	870
Bruttoindtægter	0

412. Kirkeministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 30.

Tabel 30. Kirkeministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	1
Omsætningsaktiver	55
Aktiver i alt	56
Egenkapital	÷15
Hensættelser	11
Langfristet gæld	0
Kortfristet gæld	60
Passiver i alt	56

b. Den udførte revision

413. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet og folkekirkens fællesfond.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af departementet
- revision af folkekirkens fællesfond.

Revision af departementet

414. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller i departementet var samlet set tilfredsstillende og opfyldte generelt de krav, der stilles til en god og pålidelig forvaltning. Departementet havde styrket forretningsgangene i overensstemmelse med Rigsrevisionens anbefalinger fra 2008. Rigsrevisionen vurderede, at dispositionerne samlet set var i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love mv.

415. Departementet havde på en tilfredsstillende måde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet.

Revision af løn ved departementet

416. Departementets forretningsgange og interne kontroller på lønområdet fungerede generelt tilfredsstillende og opfyldte dermed de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Kirkeministeriets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

417. Den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Rigsrevisionen vurderede, at departementets løn- og personalepolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer, og at der var etableret en fast og hensigtsmæssig budgetopfølgningssprocedure på lønområdet.

Revision af it ved departementet

418. Kirkeministeriets it-systemer indgår i Kirkenettet, som er Kirkeministeriets og folkekirkens fælles it-netværk. Brugere på Kirkenettet har alt efter deres arbejdsområde adgang til Personregistrering, CPR, ESDH-systemet, økonomi- og lønsystem mfl.

419. It-sikkerheden på de undersøgte områder var samlet set tilfredsstillende.

420. Revisionen omfattede departementets tilsyn med it-sikkerheden i de institutioner, som anvender Kirkenettet, herunder adgang til systemer og data og fysisk sikkerhed i it-kontorets lokaler.

421. Departementet havde fulgt op på Rigsrevisionens anbefalinger fra den foregående it-revision i 2008 og havde bl.a. indhentet revisorerklæringer om drift af Kirkenettet, udarbejdet en beredskabsplan og iværksat en systematisk afprøvning af reetablering af de væsentligste systemer.

Revision af folkekirkens fællesfond

422. Fællesfondens konsoliderede årsrapport er udarbejdet på grundlag af årsrapporterne for de enkelte stifter, Folkekirkens Administrative Fællesskab og Kirkeministeriets it-kontor.

423. De gennemgåede forretningsgange og interne kontroller fungerede samlet set tilfredsstillende og opfyldte generelt de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning. Forretningsgangene og de interne kontroller medvirkede således til at sikre, at årsregnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne i videst muligt omfang var i overensstemmelse med bevilinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

424. Rigsrevisionen vurderede, at stifternes regnskabsaflæggelse generelt er forbedret i forhold til 2008. Rigsrevisionen konstaterede ved den afsluttende revision af stifterne, at der hos flere stifter var regnskabsposter, som det ikke var muligt at få afstemt på tilfredsstillende vis. Stifterne og Kirkeministeriets departement er derfor fortsat opmærksomme på mulige forbedringer i forhold til regnskabsaflæggelsen og regnskabsmaterialet.

Rigsrevisionen finder stifternes og Kirkeministeriets initiativer tilfredsstillende.

P. § 23. Miljøministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM MILJØMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Miljøministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til regnskabet for Skov- og Naturstyrelsen om hensættelse af feriepenge.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Miljøministeriets område.

Skov- og Naturstyrelsen havde i 2009 hensat 4,7 mio. kr. for lidt til feriepenge. Fejlen betød, at egenkapitalen ikke udgør 7,2 mio. kr., som oplyst i regnskabet, men kun 2,5 mio. kr. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om fejlen.

Regnskabsforvaltningen hos klagenævn (Naturklagenævnet og Miljøklagenævnet) var ikke tilfredsstillende. Rigsrevisionen vil følge nævnets arbejde med at sikre, at de nævnte konti bliver afstemt, at fejlposterings bliver rettet, og at differencer bliver analyseret og bogført.

a. Baggrundsoplysninger

425. Miljøministeriet bestod i 2009 af 7 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om Skov- og Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen, By- og Landskabsstyrelsen, Kort- og Matrikelstyrelsen, Danmarks Miljøportal og Natur- og Miljøklagenævnet. Ministerområdet omfattede endvidere Dansk Producentansvarssystem (DPA-System), som er medlemsfinansieret.

426. Miljøministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 31.

Tabel 31. Miljøministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.171
Øvrige driftsudgifter	1.520
Tilskud	697
Bruttoudgifter i alt	3.388
Bruttoindtægter	1.354

427. Miljøministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 32.

Tabel 32. Miljøministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	3.518
Omsætningsaktiver	1.639
Aktiver i alt	5.157
Egenkapital	1.745
Hensættelser	1.201
Langfristet gæld	1.284
Kortfristet gæld	927
Passiver i alt	5.157

b. Den udførte revision

428. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet, Miljøstyrelsen og Danmarks Miljøportal. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning til regnskabet for Skov- og Naturstyrelsen. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 3 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- supplerende oplysning om hensættelse af feriepenge ved Skov- og Naturstyrelsen
- revision ved Skov- og Naturstyrelsen
- revision af departementet
- revision af Danmarks Miljøportals anlægsaktiver
- revision ved klagenævnet (Naturklagenævnet og Miljøklagenævnet).

Supplerende oplysning om hensættelse af feriepenge ved Skov- og Naturstyrelsen

429. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold om Skov- og Naturstyrelsens regnskab. Rigsrevisionen har supplerende oplyst, at Skov- og Naturstyrelsen i 2009 har hensat 4,7 mio. kr. for lidt til feriepenge på grund af en fejl. Fejlen opstod, da styrelsen skulle opføre feriepengenhensættelsen ultimo 2009 og modregnede allerede udbetalte feriepenge til fratrådte medarbejdere frem for at trække beløbet ud af opgørelsen. Fejlen medførte, at der var hensat 4,7 mio. kr. for lidt til dækning af feriepengeforpligtelsen, som samlet burde udgøre 51,3 mio. kr. ultimo 2009. Egenkapitalen burde dermed have udgjort 2,5 mio. kr. og ikke 7,2 mio. kr., som det fremgår af regnskabet.

Revision ved Skov- og Naturstyrelsen

430. Skov- og Naturstyrelsen besluttede i 2008, at de statslige skove skulle overføres fra det omkostningsbaserede regnskab til det udgiftsbaserede regnskab. Styrelsen foretog nulstilling af det omkostningsbaserede regnskab i 2008, men styrelsen fik fejlagtigt ikke bogført beløbene i det udgiftsbaserede regnskab. Forholdet medførte, at de materielle anlægsaktiver udviste 1,7 mia. kr. for lidt ultimo 2008. Beløbet er korrigeret i 2009 ved en opskrivning på 1,7 mia. kr. i det udgiftsbaserede regnskab.

Revision af departementet

431. Lønrevisionen viste, at departementets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Departementets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder. Revisionsområderne særlige ydelser og registrering af ferie og andet fravær blev dog vurderet som værende ikke helt tilfredsstillende.

432. Revisionen blev foretaget som opfølgning på lønrevisionen i 2008, hvor departementets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende.

433. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at departementet havde fulgt op på hovedparten af de bemærkninger og anbefalinger, der blev givet ved lønrevisionen i 2008. Videre lagde Rigsrevisionen vægt på, at der var udarbejdet dækkende samarbejdsaftaler mellem departementet og Miljøministeriets Personaleadministration samt mellem departementet og Økonomiservicecentret (ØSC). Endelig var personalesagerne generelt vel-dokumenterede.

434. Departementet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning. Departementet vurderede dog, at det var unødigt omkostningsforøgende at gennemføre personadskilt kontrol ved lønindplaceringer og anciennitetsberegninger, og ville derfor kun udføre dette i vanskelige sager. Rigsrevisionen finder principielt, at der i alle tilfælde bør foretages en funktionsadskilt kontrol, da fejl kan medføre systematisk forkert lønudbetaling. Den stikprøvevis gennemgang af personalesager viste dog ingen fejl.

Revision af Danmarks Miljøportals anlægsaktiver

435. Revisionen ved Danmarks Miljøportal viste, at procedurerne for anskaffelse og aktivering samt værdiregulering af anlægsaktiver var beskrevet i regnskabsinstruksen, og at dispositionerne blev foretaget i overensstemmelse med de beskrevne procedurer.

436. Den stikprøvevis gennemgang af anlægsaktiverne viste dog, at ejerforholdet til den fællesoffentlige naturdatabase, Danmarks Naturdata, var uafklaret mellem Danmarks Miljøportal og Danmarks Miljøundersøgelser. Danmarks Miljøportal havde betalt for udviklingen af brugergrænseflader, datamodel mv., mens Danmarks Miljøundersøgelser havde medvirket ved udvikling af naturdatabasen. Danmarks Miljøportal afholdt endvidere omkostninger til den løbende drift og formidling af naturdatabasen. Rigsrevisionen konstaterede, at der ikke forelå en kontrakt, der fastslog ejendomsretten til alle dele af naturdatabasen.

437. Den uafklarede ejendomsret bevirkede endvidere, at Danmarks Miljøundersøgelser havde adgang til at rette i databasens struktur og opsætning, mens Danmarks Miljøportal udadtil har ansvaret for databasens drift over for brugerne.

438. Rigsrevisionen anbefaler, at Danmarks Miljøportal bør afklare ejendomsretten til anlægsaktivet. Danmarks Miljøportal har taget Rigsrevisionens anbefaling til efterretning og vil følge den.

Revision ved klagenævn

439. Revisionen ved klagenævn (Naturklagenævnet og Miljøklagenævnet) viste, at nævnene ikke i tilstrækkeligt omfang havde foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller af regnskabet, før det blev godkendt. De manglende afstemninger indebar en risiko for, at regnskabsresultat, aktiver og passiver ikke var opgjort korrekt. Rigsrevisionen konstaterede, at flere bankkonti ikke var afstemt til kontoudtog fra bank, at enkelte kreditorkonti, herunder kreditorposter, ikke var afstemt, og at flere balancekonti indeholdt fejlposter og uopklarede differencer.

440. Rigsrevisionen finder, at den regnskabsmæssige forvaltning hos klagenævnene ikke har været tilfredsstillende. Klagenævnene har oplyst, at de vil sikre, at de nævnte konti bliver afstemt, at fejlposter bliver rettet, og at differencer bliver analyseret og bogført. Rigsrevisionen vil følge dette arbejde tæt.

Q. § 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM MINISTERIET FOR FØDEVARER, LANDBRUG OG FISKERIS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om FødevarerErhvervs regnskab.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris område. Ved nogle virksomheder var der bemærkninger om afstemninger, som virksomhederne har taget til efterretning.

En væsentlig del af regnskabet på ministeriets område vedrører EU-midler, som bl.a. udbetales via støtteordninger. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om, at Europa-Kommissionen på landbrugsområdet inden for de seneste år har rejst en række sager over for Danmark med underkendelser eller risiko for underkendelser på i alt ca. 945 mio. kr. af tidligere modtaget støtte. Underkendelserne vedrører primært enkeltbetalingsordningen og den tidligere hektarstøtteordning.

Revisionen af EU-midlerne er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

a. Baggrundsoplysninger

441. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevarerministeriet) bestod i 2009 af 5 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig om FødevarerErhverv, Plantedirektoratet, Fødevarerstyrelsen og Fiskeridirektoratet.

442. FødevarerErhverv og Fiskeridirektoratet er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af disse regnskaber på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, revisioner gennemført i samarbejde med den interne revision og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

443. Fødevareministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 33.

Tabel 33. Fødevareministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	1.538
Øvrige driftsudgifter	1.262
Tilskud	10.927
Bruttoudgifter i alt	13.727
Bruttoindtægter	10.229

444. Fødevareministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 34.

Tabel 34. Fødevareministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	1.032
Omsætningsaktiver	3.125
Aktiver i alt	4.157
Egenkapital	+1.213
Hensættelser	3.842
Langfristet gæld	570
Kortfristet gæld	958
Passiver i alt	4.157

b. Den udførte revision

445. Rigsrevisionen har afgivet 4 erklæringer uden forbehold og supplerende oplysninger. Rigsrevisionen har desuden afgivet en supplerende oplysning til erklæringen om revisionen af FødevareErhverv, jf. beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- supplerende oplysning om FødevareErhvervs regnskab
- revision af løn ved departementet
- revision af Plantedirektoratet
- revision af Fødevarestyrelsen.

446. Revisionen af FødevareErhverv og Fiskeridirektoratet er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

Supplerende oplysning om FødevarerErhvervs regnskab

447. En væsentlig del af regnskabet på ministeriets område vedrører EU-midler, som bl.a. udbetales via støtteordninger. Rigsrevisionen har afgivet en supplerende oplysning om, at Europa-Kommissionen på landbrugsområdet indenfor de seneste år har rejst en række sager over for Danmark med underkendelser eller risiko for underkendelser (tilbagebetaling af tidligere modtagen EU-finansiering). Underkendelserne vedrører primært enkeltbetalingsordningen og den tidligere hektarstøtteordning.

De konstaterede svagheder i enkeltbetalingsordningen har givet anledning til underkendelser vedrørende markblokregistret og arealkontrollen, krydsoverensstemmelseskontrollen og kontrollen med betalingsrettigheder. De danske myndigheder har løbende været i dialog med Europa-Kommissionen for at minimere underkendelsernes størrelse, og de danske myndigheder har fået nedbragt underkendelserne til ca. 195 mio. kr. Fødevarerministeriet har fremsendt aktstykke om underkendelserne til Folketingets Finansudvalg den 26. oktober 2010.

Tilbagebetalingen vedrørende den tidligere hektarstøtteordning på 750 mio. kr. er – i henhold til de forordningsbestemte regler – allerede sket ved modregning i Europa-Kommissionens refusion af den landbrugsstøtte, som FødevarerErhverv udbetalte i 2009. Beløbet er i statsregnskabet for 2009 derfor konteret som en negativ indtægt under den direkte landbrugsstøtte. Da de danske myndigheder ikke er enig i underkendelsen, har Danmark indbragt sagen for EU-Domstolen. Det er Rigsrevisionens vurdering, at de danske myndigheder har gode argumenter for forvaltningen på området. Rigsrevisionen finder det på den baggrund berettiget at indbringe sagen for EU-Domstolen med henblik på domstolens vurdering af underkendelsen.

Revisionen af EU-midlerne er omtalt i beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2009.

Revision af løn ved departementet

448. Revisionen viste, at departementets forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede meget tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Departementets forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

449. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne generelt var veldokumenterede, og at løn-udbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Videre var det Rigsrevisionens vurdering, at Fødevarerministeriets personale- og lønpolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer, og at cirkulære om samarbejde og samarbejdsudvalg var implementeret. Departementets forhandlinger om løn var formaliserede og veldokumenterede. Endelig havde departementet etableret en fast og hensigtsmæssig budgetopfølgningsprocedure på lønområdet, og departementet fulgte lønsumsforbruget tæt og havde overvejet, hvordan personaleresurserne på sigt blev tilpasset lønsumsbevillingen.

Revision af Plantedirektoratet

450. Rigsrevisionen vurderede ved den afsluttende årsrevision samlet set, at direktoratet ikke i tilstrækkelig grad havde foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Dette finder Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende. De manglende afstemninger indebar en risiko for, at aktiver og passiver ikke blev opgjort korrekt. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke væsentlige fejl og mangler i direktoratets regnskab.

Revisionsresultater

451. Rigsrevisionen konstaterede, at nogle regnskabsposter ikke var regnskabsmæssigt afstemt, inden regnskabet blev godkendt, og at de foretagne afstemninger indeholdt væsentlige uafklarede differencer.

452. Derudover blev det konstateret, at 3 ud af 7 stikprøver på tilgange på anlægsaktiverne var aktiveret inkl. moms. Den fejlagtige kontering af moms i stikprøverne udgjorde i alt ca. 230.000 kr.

453. Ved opgørelse af skyldige feriepenge havde Plantedirektoratet anvendt gennemsnitstimelønnen fra 2008. Rigsrevisionen vurderede, at satsen burde være reguleret i henhold til overenskomstmæssige ændringer. Direktoratet oplyste, at der fra 2010 vil blive foretaget nøjagtige beregninger af feriepenge pr. medarbejder med dennes reelle timesats.

454. Den stikprøvevise kontrol af periodisering af bilag bogført i januar 2010 i regnskabet for 2010 viste, at der i 2009 manglede omkostninger for ca. 260.000 kr. Rigsrevisionen vurderede, at direktoratets forretningsgange og interne kontroller i 2010 vedrørende forvaltning af udgifter ikke fungerede helt tilfredsstillende for så vidt angår periodisering.

Revision af Fødevarestyrelsen

455. Den løbende årsrevision viste, at de gennemgåede forretningsgange og interne kontroller samlet set var tilfredsstillende og generelt opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig forvaltning, og dermed medvirkede til at sikre regnskabets rigtighed.

456. Revisionen viste, at debitoradministrationen ikke var helt tilfredsstillende, da rykkerprocedurerne generelt ikke blev fulgt, og at nogle debitorer først blev rykket med 10 måneders forsinkelse.

457. Revisionen viste, at styrelsen havde vanskeligt ved at prisfastsætte gebyrordningerne korrekt. Det betød, at en del ordninger havde overskud og en del underskud. Samlet set havde gebyrordningerne underskud. Styrelsen havde fået foretaget en konsulentundersøgelse, der omfattede en kortlægning og analyse af styrelsens bevillings-, budget- og økonomistyringsværktøjer. Konsulentundersøgelsen anbefalede, at antallet af styrelsens gebyrordninger blev reduceret, og at nye gebyr- og budgetmodeller blev indført. Styrelsen forventede at følge konsulentundersøgelsens anbefalinger, hvilket Rigsrevisionen finder tilfredsstillende.

458. Rigsrevisionens forvaltningsrevision som del af den løbende årsrevision omfattede fokusområdet forvaltning af tjenesterejser og repræsentation. Rigsrevisionen vurderede, at styrelsens forretningsgange for kontrol af tjenesterejser og efterregning af bilag var betryggende, men at styrelsen ikke har haft det fulde overblik over, hvilke medarbejdere i styrelsen der havde kørselsbemyndigelse og betalingskort. Rigsrevisionen anbefalede, at styrelsen fulgte op på, at oversigterne løbende ajourføres.

Styrelsen har taget Rigsrevisionens anbefaling til efterretning og vil følge den.

459. Den afsluttende årsrevision viste, at styrelsen ikke i tilstrækkelig grad havde foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger, inden regnskabet blev godkendt. Den manglende kvalitetssikring af den foretagne bogføring og de udarbejdede afstemninger/specifikationer indebar en risiko for, at aktiver og passiver ikke blev opgjort korrekt. Rigsrevisionen konstaterede imidlertid ikke ved revisionen væsentlige fejl og mangler i styrelsens regnskab.

460. Rigsrevisionen vurderer samlet set, at den afsluttende regnskabsaflæggelse ikke er helt tilfredsstillende.

461. Rigsrevisionen vurderede ved gennemgangen af årsrapporten, at målene var styringsrelevante, da der var sammenhæng i styringskæden fra styrelsens overordnede mission og vision til de konkrete resultatmål. Styrelsen havde udført realistiske og selvkritiske analyser for en række resultatmål.

Rigsrevisionen udvalgte nogle oplysninger i årsrapporten, som styrelsen skulle dokumentere. Der var som hovedregel god dokumentation og klar sammenhæng mellem de enkelte registreringer og årsrapportens økonomi- og statistikdata.

Revision af løn

462. Lønrevisionen omfattede afdelingen i Mørkhøj og Fødevareregion Øst, herunder Kødkontrollen. Lønrevisionen viste, at styrelsens forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og dermed opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Styrelsens forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

463. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at den organisatoriske tilrettelæggelse af opgaverne var hensigtsmæssig med en klar opgave- og ansvarsfordeling. En stikprøvevis gennemgang ved Fødevareregion Øst viste, at personalesagerne generelt var vel-dokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Rigsrevisionen konstaterede dog i april 2009, at skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid på samlet ca. 74.000 timer for hele styrelsen ikke blev indregnet i regnskabet. Styrelsen har oplyst, at saldoen blev opgjort til ca. 20.000 timer ved udgangen af 2009. Endelig var det Rigsrevisionens vurdering, at styrelsens personale- og lønpolitikker levede op til Finansministeriets retningslinjer, og at der var etableret en fast og hensigtsmæssig budgetopfølgningsprocedure på lønområdet.

464. Rigsrevisionen fandt, at styrelsen med fordel kunne sammenskrive og beskrive det overordnede dataflow mellem fødevareregionerne og den centrale enhed i Mørkhøj på det personale- og lønadministrative område. Desuden burde styrelsen gennemgå ansættelses-sager for tjenestemandsansatte på ny løn med henblik på at sikre korrekt pensionsindbetaling. Rigsrevisionen anbefalede derudover, at tidsregistreringen ved Kødkontrollen blev funktionsadskilt kontrolleret.

465. Styrelsen har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

R. § 28. Transportministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM TRANSPORTMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Transportministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er generelt sket forbedringer af regnskabsforvaltningen på Transportministeriets område.

Rigsrevisionen tog i 2008 forbehold for Vejdirektoratets regnskab, fordi Vejdirektoratet ikke havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Revisionen af regnskabet for 2009 viste, at der er sket væsentlige forbedringer på regnskabsområdet, og at regnskabet for 2009 er rigtigt, selv om der fortsat er behov for forbedringer.

Rigsrevisionen tog i 2008 forbehold for Naviairs regnskab, idet der var usikkerhed omkring værdiansættelser, beholdninger og afskrivninger. Revisionen af regnskabet for 2009 viste, at regnskabet er rigtigt, selv om der fortsat er behov for forbedringer. Naviair har således foretaget en tilfredsstillende opfølgning på de konstaterede fejl og mangler i regnskabet for 2008.

Banedanmark havde i en årrække problemer med at opgøre værdien af infrastrukturaktiverne korrekt, hvilket medførte, at Rigsrevisionen i 2007 tog forbehold for regnskabet. Banedanmark har i 2009 efter et omfattende udredningsarbejde opgjort og værdisat infrastrukturaktiverne og dermed forbedret kvaliteten af regnskabet. Rigsrevisionen har konkluderet, at Banedanmarks regnskab for 2009 er rigtigt. Der er dog fortsat områder, hvor den økonomiske forvaltning kan forbedres.

a. Baggrundsoplysninger

466. Transportministeriet bestod i 2009 af i alt 13 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Vejdirektoratet, Statens Luftfartsvæsen, Naviair og Banedanmark. Revisionen har også omfattet DSB, Udviklingsselskabet By & Havn I/S, Metroselskabet I/S og Øresundsbro Konsortiet, hvis regnskaber ikke indgår i statsregnskabet.

467. Banedanmark er omfattet af en § 9-aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og det er Rigsrevisionens vurdering, at den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og at Rigsrevisionen kan støtte sin revision af Banedanmarks regnskab på den interne revisions arbejde. I den samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har udført, revisioner udført i samarbejde med den interne revision og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

468. Transportministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 35.

Tabel 35. Transportministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	2.598
Øvrige driftsudgifter	13.079
Tilskud	5.110
Bruttoudgifter i alt	20.787
Bruttoindtægter	5.232

469. Transportministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 36.

Tabel 36. Transportministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	132.304
Omsætningsaktiver	1.805
Aktiver i alt	134.109
Egenkapital	129.542
Hensættelser	314
Langfristet gæld	1.867
Kortfristet gæld	2.386
Passiver i alt	134.109

b. Den udførte revision

470. Rigsrevisionen har afgivet 4 erklæringer uden forbehold eller supplerende oplysninger. Ud over disse blev der afgivet erklæring om DSB, Udviklingsselskabet By & Havn I/S, Metro-selskabet I/S og Øresundsbro Konsortiet. Rigsrevisionen har endvidere gennemført 9 revisioner uden erklæring.

471. I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Transportministeriets departement
- revision af Vejdirektoratet
- revision af Naviair
- revision af Statens Luftfartsvæsen
- revision af Trafikstyrelsen
- revision af Banedanmark.

Revision af Transportministeriets departement

472. Revisionen viste, at departementet på en tilfredsstillende måde havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller ved godkendelsen af regnskabet. De gennemgåede afstemninger var af god kvalitet, og Rigsrevisionen har ikke i forbindelse med gennemgangen konstateret væsentlige fejl og mangler i regnskabet for 2009. På den baggrund vurderede Rigsrevisionen, at det aflagte regnskab for 2009 er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

473. Ved den løbende revision konstaterede Rigsrevisionen dog, at departementet ved overgangen fra Koncenta til Økonomiservicecentret (ØSC) havde konstateret fejl i regnskabet. Rigsrevisionen finder det positivt, at departementet har foretaget en oprydning af balanceposter i 2009, og at departementet som konsekvens heraf har foretaget ekstra kontrol af opgaver og ydelser, der er leveret af regnskabscentrene.

Rigsrevisionen finder departementets initiativer tilfredsstillende.

Revision af Vejdirektoratet

474. Revisionen af Vejdirektoratet har omfattet en vurdering af direktoratets regnskabsforvaltning for 2009. Som led i revisionen foretog Rigsrevisionen en opfølgning på revisionsbemærkningerne fra 2008. Revisionen har endvidere omfattet en gennemgang af Vejdirektoratets oplysninger om mål og resultater samt en gennemgang af forvaltningen af Vejdirektoratets mindre anlæg under rådigheds- og anlægspuljen.

Revisionen viste, at regnskabet er rigtigt, og at der var sket en tilfredsstillende opfølgninger på bemærkningerne fra revisionen af regnskabet for 2008, men at der fortsat er områder, hvor den økonomiske forvaltning kunne forbedres. Rigsrevisionen fandt fx, at Vejdirektoratet ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Rigsrevisionen fandt endvidere, at forretningsgange og interne kontroller for håndtering af mindre anlæg under rådigheds- og anlægspuljen kunne forbedres. Vejdirektoratets mål og resultatkrav kunne endvidere formuleres klarere.

Afsluttende revision

475. Den afsluttende årsrevision viste, at regnskabet for 2009 er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Rigsrevisionen vurderede dog, at Vejdirektoratet ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at der var foretaget regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt. Dette fandt Rigsrevisionen ikke helt tilfredsstillende. De manglende afstemninger og kontroller havde medført fejl i regnskabet, der dog ikke var så væsentlige, at regnskabet samlet set ikke er rigtigt.

476. Revisionen viste bl.a., at der var fejl på regnskabsposter relateret til lønområdet, herunder en manglende hensættelse til åremålsansatte, og fejl i opgørelsen af skyldige feriepenge og skyldigt overarbejde. Bruttofejlen udgjorde 19,9 mio. kr. med en samlet nettoeffekt på resultatopgørelsen på 15,7 mio. kr. I 2010 har Vejdirektoratet foretaget en beregning på grundlag af en ny vejledning fra Økonomitstyrelsen, der viser, at fejlene relateret til lønområdet samlet har en nettoeffekt på resultatopgørelsen på 4,4 mio. kr. På egenkapitalen var der en difference på ca. 10,1 mio. kr. vedrørende manglende afregning af mellemregningsforhold i 2007 og 2008 mellem det udgiftsbaserede regnskab og det omkostningsbaserede regnskab. Herudover udestod der endelig afregning af primosaldoen på mellemregningskontoen vedrørende 2007 og 2008 på netto 405 mio. kr. og afregning med Økonomitstyrelsen af renteudgifter på ca. 4,6 mio. kr. som følge af manglende likviditetsflytninger mellem det udgiftsbaserede regnskab og det omkostningsbaserede regnskab. Det var Rigsrevisionens vurdering, at det skyldige beløb på 4,6 mio. kr. burde være indregnet og bogført i regnskabet for 2009. Beløbet er dog oplyst i Vejdirektoratets årsrapport.

Vejdirektoratet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil fra og med 2010 ændre opgørelsesmetode på lønområdet. Vejdirektoratet har sendt en anmodning om primokorrektion af egenkapitalen til Økonomistyrelsen, ligesom Vejdirektoratet vil ændre kontoplanen i 2010, så mellemregningsforhold og egenkapital er klart adskilt.

477. Som opfølgning på revisionen i 2008 var der i 2009 netto skabt overensstemmelse mellem SAP og SKS, omend der fortsat var væsentlige differencer mellem SAP og SKS på delregnskabsniveau i det udgiftsbaserede regnskab på konti for materielle anlægsaktiver og egenkapital, som dog ikke havde påvirket den samlede regnskabsaflæggelse. I det udgiftsbaserede regnskab udestod bogføring af primokorrekationer for i alt 289,7 mio. kr., som Vejdirektoratet ved en fejl ikke havde foretaget, til trods for at Økonomistyrelsen havde givet tilladelse hertil. Endvidere havde Vejdirektoratet ved periodisering af udgifter til 11 arealerhvervelser ved en fejl benyttet forkert fortegn, hvilket betød en samlet fejl i det udgiftsbaserede regnskab på 13,6 mio. kr. Vejdirektoratet vil foretage de nødvendige korrekationer.

478. Revisionen viste også, at Havarikommissionen for Vejtrafikulykker ikke aflagde et fuldstændigt regnskab. Rigsrevisionen vurderede dog, at de konstaterede mangler var forbundet med uklarheder omkring kommissionens regnskabsmæssige status, hvorfor Rigsrevisionen anbefalede, at Vejdirektoratet i samarbejde med Transportministeriets departement og Økonomistyrelsen snarest søgte en afklaring af denne, herunder kommissionens uafhængighed i forhold til Vejdirektoratet. Ministeriet har oplyst, at Vejdirektoratets hovedkonto fra 2011 bliver til virksomhedsbærende hovedkonto for kommissionen.

479. Rigsrevisionen foretog i forbindelse med den afsluttende årsrevision af regnskabet for 2009 en opfølgning på bemærkningerne fra revisionen af regnskabet for 2008, hvor Rigsrevisionen konstaterede, at Vejdirektoratets regnskab ikke var rigtigt, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 337, pkt. 43. Rigsrevisionen konstaterede, at Vejdirektoratets arbejde med at sikre et korrekt regnskab for 2009 havde betydet, at de fejl, som Rigsrevisionen konstaterede i regnskabet for 2008 på bl.a. hensættelser, omkostningsbaserede anlægsaktiver, fejl i afløftninger mv., var rettet. Rigsrevisionen vurderede, at der i løbet af 2009 var sket væsentlige forbedringer i Vejdirektoratet på regnskabsområdet set i forhold til 2008. Dette fandt Rigsrevisionen tilfredsstillende.

480. Revisionen fandt endvidere, at flere af Vejdirektoratets mål og resultatkrav ikke var tilstrækkeligt klart formuleret. Dette havde for nogle resultatkrav i 2009 vanskeliggjort dokumentationen for målopfyldelse på enkelte delmål. Rigsrevisionen konstaterede derudover, at der for udvalgte resultatkrav ikke var den fornødne sammenhæng mellem målrapporteringen i årsrapporten og den underliggende dokumentation. Rigsrevisionen fandt, at dette skyldtes en utilstrækkelig kvalitetssikring af oplysningerne i årsrapporten og utilstrækkelig klarhed i resultatkontrakten.

Revision af mindre anlæg i Vejdirektoratet

481. Rigsrevisionen reviderede som led i den løbende årsrevision Vejdirektoratets mindre anlæg under rådigheds- og anlægspuljen. På finanslovens § 28.21.21. Anlæg til fremme af sikkerhed og miljø var den samlede bevilling i 2009 til projekter inden for disse puljer fastsat til 364,4 mio. kr. (eller ca. 14 %) ud af en samlet anlægsbevilling for Vejdirektoratet på 2.613,3 mio. kr. Projekterne omfatter bl.a. anlæg af rundkørsler, cykelstier og trafiksaneringer med et projektbudget i intervallet 1-50 mio. kr. Rigsrevisionen gennemgik for de pågældende mindre anlægsprojekter Vejdirektoratets organisering, forretningsgange, økonomistyring og overholdelse af bevillingsbestemmelser.

482. Det var Rigsrevisionens vurdering, at Vejdirektoratets forretningsgange og interne kontroller for området mindre anlæg ikke var tilfredsstillende. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen vægt på, at økonomistyringen af mindre anlæg havde været mangelfuld, og at omfanget af konstaterede problemstillinger ved Rigsrevisionens gennemgang af udvalgte pro-

jekter indikerede, at der kan være væsentlige usikkerheder omkring oplysningerne i budget-opfølgningerne.

483. Revisionen viste bl.a., at der ikke forelå valide ankerbudgetter, og at der var utilstrækkelig kvalitetssikring af data, der lå til grund for budgetopfølgningen, ligesom der ikke konsekvent blev fulgt op på totaludgiften for det enkelte projekt. Endvidere var der uoverensstemmelser mellem oplysninger til ledelsen om projekternes budget og forbrugsforventning og projektlederens oplysninger og forventninger. Dokumentationen for det enkelte projekts udvikling (ændringslog) var endvidere mangelfuld, og der blev ikke foretaget en tilstrækkelig analyse af væsentlige ændringer og afvigelser i budgetopfølgningsdokumentet.

484. Rigsrevisionen fandt det dog positivt, at Vejdirektoratet på området mindre anlæg havde igangsat en række initiativer til forbedring af administrationen, herunder implementering af en ny økonomimodel på området.

485. Vejdirektoratet har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem. Vejdirektoratet har oplyst, at organisationen er ændret, og at der er udarbejdet en økonomihåndbog for området mindre anlæg.

Revision af Naviair

486. Revisionen af Naviairs regnskab har omfattet en vurdering af bl.a. Naviairs regnskabsforvaltning for 2009, herunder forvaltningen på lønområdet. Som led i revisionen foretoges en opfølgning på revisionsbemærkningerne fra 2008, herunder særligt anlægsområder, der gav anledning til forbehold i regnskabet for 2008. Revisionen har endvidere omfattet gennemgang af Naviairs costbaser, der ligger til grund for den betaling, der opkræves af brugerne.

Revisionen viste, at regnskabet er rigtigt, og at der var sket en tilfredsstillende opfølgning på bemærkningerne fra revisionen af regnskabet for 2008. Rigsrevisionen havde enkelte bemærkninger til løn- og anlægsområderne, som Naviair vil følge. Rigsrevisionen har endvidere fundet det positivt, at Naviair har taget initiativ til at etablere en ny model for omkostningsfordelinger fra 2010 på de brugerfinansierede områder, så det fremover sikres, at der anvendes passende, retvisende fordelingsnøgler, som overholder regelgrundlaget på området.

Afsluttende revision

487. Revisionen viste, at Naviair havde foretaget en tilfredsstillende opfølgning på konstaterede fejl og mangler i regnskabet for 2008, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 338, pkt. 44 vedrørende Naviairs anlægsaktiver og afledte driftsposter. Rigsrevisionen har således konkluderet, at Naviairs regnskab for 2009 er rigtigt. Naviair havde således gennemgået anlægskartoteket i 2009 og foretaget de fornødne korrektionsposter i regnskabet på et veldokumenteret grundlag. Naviair havde endvidere på meget tilfredsstillende vis i årsrapportens afsnit om anvendt regnskabspraksis redegjort for driftseffekten af anlægsrettelserne, ændringer i anvendt regnskabspraksis og bygninger på lejet grund mv.

Driftsresultatet for 2009 var på baggrund af ovennævnte påvirket af forøgede omkostninger på 54,5 mio. kr., heraf nedskrivninger på 21,8 mio. kr., afskrivninger på 24,3 mio. kr. og driftsomkostninger vedrørende anlæg under udførelse på 8,4 mio. kr. Af den samlede driftspåvirkning på 54,5 mio. kr. vedrørte 40,6 mio. kr. fejl i tidligere regnskabsår.

488. Det var Rigsrevisionens vurdering, at Naviairs anlægsregistreringer og tilhørende regnskabsposter ultimo 2009 i al væsentlighed fulgte de retningslinjer, som fremgår af regnskabsbekendtgørelsen og Finansministeriets Økonomisk Administrative Vejledning (ØAV), når der tages højde for tidligere opnåede og nuværende dispensationer fra Økonomistyrelsen.

489. Revisionen viste endvidere, at Naviair havde aktiveret indirekte løn og øvrige driftsomkostninger for 4,2 mio. kr. som tilgang på anlæg, hvoraf dele ikke var aktiverbare, og kontering ikke var foretaget i henhold til Økonomistyrelsens retningslinjer. Rigsrevisionen anbefalede, at der etableres skriftlige retningslinjer for indregning af direkte og indirekte

produktionsomkostninger, der sikrer en ensartet kontering, fordeling og beskrivelse af de udgifter, som indregnes, og retningslinjer for, hvordan fordelingen af de forskellige udgiftstyper foretages. Naviar har oplyst, at de er enige heri.

Costbaser

490. Rigsrevisionen gennemgik Naviars forretningsgange for omkostningsfordelinger mellem de brugerfinansierede områder (costbaser), som er grundlaget for brugernes betalinger.

491. Rigsrevisionen vurderede, at Naviars omkostningsfordelingsmodel i vid udstrækning baserede sig på en undtagelsesbestemmelse i regelsættet om, at en fordeling på 75/25 kan anvendes mellem betaling for flyvning gennem dansk luftrum (en route) og betaling for indflyvnings-, landings- og kontrolltjeneste i forbindelse med benyttelse af danske lufthavne (AACC).

Rigsrevisionen fandt det imidlertid positivt, at Naviar i efteråret 2009 har gennemgået den nuværende costbasemodel og har taget initiativ til at etablere en ny model for omkostningsfordelinger fra 2010, så det fremover kan sikres, at der anvendes passende, retvisende fordelingsnøgler, som løbende ajourføres i overensstemmelse med regelgrundlaget.

Lønrevision

492. Lønrevisionen viste, at Naviars forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder generelt fungerede tilfredsstillende og opfyldte de krav, der kan stilles til en god og pålidelig løn- og personaleforvaltning. Naviars forretningsgange og interne kontroller medvirkede således i videst muligt omfang til at sikre, at regnskabet blev rigtigt, og at dispositionerne var i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler, der gælder for statslige ansættelsesmyndigheder.

493. Lønrevisionen i 2009 blev foretaget som opfølgning på en revision i 2008, der viste, at Naviars forretningsgange og interne kontroller på de gennemgåede områder ikke fungerede helt tilfredsstillende. I 2009 lagde Rigsrevisionen især vægt på, at Naviar havde fulgt op på hovedparten af bemærkningerne og anbefalingerne fra 2008, idet en stikprøvevis gennemgang viste, at personalesagerne nu var veldokumenterede, og at lønudbetalingerne var korrekte og i overensstemmelse med love, overenskomster og andre regler. Naviar havde endvidere udarbejdet en række interne arbejdsgangsbeskrivelser på løn- og personaleområdet, der kunne medvirke til at understøtte en hensigtsmæssig forvaltning på løn- og personaleområdet. Naviars lønpolitik levede op til Finansministeriets retningslinjer, og der var etableret en formaliseret proces for forvaltningen af decentrale lønmidler.

494. Rigsrevisionen anbefalede dog, at Naviar sikrede, at ansættelse af medarbejdere på individuelle vilkår blev godkendt af Finansministeriet, hvis den samlede løn svarede til eller oversteg lønnen for en tjenestemandsstilling i lønramme 37. Videre anbefalede Rigsrevisionen, at Naviar overvejede, hvordan løn- og pensionsudgifterne på sigt kunne tilpasses de faldende indtægter.

495. Naviar har taget Rigsrevisionens bemærkninger til efterretning og vil følge dem.

Revision af Statens Luftfartsvæsen

496. Rigsrevisionen har undersøgt, om Statens Luftfartsvæsen (SLV) har foretaget en dækkende opfølgning på Rigsrevisionens bemærkninger fra revisionen af SLV's regnskab for 2008, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for 2008, s. 338, pkt. 46.

Revisionsresultater

497. Revisionen viste, at de konstaterede differencer mellem egenkapitalen i Navision og SKS udgjorde i alt 5,7 mio. kr., hvoraf 2,3 mio. kr. var opstået i 2007, mens 3,4 mio. kr. var opstået i 2008. Disse er efterfølgende rettet. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at der nu er fuld overensstemmelse mellem SKS og Navision.

498. Revisionen viste endvidere, at SLV har igangsat en række procedurer, der sikrer regnskabsmæssig oprydning af væsentlige åbentstående poster, som har været forfaldne i mere end 2 måneder, hvilket i alt udgjorde ca. 6,3 mio. kr. i 2008 ud af en samlet debitor masse på ca. 27,2 mio. kr. SLV's gennemgang har betydet, at debitorerne er nedskrevet med 2,8 mio. kr., og at forfaldne debitorer i 2009 udgjorde 3,9 mio. kr.

499. Det er Rigsrevisionens vurdering, at SLV har foretaget en dækkende opfølgning på bemærkningerne fra revisionen af regnskabet for 2008.

Revision af Trafikstyrelsen

500. Revisionen viste, at Trafikstyrelsen i regnskabet for 2008 fejlagtigt havde undladt at indtægtsføre 43 mio. kr. modtaget i EU-tilskud i december 2008 vedrørende København-Ringsted-forbindelsen, hvilket Rigsrevisionen ikke fandt tilfredsstillende.

501. Trafikstyrelsen havde i 2008 været af den opfattelse, at EU-tilskuddet skulle overføres til Banedanmark, hvilket styrelsen i 2009 blev opmærksom på ikke var tilfældet. Styrelsen havde derfor indtægtsført EU-tilskuddet i styrelsens regnskab for 2009, hvilket er i overensstemmelse med ØAV's regler om, at fejl opdaget i tidligere år rettes i regnskabet det efterfølgende år.

502. Den foretagne fejlrettelse i 2009 har påvirket resultat i regnskabet for 2009 med 43 mio. kr. Rigsrevisionen finder, at dette burde have været klart beskrevet i styrelsens årsrapport og burde have fremgået af det afstemningsmateriale vedrørende 2009, der oprindeligt blev fremsendt til Rigsrevisionen.

Revision af Banedanmark

503. Rigsrevisionen har konkluderet, at Banedanmarks regnskab for 2009 er rigtigt. Der er dog fortsat områder, hvor den økonomiske forvaltning kan forbedres.

504. Den løbende årsrevision viste, at både Infrastrukturvirksomheden og Entreprise i det væsentligste har forretningsgange og interne kontroller, der sikrer en korrekt bogføring, som kan danne grundlag for udarbejdelse af en retvisende årsrapport. Der er dog fortsat områder, hvor den økonomiske forvaltning kan forbedres.

505. Rigsrevisionen og den interne revision har afsluttet revisionen af Banedanmarks opgørelse og værdiansættelse af infrastrukturaktiverne pr. 1. januar 2009, der for første gang er med i regnskabet, som udviser samlede aktiver på 32.793 mio. kr., opgjort i overensstemmelse med den af Økonomistyrelsen godkendte regnskabspraksis på området.

506. Revisionen af Entreprise viste bl.a., at der i forbindelse med Entreprises overgang til ny status blev solgt en række anlægsaktiver, hvilket i 2009 realiserede en avance på 15,9 mio. kr. På ikke-solgte anlægsaktiver havde Entreprise foretaget en nedskrivning på 12,7 mio. kr. i den forventede salgspris. Nedskrivninger var behandlet forkert og blev efterfølgende rettet i årsrapporten, hvor det nedskrevne beløb blev ændret til 5,5 mio. kr.

507. Revisionen vedrørende anlæg og vedligeholdelse samt baneafgifter (udgiftsbaseret) viste bl.a., at Banedanmark havde undervurderet kompleksiteten og dermed tidsforbruget ved registrering og bogføring af årets bevægelser vedrørende infrastrukturaktiverne. Regnskabsmaterialet, der blev afleveret til revision, indeholdt flere væsentlige fejl, der samlet udgjorde mere end 800 mio. kr. Fejlene er korrigeret i årsrapporten.

S. § 29. Klima- og Energiministeriet

RIGSREVISIONENS ERKLÆRING OM KLIMA- OG ENERGIMINISTERIETS REGNSKAB

Rigsrevisionen vurderer, at Klima- og Energiministeriets regnskab samlet set er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

Rigsrevisionen finder, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

SAMMENFATNING

Der er samlet set en betryggende regnskabsaflæggelse på Klima- og Energiministeriets område.

Departementets regnskabsforvaltning, herunder departementets tilsyn og administrationen af rejse- og repræsentationsområdet, var forbedret i forhold til 2008.

Elsparefondens regnskabsforvaltning for 2009 var ikke tilfredsstillende, idet der ikke var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt, hvilket resulterede i væsentlige fejl i regnskabet. Der blev dog taget højde for disse fejl i Elsparefondens årsrapport for 2009, så denne gav et mere korrekt billede. Endvidere blev fejlene rettet i forbindelse med afviklingen i 2010 af Elsparefonden og oprettelsen af Center for Energibesparelser, så nedlukningsregnskabet for Elsparefonden var tilfredsstillende.

a. Baggrundsoplysninger

508. Klima- og Energiministeriet bestod i 2009 af i alt 7 virksomheder. Ud over departementet drejede det sig bl.a. om Energistyrelsen, Elsparefonden, Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) og De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS). Revisionen har endvidere omfattet Nordsøfonden og Energinet.dk, hvis regnskab ikke indgår i statsregnskabet.

509. Klima- og Energiministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009 fremgår af tabel 37.

Tabel 37. Klima- og Energiministeriets bruttoudgifter og -indtægter i 2009

	Mio. kr.
Lønudgifter	558
Øvrige driftsudgifter	789
Tilskud	3.704
Bruttoudgifter i alt	5.051
Bruttoindtægter	7.927

510. Klima- og Energiministeriets aktiver og passiver ultimo 2009 fremgår af tabel 38.

Tabel 38. Klima- og Energiministeriets aktiver og passiver ultimo 2009

	Mio. kr.
Anlægsaktiver	160
Omsætningsaktiver	508
Aktiver i alt	668
Egenkapital	+4.210
Hensættelser	4.478
Langfristet gæld	118
Kortfristet gæld	282
Passiver i alt	668

b. Den udførte revision

511. Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger om departementet og Nordsøfonden. Derudover har Rigsrevisionen gennemført 6 revisioner uden erklæring.

I det følgende omtales udvalgte revisionsresultater, som sammen med de øvrige revisionsresultater danner baggrund for Rigsrevisionens samlede vurdering af ministerområdet. Omtalen omfatter:

- revision af Klima- og Energiministeriets departement
- revision af Elsparefondens regnskab for 2009
- revision af Elsparefondens nedlukningsregnskab.

Revision af Klima- og Energiministeriets departement

512. Ved den løbende årsrevision konstaterede Rigsrevisionen, at der var sket forbedringer på de områder, som Rigsrevisionen havde bemærkninger til ved den løbende årsrevision i 2008, herunder i departementets tilsyn med de underliggende virksomheder og i administrationen af rejse- og repræsentationsområdet. Rigsrevisionen anbefalede dog, at departementet opprioriterede tilsynet med regnskabsområdet ved de underliggende virksomheder. Endvidere anbefalede Rigsrevisionen, at dokumentationen på rejseområdet blev forbedret i de tilfælde, hvor rejsepolitikken fraviges i relation til fx flyklasse og hoteludgifter, og at de resterende ældre poster på mellemregningskontoen for kreditkort blev afklaret inden årsafslutningen. Endelig anbefalede Rigsrevisionen, at departementet i forbindelse med repræsentationsudgifter forbedrede dokumentationen af antallet af deltagere ved enkeltarrangementer og generelt anmodede om specificerede fakturaer.

513. Ved den afsluttende årsrevision konstaterede Rigsrevisionen, at der var periodiseringsfejl og forkert anvendelse af konti. Desuden var der fejl i beregningen af skyldigt overarbejde. De konstaterede fejl og mangler var dog ikke beløbsmæssigt væsentlige, idet de samlet havde påvirket årets resultat positivt med 0,7 mio. kr. ud af de samlede driftsomkostninger på 124,1 mio. kr. På den baggrund vurderede Rigsrevisionen, at det aflagte regnskab for 2009 er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.

514. Departementet har taget Rigsrevisionens bemærkninger og anbefalinger til efterretning og har taget initiativer til at imødekomme dem.

Revision af Elsparefondens regnskab for 2009

515. Rigsrevisionen har revideret Elsparefondens regnskab for 2009. På baggrund af den udførte revision har Rigsrevisionen vurderet, at Elsparefonden ikke havde sikret, at der var foretaget basale regnskabsmæssige afstemninger og kontroller, inden regnskabet blev godkendt, hvilket Rigsrevisionen ikke fandt tilfredsstillende. Rigsrevisionen påpegede tilsvarende svagheder ved revisionen af regnskabet for 2008.

516. Elsparefonden havde i årsrapporten for 2009 taget forbehold for regnskabet vedrørende Elsparefondens aktiver og passiver pr. 31. december 2009 og håndteringen af likviditetsordningen. Elsparefonden tog i årsrapporten højde for de konstaterede fejl, og årsrapporten gav således et mere korrekt billede af Elsparefondens regnskab for 2009 end de regnskabstal, der indgik i statsregnskabet.

Revisionsresultater

517. Ved vurderingen lagde Rigsrevisionen især vægt på, at Elsparefonden ikke havde foretaget afstemninger af en række konti i 2009, hvilket bl.a. havde resulteret i, at der var differencer mellem indestående i banken og i Navision på 12,9 mio. kr. samt mellem kreditor-modul og finansmodul i Navision på 15,2 mio. kr. Endvidere havde Elsparefonden ikke anvendt de likvide konti i overensstemmelse med likviditetsordningen, hvorved Elsparefonden havde pådraget sig store renteudgifter. En stor del af renteudgifterne på 6,3 mio. kr. i 2009 skyldtes således forkert anvendelse af de likvide konti.

518. Elsparefonden forventede at rette de omtalte fejl i et nedlukningsregnskab i forbindelse med Elsparefondens afvikling og oprettelsen af Center for Energibesparelser i 2010.

Revision af Elsparefondens nedlukningsregnskab

519. Rigsrevisionen har gennemgået Elsparefondens nedlukningsregnskab med henblik på at undersøge, om de fejl, som blev påvist ved tidligere revisioner, var rettet inden lukningen af Elsparefonden. Det var Rigsrevisionens vurdering, at det udarbejdede nedlukningsregnskab for Elsparefonden var tilfredsstillende.

Revisionsresultater

520. Ved vurderingen af nedlukningsregnskabet for Elsparefonden lagde Rigsrevisionen især vægt på, at der var foretaget aktuelle afstemninger af alle balancekonti pr. 31. maj 2010. Elsparefonden har således haft fokus på at kunne opgøre alle balancekonti korrekt inden overdragelsen til Energistyrelsen.

IV. Statsregnskabet

SAMMENFATNING

Rigsrevisionen har gennemgået statens drifts- og anlægsregnskab for 2009 og statens aktiver og passiver ultimo 2009.

Gennemgangen har vist, at driftsregnskabet udviser et samlet underskud på 29,8 mia. kr. (DAU-saldoen), hvilket var 18,7 mia. kr. større end budgetteret. De største merudgifter forekommer på Beskæftigelsesministeriets område, hvor der er en samlet merudgift på 6,1 mia. kr. Merudgiften vedrører primært arbejdsløshedsdagpenge, der er 5 mia. kr. større end bevilget. De største mindreindtægter vedrører skatter og afgifter, hvor der er en samlet nettomindreindtægt på 9,6 mia. kr.

Anlægsregnskabet udviser et mindreforbrug på 1,95 mia. kr. Afvigelsen skyldes primært en række mindreforbrug på Transportministeriets område.

Ved udgangen af 2008 havde staten en negativ egenkapital på 2 mia. kr. Primokorrekktionerne i 2009 påvirkede egenkapitalen positivt med 13,6 mia. kr., hvorimod statens underskud i 2009 påvirkede negativt med 24 mia. kr., så statens negative egenkapital ultimo 2009 udgjorde 12 mia. kr. Statens samlede aktiver steg fra 2008 til 2009 med 90 mia. kr., så disse ultimo 2009 udgjorde 989 mia. kr.

Korrekktioner til statens status i forhold til tidligere år (primokorrekktioner) kræver særskilt godkendelse, før disse bogføres i statsregnskabet, da korrekktionerne registreres direkte på status uden udgifts- eller indtægtsvirkning på statens drift. Korrekktionerne er typisk en følge af ændrede regnskabsprincipper, ressortændringer, korrekktioner til omkostningsbalancerne eller indarbejdelse af aktiver og gæld, der til- eller fragår staten. Rigsrevisionen finder, at primokorrekktionerne, der har forøget statens balancesum med 13,6 mia. kr., generelt er velbegrundede og bl.a. er en konsekvens af tilpasningen af institutionernes balancer til omkostningsreformen og ny regnskabspraksis.

Rigsrevisionen har ved revisionen for 2009 haft særligt fokus på virksomhedernes hensættelser til skyldige feriepenge, skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid samt øvrige hensættelser. Posterne indgår i statens status under "Hensættelser vedrørende statens drift", "Skyldige feriepenge" og "Anden kortfristet gæld". Rigsrevisionen finder, at ikke alle virksomhederne har haft tilstrækkeligt fokus på at sikre en konkretiseret metode til indregning og værdiansættelse af posterne, der er i fuld overensstemmelse med Økonomistyrelsens retningslinjer.

a. Driftsregnskabet for udgifter og indtægter samt anlægsregnskabet

Formål og resultater

521. Rigsrevisionen har gennemgået statens drifts- og anlægsregnskab for 2009. Formålet med gennemgangen var at beskrive og kommentere de væsentligste afvigelser mellem bevillings- og regnskabstallene.

Gennemgangen har vist, at driftsregnskabet udviser et samlet underskud på 29,8 mia. kr. (DAU-saldoen), hvilket var 18,7 mia. kr. større end budgetteret. De væsentligste poster, som denne afvigelse var sammensat af, gennemgås nedenfor.

Drifts- og anlægsregnskabet

522. Tabel 39 viser driftsregnskabet for udgifter og indtægter samt anlægsregnskabet specificeret på finanslovparagraffer.

Afvigelsen mellem bevillings- og regnskabstallene fremgår endvidere af tabellen.

Tabel 39. Driftsregnskab for udgifter og indtægter samt anlægsregnskabet for 2009
(Mio. kr.)

		Regnskabstal			Afvigelse mellem bevilling og regnskab		
		Drifts- regnskab	Drifts- regnskab	Anlægs- regnskab	Drifts- regnskab	Drifts- regnskab	Anlægs- regnskab
		Udgifter	Indtægter		Udgifter	Indtægter	
§ 1.	Dronningen	70,6			+1,3		
§ 2.	Medlemmer af det kongelige hus	24,0			+0,3		
§ 3.	Folketinget	933,6		107,6	49,1		14,9
§ 5.	Statsministeriet	135,3			+4,0		
§ 6.	Udenrigsministeriet	15.193,8	286,7	+74,2	697,1	+91,3	
§ 7.	Finansministeriet	7.887,7	2.049,2	298,3	162,4	4,2	85,5
§ 8.	Økonomi- og Erhvervsministeriet	4.164,5	3,7		213,5	+22,3	
§ 9.	Skatteministeriet	5.661,5	975,3		78,9	+147,6	
§ 11.	Justitsministeriet	15.368,2	1.632,0		258,7	+238,0	
§ 12.	Forsvarsministeriet	20.753,8	17,5	342,9	851,2	+0,4	+117,8
§ 15.	Indenrigs- og Socialministeriet	172.975,2	8,0		+3.078,7	0,1	
§ 16.	Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	5.059,2			322,8		
§ 17.	Beskæftigelsesministeriet	194.265,8	13.386,2		+6.078,3	+949,7	
§ 18.	Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	2.419,6			+124,7		
§ 19.	Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	18.534,9	393,2		+34,1	2,6	
§ 20.	Undervisningsministeriet	45.783,3	26,1		+733,2	+3,3	
§ 21.	Kulturministeriet	6.120,4	23,0	8,6	1,7	+53,5	4,1
§ 22.	Kirkeministeriet	849,9		20,6	8,8		+0,6
§ 23.	Miljøministeriet	1.920,3	51,9	165,6	31,5	+18,8	62,5
§ 24.	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	3.470,0	+0,2	27,8	+626,3	+0,2	+17,9
§ 28.	Transportministeriet	9.009,3	336,6	6.882,2	370,6	4,7	1.923,2
§ 29.	Klima- og Energiministeriet	4.587,0	7.463,4		187,6	413,8	
§ 35.	Generelle reserver	9.085,8			+335,8		
§ 36.	Pensionsvæsenet	19.387,7			175,0		
§ 37.	Renter	27.241,8	10.182,2		711,5	+3.795,6	
§ 38.	Skatter og afgifter	33.162,5	565.172,8		797,4	+9.643,9	
I alt		624.065,9	602.007,4	7.779,4	+6.099,1	+14.539,1	1.953,9
DAU-saldoen			+29.837,9			+18.684,3	
§ 40.	Genudlån mv.	81.980,2			+5.894,6		
§ 41.	Beholdningsbevægelser mv.		1.848,7			+1.649,6	
§ 42.	Afdrag på statsgælden (netto)	+109.969,3			110.154,6		
Total		+27.989,1	+27.989,1		104.260,0	+20.333,5	

Note: En positiv afvigelse mellem bevilling og regnskab er udtryk for merindtægter eller mindreudgifter i forhold til bevillingen, og en negativ afvigelse er udtryk for mindreindtægter eller merudgifter i forhold til bevillingen. Indtægter indgår både i indtægtsregnskabet og udgiftsregnskabet. Indtægter, der efter de internationale statistiske definitioner indregnes i skatetrykket, placeres i statsregnskabet på indtægtsregnskabet. Øvrige indtægter henføres til udgiftsregnskabet, som dermed omfatter de nettoudgifter, der skal finansieres. Sumtal i tabellen kan afvige grundet afrundingsdifferencer.

523. Forskellen mellem de samlede udgifter og indtægter på §§ 1-38 betegnes DAU-saldoen, der stort set kan betegnes som statens driftsresultat. Det fremgår af tabel 39, at DAU-saldoen for 2009 udviser et underskud på 29,8 mia. kr. Underskuddet er dermed 18,7 mia. kr. større end budgetteret.

Som supplement til DAU bogføres en række kapital- og beholdningsbevægelser på de efterfølgende paragraffer.

524. Hovedparten af kontiene på § 40. Genudlån vedrører statens nettoudlån til statsinstitutioner og statslige selskaber mv. Disse selskaber er selvstændige enheder, hvis regnskaber ikke fremgår af statsregnskabet. På paragraffen er fx opført genudlån til Finansiell Stabilitet A/S og genudlån via Kreditpakken.

525. § 41. Beholdningsbevægelser mv. indeholder en række mere regnskabstekniske konti. Disse vedrører fx modposter til driftsregnskabets bevægelser på emissionskurstab og periodiserede renter samt ændringerne mellem primo og ultimo finansåret for en række af statens statusposter.

526. På § 42. Afdrag på statsgælden (netto) registreres årets bruttooptag og -afdrag af henholdsvis kort- og langfristet indenlandsk og udenlandsk statsgæld. Endelig vises årets netoregulering på statens konto i Danmarks Nationalbank.

Driftsregnskabet for udgifter

527. Driftsregnskabet for udgifter udviser en merudgift på 6,1 mia. kr., svarende til 1 % af de bevilgede udgifter.

528. Den største afvigelse forekommer på Beskæftigelsesministeriets område, hvor der er en samlet merudgift på 6,1 mia. kr., svarende til 3,2 % af bevillingen. Merudgiften vedrører primært arbejdsløshedsdagpenge, der er 5 mia. kr. større end bevilget.

529. Den næststørste afvigelse forekommer på Indenrigs- og Socialministeriets område, hvor der er en samlet merudgift på 3,1 mia. kr., svarende til 1,8 % af bevillingen. Merudgiften vedrører primært udligning af kommunernes og regionernes udgifter til merværdiafgift, der er 2,9 mia. kr. højere end bevilget.

530. En række mindreforbrug trækker i den modsatte retning, men der er ingen signifikante afvigelser.

Driftsregnskabet for indtægter

531. På driftsregnskabet for indtægter er der mindreindtægter på 14,5 mia. kr., svarende til 2,4 % af de budgetterede indtægter.

532. Den største mindreindtægt vedrører skatter og afgifter, hvor der er en samlet nettomindeindtægt på 9,6 mia. kr. Mindreindtægten hidrører primært fra mindreindtægter vedrørende moms på 18,6 mia. kr. og afgifter vedrørende motorkøretøjer på 9,4 mia. kr., mens merindtægter på 12,7 mia. kr. på pensionsafkastskat og merindtægter på 8,6 mia. kr. på personskatter trækker i den modsatte retning.

Anlægsregnskabet

533. Anlægsregnskabet udviser et mindreforbrug på 1,95 mia. kr. Afvigelsen skyldes primært en række mindreforbrug på Transportministeriets område.

b. Statens status**Formål og resultater**

534. Rigsrevisionen har gennemgået statens aktiver og passiver ultimo 2009. Formålet med gennemgangen var at undersøge, om primokorrekktionerne var velbegrundede, og at beskrive og kommentere de væsentligste forskydninger i status i 2009.

Rigsrevisionen fandt, at de foretagne primokorrekktioner generelt var velbegrundede.

Statens aktiver og passiver

535. Tabel 40 viser statens balance primo og ultimo 2009. Ændringerne fra primo til ultimo 2009 er anført i tabellens sidste kolonne.

Tabel 40. Statens status 2009
(Mio. kr.)

	Primo 2009	Ultimo 2009	Nettotilgang
AKTIVER			
Anlægsaktiver:			
Immaterielle anlægsaktiver	3.659,0	3.913,9	254,9
Materielle anlægsaktiver	206.104,7	207.400,6	1.295,9
Finansielle anlægsaktiver	154.791,1	238.179,8	83.388,7
Anlægsaktiver i alt	364.554,8	449.494,3	84.939,5
Omsætningsaktiver:			
Varebeholdninger	15.214,4	13.692,3	÷1.522,1
Igangværende arbejder for fremmed regning	345,1	170,8	÷174,3
Debitorer	56.969,7	106.179,9	49.210,2
Periodeafgrænsningsposter	9.790,8	9.238,7	÷552,2
Tilgodehavender vedrørende afgivne tilsagn	19.189,9	20.408,2	1.218,3
Tilgodehavende hos Danmarks Erhvervsfond	381,7	768,1	386,4
Andre tilgodehavender	52.220,9	58.906,0	6.685,1
Mellemværende med Danmarks Nationalbank	230.642,0	193.278,3	÷37.363,7
Likvide beholdninger	21.158,5	÷2.276,5	÷23.435,0
Omsætningsaktiver i alt	405.913,1	400.365,8	÷5.547,3
Andre aktiver:			
Aktiver for særlige fonde	142.010,2	139.336,2	÷2.674,0
Andre aktiver i alt	142.010,2	139.336,2	÷2.674,0
Aktiver i alt	912.478,1	989.196,3	76.718,2
PASSIVER			
Egenkapital:			
Egenkapital	12.239,3	÷12.295,5	÷24.534,8
Egenkapital i alt	12.239,3	÷12.295,5	÷24.534,8
Hensættelser:			
Hensættelser vedrørende statens drift	1.347,1	2.084,3	737,2
Afgivne tilsagn	87.915,0	94.141,3	6.226,3
Hensættelser i alt	89.262,1	96.225,5	6.963,5
Langfristet gæld:			
Indenlandsk statsgæld	429.508,6	487.915,5	58.406,9
Udenlandsk statsgæld	133.091,7	139.588,4	6.496,7
Periodiserede renter på statsgælden	1.588,8	1.689,1	100,3
Prioritetsgæld	63,7	60,5	÷3,3
Anden langfristet gæld	62.328,7	65.200,4	2.871,7
Donationer	1.838,6	1.886,4	47,8
Langfristet gæld i alt	628.420,0	696.340,2	67.920,2
Kortfristet gæld:			
Modtagne forudbetalinger på igangværende arbejder	419,4	452,3	32,9
Skyldige feriepenge	5.133,2	5.418,2	285,0
Leverandører af varer og tjenester	14.488,4	42.230,7	27.742,3
Periodeafgrænsningsposter	1.203,4	563,5	÷639,9
Mellemregning med særlige fonde	135,5		÷135,5
Gæld til Eksport Kredit Fonden	3.534,2	3.534,2	0
Reserveret bevilling	1.932,1	2.267,7	335,6
Forpligtelse vedrørende ikke-statslige indeståender i SKB	13.727,8	13.291,6	÷436,1
Anden kortfristet gæld	÷27,5	1.831,6	1.859,1
Kortfristet gæld i alt	40.546,4	69.589,8	29.043,4
Andre passiver:			
Kapitaler for særlige fonde	142.010,2	139.336,2	÷2.674,0
Andre passiver i alt	142.010,2	139.336,2	÷2.674,0
Passiver i alt	912.478,1	989.196,3	76.718,2

Note: Sumtal i tabellen kan afvige grundet afrundingsdifferencer.

Primokorrekktioner til statens status

536. Statens status ultimo 2008 er yderligere blevet korrigeret med netto 13,6 mia. kr. Korrekktionerne, der betegnes primokorrekktioner, fremgår af statsregnskabet i en særlig kolonne, men er ikke medtaget i tabel 40.

Primokorrekktionerne medførte, at statens status ultimo 2008 på 898,9 mia. kr. steg til 912,5 mia. kr. primo 2009.

537. Primokorrekktionerne er hovedsageligt en følge af ændringer i regnskabsprincipper, ressortændringer, efterfølgende korrekktioner til de oprindeligt tilpassede omkostningsbalancer primo 2007 eller indarbejdelse af aktiver og gæld, der til- eller fragår staten. Primokorrekktionerne registreres direkte på den enkelte statuskonto uden udgifts- eller indtægtsvirkning på statens drift.

538. Rigsrevisionen finder, at primokorrekktionerne, der er foretaget til statens status, generelt er velbegrundede og bl.a. er en konsekvens af tilpasningen af institutionernes balancer til omkostningsreformen og ny regnskabspraksis.

Udviklingen i statens status i 2009

539. Det fremgår af tabel 40, at statens samlede aktiver og samlede passiver steg med 76,7 mia. kr. fra primo 2009 til ultimo 2009. Da primokorrekktionerne medførte en stigning i statens status på 13,6 mia. kr., var der en samlet stigning i statens aktiver og passiver på 90 mia. kr. fra 2008 til 2009.

540. Det fremgår videre af tabel 40, at statens egenkapital ultimo 2009 var ± 12 mia. kr. Ved udgangen af 2008 havde staten en negativ egenkapital på 2 mia. kr. Primokorrekktionerne i 2009 påvirkede egenkapitalen positivt med 13,6 mia. kr., hvorimod statens underskud i 2009 påvirkede negativt med 24 mia. kr., så statens negative egenkapital ultimo 2009 udgjorde 12 mia. kr.

541. Den finansielle krise har, ud over ændringen fra overskud til underskud på statens løbende poster, bevirket, at Folketinget har igangsat en række erhvervsrettede støttetiltag, fx Bankpakke II, og har foretaget udlån til finansiering af bankafviklinger mv. på tilsammen over 75 mia. kr. Hertil kommer stigningen i statens øvrige udlån og debitorer mv.

542. Til bl.a. at finansiere ovenstående er statsgælden steget med 65 mia. kr. Desuden er der foretaget træk på statens løbende mellemværende med Danmarks Nationalbank, der er faldet med 37 mia. kr.

543. De likvide beholdninger er faldet med 23 mia. kr. Faldet er reelt 8 mia. kr. mindre, idet SKAT i stedet for at bogføre en indbetaling på denne konto fejlagtig bogførte beløbet under anden kortfristet gæld, hvilket medfører, at de likvide beholdninger reelt udgør 5,7 mia. kr. ultimo 2009 og dermed ikke er negative.

c. Virksomhedernes regnskabsmæssige behandling af hensættelser

544. Rigsrevisionen anførte i beretning om revisionen af statsregnskabet for 2008, at flere virksomheder ikke foretog korrekte hensættelser til overarbejde og ferie. Virksomhederne skal, som følge af omkostningsreformen, i en række tilfælde foretage hensættelser til bl.a. skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid. Rigsrevisionen har derfor haft særligt fokus på virksomhedernes hensættelser ved revisionen for 2009. Rigsrevisionen har i den forbindelse gennemført en tværgående undersøgelse blandt 54 virksomheder. Virksomhederne blev valgt ud fra væsentlighed og risiko og omfatter samtlige ministerområder.

Rigsrevisionen har for 3 af de undersøgte virksomheder afgivet supplerende oplysninger om fejl vedrørende hensættelser for SKAT, Kriminalforsorgen og Skov- og Naturstyrelsen, jf. pkt. 171, 199-201 og 429. Rigsrevisionen finder, at virksomhederne fortsat bør have fokus på, at hensættelser opgøres og bogføres korrekt.

Virksomhedernes hensættelser til skyldige feriepenge

545. Virksomhederne skal foretage hensættelser til optjente feriepenge, som endnu ikke er afviklet eller udbetalt. Hensættelsen omfatter almindelige feriedage, særlige feriedage og særlig feriegodtgørelse.

546. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at alle 54 virksomheder har hensat til skyldige feriepenge, men at flere virksomheder ikke har opgjort hensættelserne i overensstemmelse med Økonomistyrelsens vejledning. Virksomhederne har valgt alternative opgørelsesmetoder, fordi reglerne for opgørelse af feriepengeforpligtelsen i 2009 efter virksomhedernes opfattelse var meget arbejdskrævende at administrere.

547. Undersøgelsen har samtidig vist, at virksomhederne generelt har opgjort hensættelserne til skyldige feriepenge korrekt, selv om metoderne til opgørelse af forpligtelsen ofte har afvejet fra regelsættet. Én virksomhed havde dog hensat 4,7 mio. kr. for lidt, og 2 virksomheder havde hensat henholdsvis 12,5 mio. kr. og 3,5 mio. kr. for meget.

548. Økonomistyrelsen har pr. 1. januar 2010 indført nye retningslinjer for beregning af virksomhedernes feriepengeforpligtelser, bl.a. med henblik på at lette administrationen. Virksomhederne kan således fra 2010 basere beregningen på et gennemsnitligt antal skyldige feriedage pr. medarbejder og en gennemsnitlig udgift pr. skyldig feriedag. De nye retningslinjer tillader endvidere, at feriepengeforpligtelsen alene opgøres i forbindelse med årsafslutningen, hvor der tidligere var krav om kvartalsvis opgørelse. Den enkelte virksomhed kan dog fortsat foretage periodisk opgørelse og registrering i regnskabet, hvis virksomheden finder, at der er behov for dette. Periodiske opgørelser vil være særligt relevante i de tilfælde, hvor virksomheden er tæt på lønsumsloftet, eller hvor der er væsentlige udsving i forpligtelsernes størrelse.

549. Rigsrevisionen finder det positivt, at Økonomistyrelsen fra 2010 har forenklet metoderne til opgørelse af feriepengeforpligtelsen og dermed lettet virksomhedernes administration og sikret grundlaget for en mere ensartet praksis for opgørelse af forpligtelsen på tværs af statens virksomheder.

Virksomhedernes hensættelser til skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid

550. Hensættelser til skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid skal bogføres som gældspost i regnskabet, hvis medarbejderen har ret til at få eventuelt over-/merarbejde eller flekstid udbetalt eller afspadseret, og hvis ledelsen vurderer, at beløbet er væsentligt.

551. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at 38 af de 54 virksomheder tilsammen har hensat 1.149 mio. kr. til skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid. Undersøgelsen har endvidere vist, at disse virksomheder generelt har opgjort forpligtelsen korrekt.

552. De resterende 16 virksomheder har ikke hensat til skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid i regnskabet. Deriblandt er der flere løntunge virksomheder. Virksomhedernes begrundelse for ikke at medtage forpligtelsen er ofte, at de har vurderet, at beløbet er uden væsentlig betydning for deres regnskab. Undersøgelsen har imidlertid vist, at der er virksomheder med væsentlige forpligtelser til skyldigt over-/merarbejde og skyldig flekstid, som ikke har medtaget forpligtelsen i deres regnskab. Én af disse virksomheder har opgjort forpligtelsen til 57 mio. kr., uden at beløbet er medtaget i regnskabet. Rigsrevisionen vurderer imidlertid, at 3,5 % af balancen er et væsentligt beløb, som burde have været medtaget i regnskabet.

553. Rigsrevisionens undersøgelse har samtidig vist, at enkelte virksomheder har medtaget hensættelser til skyldigt over-/merarbejde, men ikke hensættelser til skyldig flekstid. Det kan skyldes, at virksomhederne ikke har været opmærksomme på, at der i henhold til regelsættet skal foretages hensættelser i opgørelsen, selv om medarbejderen kun har mulighed for at afspadsere de opsparede timer og ikke kan få beløbet udbetalt. Omvendt har enkelte virksomheder medtaget hensættelser til skyldig flekstid, selv om de pågældende medarbejdere ikke vil få udbetalt eller kan afspadsere opsparede timer.

Rigsrevisionen finder, at ikke alle virksomheder har haft tilstrækkeligt fokus på at sikre, at alle relevante hensættelser blev medtaget i regnskabet.

Virksomhedernes håndtering af øvrige hensættelser

554. Øvrige hensættelser består fx af hensættelser til resultatløn, frivillig fratræden, reetablering af lejede lokaler og forventede udgifter i forbindelse med retssager mv. Der skal skelnes mellem hensættelser, som indgår i opgørelsen af lønsumsforbruget, fx resultatløn og frivillig fratrædelse mv., og hensættelser til øvrig drift, fx tabsgivende aftaler, retssager mv. Opdelingen er vigtig i forhold til opgørelsen af virksomhedernes lønsumsforbrug. Rigsrevisionens undersøgelse har vist, at virksomhedernes øvrige hensættelser generelt er vurderet korrekt. Rigsrevisionen har dog samtidig konstateret, at virksomhederne ikke i alle tilfælde har foretaget alle de hensættelser, de burde, fx hensættelser vedrørende resultatløn og åremålsansatte.

555. Undersøgelsen har endvidere vist, at halvdelen af virksomhederne ikke har bogført øvrige hensættelser til fx resultatløn korrekt. Bogføringsfejlene består ofte i, at hensættelser vedrørende resultatløn og åremålsansatte fejlagtigt er bogført som øvrig drift. Dette har i flere tilfælde ført til fejl i opgørelsen af virksomhedernes lønsumsforbrug.

V. Baggrundsoplysninger om revisionen

a. Den udførte revision

Revisionen omfattet af beretningen

556. Statsregnskabet for 2009 omfatter 19 ministerområder. Rigsrevisionen reviderer statslige virksomheder, herunder en række selvejende institutioner, der finansieres ved statslige tilskud. Rigsrevisionen reviderer ikke statsregnskabs § 1. Dronningen, § 2. Medlemmer af det kongelige hus og § 3. Folketinget, idet disse regnskaber revideres af et privat revisionsfirma.

557. En virksomhed er en forvaltningsenhed inden for et ministerområde, hvis ledelse er budget- og regnskabsmæssigt ansvarlig for en eller flere hovedkonti på bevillingslovene. Ordet *virksomhed* anvendes dermed i denne beretning i den betydning af ordet, der er fastlagt i bekendtgørelse nr. 1693 af 19. december 2006 om statens regnskabsvæsen mv. (regnskabsbekendtgørelsen).

558. Denne beretning om revisionen af statsregnskabet indeholder resultatet af revisionen af virksomhederne og de selvejende institutioner.

Årsrevision

559. Rigsrevisionen har tilrettelagt årsrevisionen af de statslige virksomheder og selvejende institutioner, så revisionen afspejler udviklingen i regnskabsaflæggelsen inden for den statslige sektor. Rigsrevisionen planlægger revisionen ud fra en analyse af risiko og væsentlighed. På baggrund af analysen beslutter Rigsrevisionen, hvilken revision der skal gennemføres ved de enkelte virksomheder og selvejende institutioner, og hvilke virksomheder der skal afgives erklæring for.

Årsrevisionen er en helhedsorienteret og sammenhængende revision, der dækker hele regnskabsåret. Årsrevisionen omfatter derfor både revision i løbet af regnskabsåret, afsluttende revision efter regnskabsårets udløb af virksomhedens årsregnskab, gennemgang af årsrapporten og bevillingskontrol.

Årsrevisionen indebærer, at Rigsrevisionen:

- foretager en indledende strategisk analyse af ministerområdet, departementerne og virksomhederne
- søger dialog med ledelsen i den reviderede virksomhed
- vælger særlige indsats- eller fokusområder
- afgiver en erklæring for udvalgte virksomheder.

560. Erklæringen til virksomhederne udtrykker Rigsrevisionens samlede konklusion. Den tilhørende revisionsberetning indeholder en sammenfatning af alle revisionsresultater vedrørende regnskabsåret. Begge dele sendes til den reviderede virksomhed efter regnskabsårets afslutning.

Erklæringen omfatter følgende 4 elementer:

- Regnskabet er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler.
- Der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der i videst muligt omfang sikrer, at dispositionerne omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.
- Rigsrevisionen er ved gennemgangen af årsrapporten ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at oplysningerne om mål og resultater i årsrapporten ikke er dokumenterede og dækkende.
- Rigsrevisionen er ved den udførte forvaltningsrevision ikke blevet bekendt med forhold, der giver anledning til at konkludere, at forvaltningen på de områder, Rigsrevisionen har undersøgt, ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Erklæringen omfatter, at Rigsrevisionen ved revisionen efterprøver regnskabets rigtighed og dispositionernes lovlighed. Herudover vurderer Rigsrevisionen dækning og dokumentation af virksomhedernes oplysninger om mål og resultater i årsrapporten, og om der er taget skyldige økonomiske hensyn.

Strategisk analyse og løbende dialog med virksomhederne og departementerne

561. Rigsrevisionen udfører først en strategisk analyse af hvert ministerområde og departementet. Den strategiske analyse af departementet handler også om tilsynet med underliggende virksomheder og ledelsesbevågenheden i virksomhederne. Dernæst gennemføres en tilsvarende strategisk analyse på virksomhedsniveau. Inden selve revisionen påbegyndes, har Rigsrevisionen en dialog med ledelsen om den strategiske analyse, både i departementet og i virksomhederne. Formålet er at få oplyst, hvilke risici virksomheden vægter, og derved minimere risikoen for, at væsentlige områder overses i revisionen.

På baggrund af analysen af departementet og virksomhederne tilrettelægger Rigsrevisionen en revision, der er rettet mod risikoområderne i virksomhederne. Rigsrevisionen sikrer hermed, at der foretages en nødvendig og tilstrækkelig revision på de mest væsentlige og risikofyldte områder.

I vurderingen af risiko indgår såvel virksomhedernes vilkår generelt som indtægternes og udgifternes karakter.

562. Revisionen af ministerområderne er udført som planlagt og med en dækning, som giver Rigsrevisionen et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere regnskabsforvaltningen på hvert ministerområde.

Fokusområder

563. Rigsrevisionen erklærer sig også om, hvorvidt der på udvalgte områder er taget skyldige økonomiske hensyn, og udfører derfor forvaltningsrevision som led i årsrevisionen. I den forbindelse udvælges særlige fokusområder, fx indkøb eller ledelsesinformation.

Rigsrevisionen gennemfører derudover større undersøgelser af dele af den statslige forvaltning. Undersøgelserne behandler emner af økonomisk eller principiel betydning og relaterer sig kun i mindre omfang specifikt til regnskabets rigtighed. Undersøgelsesresultater rapporteres i særskilte beretninger til Statsrevisorerne.

Rapportering

564. Når Rigsrevisionen har afsluttet revisionen af et område, formidles konklusion og vurdering til de omfattede virksomheder og departementet.

565. Departementerne orienteres om revisionsresultaterne i de enkelte virksomheder. Rigsrevisionens kontakt til ministerierne består derudover af regelmæssige drøftelser med departementerne om økonomiforvaltningen, regnskabsaflæggelsen mv. Endvidere holder rigsrevisor årligt møder med hvert departement repræsenteret ved departementschefen mfl.

For staten som helhed afdækker den løbende revision i løbet af året flere forhold, som virksomhederne efter dialog med Rigsrevisionen retter op på inden den afsluttende revision.

Rigsrevisionen lægger stor vægt på en dialog med virksomheder og departementer, hvor synspunkter og gode erfaringer udveksles. En gensidig forståelse af hinandens opgaver, vilkår og rammer giver ifølge Rigsrevisionens opfattelse det bedste udgangspunkt for, at revisionsresultaterne kan medvirke til en sikker og korrekt regnskabsaflæggelse.

566. For de virksomheder og departementer, som er udvalgt til erklæring, er den endelige rapportering for regnskabsåret 2009 sendt i form af en erklæring og en tilhørende revisionsberetning. Erklæringen indeholder den samlede konklusion for alle revisioner ved virksomheden for det pågældende år. For øvrige virksomheder er den endelige rapportering sket ved rapporteringen af den afsluttende revision for 2009.

567. Selv om en virksomhed har modtaget en erklæring, kan Rigsrevisionen stadig vende tilbage for at undersøge området yderligere, fx i en større undersøgelse, hvor fokus kan være på effektivitet, produktivitet eller sparsommelighed.

Anvendelsen af forbehold og supplerende oplysninger

568. Hvor Rigsrevisionen tager forbehold for hele eller dele af regnskabet, indebærer det, at revisionen har afdækket væsentlige fejl eller mangler på området. Fejl eller mangler kan vedrøre regnskabet, forhold vedrørende dispositionernes lovlighed, årsrapportens information om opfyldelsen af virksomhedens mål eller de udvalgte forvaltningsområder, som Rigsrevisionen har undersøgt.

569. Et forbehold vedrørende regnskabets rigtighed vedrører enten hele regnskabet eller dele heraf. Forbehold vedrørende dispositionernes lovlighed, årsrapporten og skyldige økonomiske hensyn indebærer enten, at de konstaterede fejl og mangler er udtryk for generelle tilstande på det undersøgte område eller er udtryk for, at fejlene på væsentlig måde påvirker virksomhedens samlede regnskabsaflæggelse, økonomistyring og/eller opgavevaretagelse.

570. Hvor Rigsrevisionen afgiver en supplerende oplysning om regnskabets rigtighed, er det udtryk for, at Rigsrevisionen vurderer oplysningen som væsentlig information for regnskabets brugere, selv om regnskabet samlet set er rigtigt. Supplerende oplysninger kan vedrøre forhold, som virksomheden har påpeget i årsrapporten, eller forhold, som er konstateret ved revisionen.

571. Afgivelse af supplerende oplysninger vedrørende dispositionernes lovlighed, årsrapporten og skyldige økonomiske hensyn afgøres på baggrund af en samlet væsentlighedsbetragtning af det specifikke revisionsområde. Hvis Rigsrevisionen afgiver supplerende oplysning, er det udtryk for, at de konstaterede fejl ikke er udtryk for generelle tilstande på området, men dog er væsentlige.

Revisionsprincipper

572. Revisionen er planlagt og udført i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik og internationale standarder og vejledninger for offentlig revision som vedtaget af INTOSAI. Rigsrevisionen efterprøver ikke alene rigtigheden af statens regnskab, men undersøger også en række aspekter vedrørende forvaltningens overholdelse af bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

573. Ved revisionen af de enkelte virksomheder anvender Rigsrevisionen systemanalytisk revision som det overordnede revisionsprincip.

Systemanalytisk revision har til formål at konstatere, om der i virksomheden er etableret forretningsgange og interne kontroller, der kan medvirke til at sikre regnskabets rigtighed og dispositionernes lovlighed.

574. Rigsrevisionen anvender også substansrevision. Substansrevisionen har til formål stikprøvevist at verificere indholdet af konkrete regnskabsposter og/eller enkeltbilag og at vurdere, om dispositionerne har været i overensstemmelse med bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Intern revision

575. Rigsrevisionens revision omfatter også revision af regnskaber med intern revision i henhold til rigsrevisorlovens § 9. Rigsrevisionens revision baserer sig dels på Rigsrevisionens egen revision, dels på den interne revisions arbejde. Det er Rigsrevisionen, der har ansvaret for revisionen, selv om der er indgået aftale om intern revision. Rigsrevisionen fører tilsyn med den interne revisions arbejde, og Rigsrevisionen vurderer, om den interne revision generelt har udført sit arbejde tilfredsstillende, og om Rigsrevisionen kan støtte sin vurdering af virksomhedernes regnskaber på den interne revisions arbejde. I Rigsrevisionens samlede vurdering indgår revisioner, som Rigsrevisionen selv har gennemført, revisioner, som Rigsrevisionen har gennemført i samarbejde med den interne revision, og resultaterne fra den interne revisions revisioner.

b. Regnskabstyper/-principper

Regnskabstyper

576. Statens regnskabsaflæggelse består af et statsregnskab og en årsrapport for hver virksomhed.

Der findes imidlertid også andre typer regnskaber på det statslige område. Hovedrelationen mellem de forskellige typer er følgende:

- Virksomhedernes interne regnskab bogføres typisk i Navision eller SAP, og oplysninger herfra føder virksomhedernes SKS-regnskaber.
- SKS-regnskaberne er virksomhedernes eksterne regnskaber, som virksomhederne godkender over for deres departement.
- Ministerområderegnskabet er en sammenstilling af regnskaberne for de enkelte virksomheder på ministerområdet. Departementerne godkender årligt ministerområderegnskabet over for Økonomistyrelsen og Rigsrevisionen.
- Statsregnskabet er en sammenstilling af alle virksomhedernes SKS-regnskaber.
- Årsrapporterne (for departementerne dog finansielle regnskaber) indeholder ligeledes regnskabsoplysninger vedrørende det omkostningsbaserede regnskab og regnskabsmæssige forklaringer i relation til bevillingskontrollen. Årsrapporten afsluttes med påtegning af regnskabet. Påtegningen foretages af såvel virksomhedens ledelse som ministeriets departement.

577. Regnskabsoplysningerne i årsrapporterne bør være identiske med SKS-regnskaberne, men kan afvige, hvis virksomhederne foretager korrektioner i årsrapportens regnskabs-tal. Der er krav om, at eventuelle differencer mellem SKS og årsrapporten skal forklares i årsrapporten. Eventuelle korrektioner i årsrapporten skal efterfølgende korrigeres i SKS.

Regnskabsprincipper

578. De omkostningsbaserede budget- og regnskabsprincipper blev indført for staten som et led i omkostningsreformen, jf. Akt 163 24/6 2004. Alle statsinstitutioner skulle fra og med 2005 aflægge regnskab efter omkostningsbaserede principper på driftsområdet, og fra 2007 indførtes omkostningsbaserede driftsbevillinger og omkostningsbaserede bevillinger til statsvirksomheder.

Bruttoudgifter og -indtægter

579. Oplysningerne om "Bruttoudgifter i alt" og "Bruttoindtægter" i tabellerne under de enkelte ministerområder i kap. III er hentet fra statsregnskabet artsoversigter, der er placeret under "A. Oversigter" under de enkelte paragraffer (ministerområder) i statsregnskabet.

580. I tabellerne er "Bruttoudgifter i alt" opdelt i "Lønudgifter", "Øvrige driftsudgifter", "Tilskud" og "Overførsler til/fra kommuner". "Lønudgifter" omfatter alene lønudgifterne ekskl. refusioner på standardkonto 18. "Tilskud" omfatter standardkontiene 42, 44, 45 og 46, dog er dele heraf udskilt og medtaget under "Overførsler til/fra kommuner". "Øvrige driftsudgifter" er opgjort som de resterende udgifter.

Opfølgning fra sidste års beretning

581. Rigsrevisor og sætterigsrevisor tilkendegav i notat til Statsrevisorerne af 9. marts 2010, at de ville følge 22 sager fra Statsrevisorernes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008. 12 af sagerne er omtalt i henholdsvis pkt. 88-92, 95-132, 179-182, 183-184, 202-203, 213-220, 221-225, 226-227, 479, 487-489 og 496-499.

582. Sagen om regionernes regnskabsaflæggelse fra Statsrevisorernes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008, pkt. 238-244, er fulgt i beretning til Statsrevisorerne om statens overførsler til kommuner og regioner i 2009, som er afgivet i november 2010.

583. De øvrige sager følges i et fortsat notat til Statsrevisorernes beretning nr. 19/2008 om revisionen af statsregnskabet for 2008.

Bilag 1. Oversigt over de udførte revisioner under ministerområderne

Forklaring:

Revision: Rigsrevisionen har udført årsrevision af virksomheden uden afgivelse af erklæring.

Erklæring: Rigsrevisionen har afgivet erklæring uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Forbehold: Rigsrevisionen har taget forbehold for et eller flere af de 4 erklæringsområder omfattet af Rigsrevisionens årsrevision med erklæring.

Supplerende oplysning: Rigsrevisionen har afgivet supplerende oplysninger vedrørende et eller flere af de 4 erklæringsområder omfattet af Rigsrevisionens årsrevision med erklæring.

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 5. Statsministeriet		
Statsministeriets departement	Erklæring	
Rigsombudsmanden i Grønland		Revision
Rigsombudsmanden på Færøerne		Revision
§ 6. Udenrigsministeriet		
Udenrigstjenesten	Erklæring	
Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder		Revision
§ 7. Finansministeriet		
Finansministeriets departement, herunder Statsgældsforvaltningen mv.	Erklæring	
Økonomistyrelsen	Supplerende oplysninger	
Personalestyrelsen	Erklæring	
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Supplerende oplysning	
Statens It	Erklæring	
§ 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet		
Departementet	Erklæring	
De Økonomiske Råd		Revision
Konkurrencestyrelsen		Revision
Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	Erklæring	
Patent- og Varemærkestyrelsen		Revision
Sikkerhedsstyrelsen		Revision
Finanstilsynet		Revision
Forbrugerstyrelsen		Revision
Erhvervs- og Byggestyrelsen	Erklæring	
Danmarks Statistik		Revision
Søfartsstyrelsen		Revision
10 maritime uddannelsesinstitutioner		Revision

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 9. Skatteministeriet		
Skatteministeriets departement	Erklæring	
Landsskatteretten	Erklæring	
SKAT	Forbehold og supplerende oplysninger	
§ 11. Justitsministeriet		
Justitsministeriets departement	Erklæring	
Politiet og anklagemyndigheden	Forbehold	
Kriminalforsorgen	Supplerende oplysning	
Domstolsstyrelsen		Revision
Civilstyrelsen		Revision
Retslægerådet		Revision
Datatilsynet		Revision
Familiestyrelsen		Revision
Rådet for Sikker Trafik	Erklæring	
Dansk Hunderegister	Erklæring	
Det Kriminalpræventive Råd	Erklæring	
§ 12. Forsvarsministeriet		
Forsvarsministeriets departement	Erklæring	
Forsvarsministeriets Interne Revision		Revision
Forsvarskommandoen, herunder hjemmевæret	Supplerende oplysning	
Forsvarets Efterretningstjeneste		Revision
Farvandsvæsenet	Supplerende oplysning	
Beredskabsstyrelsen (Redningsberedskabet)	Erklæring	
Militærnægteradministrationen		Revision
Beredskabsforbundet		Revision
Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut		Revision
§ 15. Indenrigs- og Socialministeriet		
Indenrigs- og Socialministeriets departement	Erklæring	
Ankestyrelsen	Erklæring	
Servicestyrelsen	Erklæring	
Kofoeds Skole	Erklæring	
SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd		Revision
Regional statsforvaltning		Revision
CPR-administrationen		Revision
Det Kommunale og Regionale Evalueringsinstitut		Revision
Børnerådet		Revision
Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde		Revision
Sygekassernes Helsefond	Erklæring	

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 16. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse		
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses departement	Erklæring	
Sundhedsstyrelsen	Erklæring	
Sammenhængende Digital Sundhed i Danmark		Revision
Lægemiddelstyrelsen		Revision
Sundhedsvæsenets Patientklagenævn		Revision
Patientskadeankenævnet		Revision
Det Ethiske Råd		Revision
Den Centrale Videnskabsetiske Komité		Revision
Videns- og Forskningscenter for Alternativ Behandling		Revision
Kennedy Centret		Revision
Statens Serum Institut	Erklæring	
§ 17. Beskæftigelsesministeriet		
Beskæftigelsesministeriets departement	Erklæring	
Beskæftigelsesministeriets AdministrationsCenter		Revision
Beskæftigelsesministeriets IT		Revision
Arbejdstilsynet		Revision
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø		Revision
Arbejdsskadestyrelsen		Revision
Arbejdsdirektoratet	Erklæring	
Arbejdsmarkedsstyrelsen	Forbehold	
Beskæftigelsesindsats i statslige jobcentre		Revision
Tværgående it-understøtning i beskæftigelsesindsatsen		Revision
Pensionsstyrelsen		Revision
11 branchearbejdsmiljøråd		Revision
§ 18. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration		
Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integrations departement	Erklæring	
Udlændingesservice	Erklæring	
Flygtningenævnet		Revision
Dansk Røde Kors' Asylafdeling		Revision

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 19. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling		
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings departement	Erklæring	
Forsknings- og Innovationsstyrelsen	Supplerende oplysning	
IT- og Telestyrelsen		Revision
Universitets- og Bygningsstyrelsen		Revision
Styrelsen for international uddannelse		Revision
Grundforskningsfonden	Erklæring	
Studenterrådgivningen		Revision
Akkrediteringsinstitutionen		Revision
Dansk Dekommissionering		Revision
Det Administrative Bibliotek		Revision
Teknologirådet		Revision
Højteknologifonden		Revision
Københavns Universitet (KU)	Erklæring	
Aarhus Universitet (AU)	Erklæring	
Syddansk Universitet (SDU)	Erklæring	
Roskilde Universitet (RUC)	Erklæring	
Aalborg Universitet (AAU)	Erklæring	
Handelshøjskolen i København (CBS)	Erklæring	
Danmarks Tekniske Universitet (DTU)	Erklæring	
IT-Universitetet (ITU)	Erklæring	
§ 20. Undervisningsministeriet		
Undervisningsministeriets departement	Supplerende oplysning	
Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte	Supplerende oplysning	
Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen		Revision
Digitalisering af administrationen af erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse		Revision
Lokaleforsyning til overførte amtslige uddannelsesinstitutioner		Revision
Sorø Akademis Skole		Revision
Danmarks Evalueringsinstitut		Revision
UNI•C – Danmarks it-center for uddannelse og forskning		Revision
Dansk Center for Undervisningsmiljø		Revision
Folkeuniversitetet		Revision
Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa		Revision
Tipsungdomsnævnet		Revision
266 selvejende institutioner med intern revision		Revision

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 21. Kulturministeriet		
Kulturministeriets departement	Erklæring	
Kulturministeriets Administrationscenter		Revision
Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster		Revision
Charlottenborg Udstillingsbygning		Revision
Statens Værksteder for Kunst og Håndværk i Gl. Dok Pakhus		Revision
Kunststyrelsen	Erklæring	
Danish Crafts		Revision
Det Kongelige Teater og Kapel	Erklæring	
Det Danske Filminstitut		Revision
Styrelsen for Bibliotek og Medier	Erklæring	
Det Kongelige Bibliotek	Erklæring	
Statsbiblioteket og Statens Avissamling i Århus		Revision
Danmarks Blindebibliotek		Revision
Danmarks Kunstbibliotek		Revision
Statens Arkiver		Revision
Dansk Sprognævn		Revision
Kulturarvsstyrelsen	Erklæring	
Nationalmuseet		Revision
Statens Forsvarshistoriske Museum		Revision
Dansk Landbrugsmuseum		Revision
Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum		Revision
Statens Museum for Kunst	Erklæring	
Den Hirschsprungske Samling		Revision
Ordrupgaard		Revision
Arkitektskolen Aarhus	Erklæring	
Kunstakademiets Arkitektskole	Erklæring	
Kunstakademiets Billedkunstskoler		Revision
Kunstakademiets Konservatorskole		Revision
Danmarks Designskole		Revision
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium		Revision
Det Jyske Musikkonservatorium		Revision
Vestjysk Musikkonservatorium		Revision
Det Fynske Musikkonservatorium		Revision
Nordjysk Musikkonservatorium		Revision
Rytmask Musikkonservatorium		Revision
Statens Teaterskole		Revision
Den Danske Filmskole		Revision
Danmarks Biblioteksskole		Revision
Danmarks Radio	Erklæring	
7 TV 2-regioner	Erklæring	

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 22. Kirkeministeriet		
Kirkeministeriets departement	Erklæring	
Folkekirkens fællesfond	Erklæring	
10 stifter		Revision
Kirkeministeriets it-kontor		Revision
Folkekirkens Administrative Fællesskab		Revision
§ 23. Miljøministeriet		
Miljøministeriets departement	Erklæring	
Skov- og Naturstyrelsen	Supplerende oplysning	
Miljøstyrelsen	Erklæring	
By- og Landskabsstyrelsen		Revision
Kort- og Matrikelstyrelsen		Revision
Danmarks Miljøportal	Erklæring	
Klagenævn (Naturklagenævnet og Miljøklagenævnet)		Revision
Dansk Producentansvarssystem	Erklæring	
§ 24. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri		
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris departement	Erklæring	
FødevarerErhverv	Supplerende oplysning	
Plantedirektoratet	Erklæring	
Fødevarestyrelsen	Erklæring	
Fiskeridirektoratet	Erklæring	
§ 28. Transportministeriet		
Transportministeriets departement	Erklæring	
Havarikommisionen for Civil Luftfart og Jernbane		Revision
Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne		Revision
Auditøren under Transport- og Energiministeriet		Revision
Kommissarius ved Statens Ekspropriationer i Jylland		Revision
Danmarks Vej- og Bromuseum		Revision
Vejdirektoratet	Erklæring	
Færdselsstyrelsen		Revision
Statens Luftfartsvæsen		Revision
Naviair	Erklæring	
Kystdirektoratet		Revision
Trafikstyrelsen		Revision
Banedanmark	Erklæring	
DSB	Erklæring	
Udviklingsselskabet By & Havn I/S	Erklæring	
Metroselskabet I/S	Supplerende oplysning ¹⁾	
Øresundsbro Konsortiet	Supplerende oplysning ²⁾	

¹⁾ Den supplerende oplysning omhandler en voldgiftssag, som er anlagt af Metroselskabets hovedentreprenør på metroens etape 1 og 2 med krav om merbetaling. Metroselskabets regnskab indgår ikke i statsregnskabet.

²⁾ Den supplerende oplysning er taget, idet Øresundsbro Konsortiets fortsatte drift garanteres ved den danske og svenske stats garanti for Øresundsbro Konsortiets forpligtelser. Øresundsbro Konsortiets regnskab indgår ikke i statsregnskabet.

	Årsrevision med erklæring	Årsrevision uden erklæring
§ 29. Klima- og Energiministeriet		
Klima- og Energiministeriets departement	Erklæring	
Energistyrelsen		Revision
Energiklagenævnet		Revision
Enhed til administration af fonden for statsdeltagelse i kulbrintelicenser (Nordsøenheden)		Revision
Elsparefonden		Revision
Danmarks Meteorologiske Institut		Revision
De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland		Revision
Nordsøfonden	Erklæring	
Energinet.dk	Erklæring	